

GLASNIK

JANUAR 1985, ŠTEVILKA 1, LETO XIX

IMP Glasnik izdaja Delavski svet sozda IMP — Industrijska montažna podjetja v 8.000 izvodih. Uredništvo: Ljubljana, Trebinjska 9, telefon (061) 343-342. Člani Odbora za obveščanje sozda IMP so: Anka Brezec, Janez Dolinar, Marjan Gantar, Vladimir Jambor, Lojze Javornik (odgovorni urednik), Jože Jelenko, Jože Kovač (predsednik), Vinko Krizmanič, Jelka Mayer, Majda Slapar, Ivan Šuligoj, Dragica Vake (namestnica predsednika) in Helga Vovk. Tiska Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo. Po mnenju Sekretariata za informacije IS SRS št. 421-1-72 z dne 26. 9. 1974 je IMP Glasnik oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

IMP si je v Iraku ustvaril velik ugled — vsa dela končana v roku

V decembru in januarju je IMP zaključil v Iraku vrsto pomembnih projektov. Vsa dela, ki smo jih opravili v tej državi, smo naredili v roku in tako kvalitetno, da je investitor zelo zadovoljen. To nam daje lepe obete, da bomo v Iraku pridobili nove posle.

Se pred štirimi meseci ni bilo malo tistih, ki so dvomili, da nam bo uspelo vsa dela končati v roku. Toda z naporom delavcev v Iraku in domovini, z dobro organizacijo in medsebojnim sodelovanjem smo dokazali, da je IMP sposoben izvršiti tudi tako velike naloge.

6. januarja, na iraški državni praznik — dan armade — je bil odprt Projekt 202 D. To je največji projekt, ki ga je doslej delala slovenska gradbena in montažna operativna, saj ga sestavlja kar 1.210 objektov. Vrednost IMP-jevih del pa je bila 124 milijonov dolarjev. O tem projektu, o delavcih, ki so ga gradili in o praznovanju ob otvoritvi, podrobneje pišemo na 4., 5., 6. in 7. strani.

Isti dan, prav tako ob prazniku iraške armade, so slovesno predal investitorju tudi servisne delavnice, projekt, ki je za investitorja še pomembnejši. Tudi ta projekt je precej velik, približno tako kot Kol 7, gradil pa se je na treh lokacijah. Posebnost tega projekta je, da je bila oprema nabavljena že prej in so jo naši monterji že našli na gradbišču. Zato je tudi vrednost del razmeroma majhna — le 13 milijonov dolarjev, vendar je v to všteta le montaža.

So pa morali monterji na gradbišču premagovati mnoge probleme. Najprej so porabili ogromno truda, da so zbrali in sortirali vso opremo, potem so imeli tudi težave med gradnjo, saj so se s tovrstno opremo prvič srečali. Tudi projekte je bilo treba narediti povsem na novo. K temu pa je treba prišteti še slabe nastanitvene pogoje in prehrano, kakršne nismo vajeni. Težave so bile tudi z ekipo, ki je bila sestavljena iz vrste kooperantov, kar je oteževalo koordinacijo.

Vse to je bilo uspešno rešeno, kar ceni tudi investitor, ki ob vsakem srečanju poudarja, kako zadovoljen je z uspešno opravljenim delom in priznava, da je bila to izredno težka naloga. O servisnih delavnicah bomo podrobneje pisali v naslednji številki glasnika.

6. januarja so v Bagdadu tudi slovesno odprli stanovanjsko-poslovno četrt Al Khulafa Street, kjer je bil nosilec posla Energo-projekt. IMP je na tem gradbišču sodeloval z dobavo in montažo šestindvajsetih dvigal in treh pomičnih stopnic. Delo je bilo v roku končano kljub neštetim težavam pri kompletiranju opreme, kar je moralo reševati vodstvo na gradbišču.

Že prejšnji mesec, natančneje 3. decembra je bil dva dni pred rokom končan aneks 5 na projektu 201. Vrednost je sicer samo milijon in pol dolarjev, je pa ta aneks, pomemben za nadaljnja dela. Rok gradnje je bil le štiri mesece, padel je tudi v deževno vreme, potrebni pa so bili veliki napor tako delavcev v Iraku kot v domovini, da je bilo to delo opravljeno v tako kratkem času.

Za 19. januar pa je napovedan za predajo Projekt 195, kar je tudi izreden uspeh, saj je še pred štirimi meseci le malokdo verjel, da bo mogoče končati to delo v določenem času. Ta projekt podrobneje prikazujemo na 7. strani.

Lani pa smo v Iraku končali še nekaj drugih projektov — predvsem Kol 7 in projekta A in B, tako da so dela zdaj v glavnem končana. Decembra smo imeli v Iraku 537 delavcev (vštevši 100 kooperantov), konec februarja pa jih bo ostalo še kakih 200, če se ne bodo odprla nova gradbišča.

Tozdi Inženiring je pripravil poseben elaborat, v katerem je preko SDPR ponudila investitorju za tehnično pomoč pri upravljanju in vzdrževanju objektov, ki smo jih zgradili, saj investitor nima dovolj kadrov za to nalogo. Če bo naša ponudba sprejeta, bo s tem angažiranih 150 do 200 delavcev od srednje do visoke strokovnosti.

NOVOLETNO VOŠČILO

(sicer malce pozno)

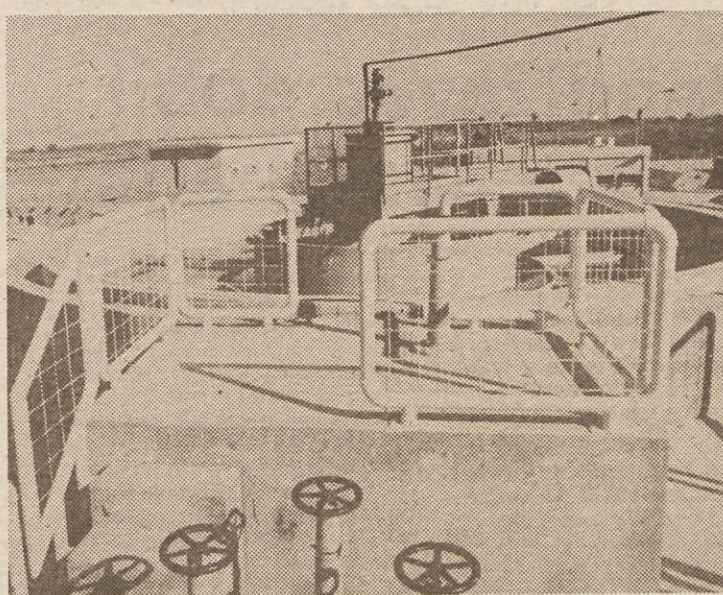
Kakor zvezda jutranja se utrne, tak' hitro leto se obrne, leto, ki se nikdar ne povrne!

Če v tem letu bilo nam je lepo, zaželimo si, da v prihodnjem vsaj tako bi šlo.

Zaželimo si še, da malo manj bi le šparali, sicer bomo v prihodnjem tud' besedam po en zlog jemali, da bi se vreče sisov enkrat napolnile, čeprav ne bi do pare, kot želijo, si dobile! Da tud' uistmu, ki mal' zasluži, dali bi živeti, saj za tolko denarja, kot ga dobi, ne more tudi ne umreti.

Da tozdi solidarno bi ukup stopili, bi izgubo če imate jo — pokrili se v mislih bi nazaj vrnili, da od zgubašev večkrat so že dinarčke dobili, takrat, ko bili oni so v sili.

Še prav posebno željo danes bi samoupravljalca ANKA jaz imela, da v tozdu o vsem ne bi odločala kar srenja cela, odločali naj v glavnem bi le tisti, ki jim to je sojeno po listi! Odločajo naj v blagor vseh — BREZ LASTNIH si koristi! Samoupravljalca ANKA

Objekti, ki smo jih zgradili v Iraku.

Rešitev v intenzivnejši proizvodnji in prodaji

Panonijini delavci so 19. in 20. decembra prekinili delo. Prekinitev se je končala, ko je delavski svet sprejel sklep o 30-odstotnem povišanju osebnih dohodkov. Niso pa bili osebni dohodki edini vzrok prekinitev. Po prekinitvi so sindikalne skupine temeljito obravnavale razmere v delovni organizaciji in izoblikovale svoja mnenja.

Poleg vprašanja osebnih dohodkov zajemajo pripombe sindikalnih skupin še celo vrsto drugih področij: od vprašanj organizacije dela, preko težkih delovnih razmer, pa delovne discipline, prepočasnega ali neuspešnega uvajanja novih izdelkov v proizvodnjo, pa do tega, kakšno pomoč nudi sozd Panoniji.

Vodstvo delovne organizacije je na vsa vprašanja dalo odgovore. V katerih pojasnjuje svoje poglede na te probleme.

V Panoniji je bila tudi kontrola Službe družbenega knjigovodstva, ki je preverjala trditve, da v delovni organizaciji pri izplačevanju osebnih dohodkov niso upoštevali določil Zakona o zajamčenem osebnem dohodku. Kontrola je sicer ugotovila nekaj drobnih napak, toda potrdila je, da so v delovni organizaciji določila omenjenega Zakona spoštovali. Obenem pa je kontrola tudi ugotovila, da so bili osebni dohodki celotno previsoki glede na določila Družbenega dogovora o usmerjanju delitve dohodka.

To pa samo kaže, v kakšnih težavnih razmerah je lani poslovala ta delovna organizacija. Slabi poslovni rezultati so predvsem posledica hudega zastoja v prodaji. Kupci Panonijinih izdelkov so za lani podpisali, da bodo prevzeli za 2,26 milijarde dinarjev Panonijinih kmetijskih storitev, v resnici pa so jih za približno 1,8 milijarde dinarjev.

Tako predstavniki murskosoboskega izvršnega sveta in družbenopolitičnih organizacij kot tudi sozdove strokovne službe, ki so preverjale podatke o Panonijinem poslovanju, ugotavljajo, da je zastoj v prodaji res prišel nenadno in da je Panonijino vodstvo vložilo velike napore, da bi situacijo čim bolj omililo. Dejstvo je, da so tudi trgovske hiše v težavah, ker jim primanjkuje obratnih sredstev, da bi kriale zaloge. To je bil tudi vzrok, zakaj niso prevzemale blaga, kot so ga bile prvotno naročile.

Vodstvo delovne organizacije je v decembru naredilo vse, da bi s trgovci našli skupni jezik in v resnici so trgovske hiše Panoniji pomagale, tako da so prevzele za približno 250 milijonov dinarjev blaga. S tem so pripomogle, da bo poslovni rezultat

vsaj nekoliko boljši, saj je Panonija močno skrčila zaloge. Ocenjujejo jih na 48 milijonov dinarjev, od česar so bile zaloge končane proizvodnje konec leta le 8,5 milijonov dinarjev.

So pa precejšnji problemi, kako bo Panonija poslovala vnaprej. Temu je bil posvečen tudi sestanek vodilnih delovne organizacije, predstavnikov murskosoboskega izvršnega sveta in družbenopolitičnih organizacij ter predstavnikov sozda, ki je bil v torek, 15. januarja.

Panonijin direktor Emil Zelko je na tem sestanku poročal, da je proizvodnja kmetijske mehanizacije glede na podpisane pogodbe še kar dobro zasledena — nezasedenih je približno 10 odstotkov kapacitet. Upoštevač lansko izkušnjo pa se na te številke ni mogoče povsem zanašati. V prvi polovici januarja so na primer kupci prevzeli komaj za 10 milijonov dinarjev blaga. Seveda pa je ob tem skromnem prevzemu treba upoštevati velike količine, ki so jih sprejeli decembra lani, pa tudi dejstvo, da je v začetku januarja že po tradiciji zatišje.

Vsekakor nameravajo v Panoniji zadeve razčistiti, zato so sklicali za četrtek, 17. januarja poslovni odbor podpisnikov samoupravnega sporazuma, to je trgovskih hiš, ki prodajajo Panonijine izdelke. Takrat se bo jasneje pokazalo, kaj lahko Panonija pričakuje v prvem polletju.

Tudi pri oskrbi z materialom stanje ni razveseljivo. Proizvodnja je imela te dni že zastoje zaradi pomanjkanja materiala. K temu je prispeval tudi sneg, saj transportni niso mogli na cesto. Res pa je tudi, da Panonija še nima podpisanih pogodb za letošnje leto z glavnimi dobavitelji materiala, čeprav ima z njimi samoupravne sporazume o dolgoročnem poslovno-tehničnem sodelovanju in je sovalagala precej denarja v širitev njihovih zmogljivosti.

Zelo razveseljivo pa so podatki o izvozu: Z Beckerjem že imajo podpisano pogodbo, tik pred podpisom je pogodba za izvoz 2.000 kosilnic na Poljsko, pa pogodba o menjavi z Madžari pri izdelavi avtomobilskih prikolic, imajo tudi naročila iz Avstrije in dobre obete, da bodo sklenili posel s Pegovarom.

Zimske igre IMP 2. marca

Smučarji, pozor! 7. zimske športne igre IMP bodo v soboto, 2. marca. Tekmovanje bo v veseleslalomu in tekih v običajnih kategorijah, kot so določene s Pravilnikom o športnih igrah IMP. Igre bo organizirala delovna organizacija Klima Celje.

In kako se hoste prijavljali? Okrog 20. januarja bodo organizatorji pripravili prvi informativni bilten, v katerem bo razpis tekmovanja z vsemi potrebnimi podatki.

Če pa vas zanima še kaj več, pokličite Bojana Bombača v Klimo Celje, telefon 063 34-511, interna 32!

Vprašanje je zdaj, kako naprej. Sozdove strokovne službe menijo, da bi morala Panonija predvsem intenzivirati proizvodnjo in prodajo, v kar so vključene tehnološke izboljšave v proizvodnji, opustitev neperspektivnih programov in izboljšave tistih, od katerih si lahko obetajo rezultate, pa tudi uvajanje novih komercialnih programov.

Vse to je seveda povezano z investicijami, za kar mora Panonija najprej pridobiti za okrog 200 milijonov dinarjev dolgoročnih virov za kritje zalog. Če bo elaborat prepričljivo utemeljil perspektivo teh načrtov, je rekel predstavnik Pamurske banke, bo ta banka gotovo podprla Panonijine napore, prav tako pa tudi IMP-jeva Interna banka.

Vzporedno s tem pa bodo kot kratkoročen ukrep iskali storitve, da bi čim bolj zasedli strojno opremo, ki jo Panonija ima. Pri tem bodo delovni organizaciji pomagali tudi občinski dejavniki in nekateri republiški organi.

Na torkovem sestanku so se dotaknili tudi kadrovske problematike. Po prekinitvi dela je celotno vodstvo Panonije ponudilo ostavke in na sindikalnih skupinah poteka razprava o zaupnici ali nezaupnici. Predstavniki občinskega izvršnega sveta in družbenopolitičnih organizacij menijo, da je prav, če v tej situaciji delavci ocenijo delo svojih vodilnih in povedo, ali jim zaupajo, ali ne.

Predstavniki sozda pa so na torkovem sestanku izrekli vso podporo direktorju Panonije Emilu Zelku in drugim vodilnim. Sozdov generalni direktor Franc Kumše je dejal, da se je Zelko, vedno trudil za uspešno poslovanje Panonije in tudi dobro sodeloval v okviru sozda.

Predvsem pa so Franc Kumše in drugi sozdovi predstavniki opozorili, da bi imela menjava vodilnih kadrov izredno hude posledice za poslovanje. Glavni problem Panonije po vseh ocenah je zagotoviti primeren obseg prodaje, z menjavo vodilnih pa bi se pretrgale že utečene povezave in to bi gotovo pomenilo, da bi delovno organizacijo še bolj udarilo pomanjkanje dela.

Seveda ne gre tu prezreti dejstva, da so pogoji poslovanja za kovinsko industrijo zares težki, saj imajo podobne ali še hujše težave praktično vse delovne organizacije te branže.

LOJZE JAVORNIK

Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije inž. Marko Bulc je izročil Kraigherjevo nagrado glavnemu direktorju delovne organizacije IMP — Lj. — Viktor Koleša Valentinu Mendiževcu.

Valentin Mendiževac dobil nagrado Borisa Kraigherja

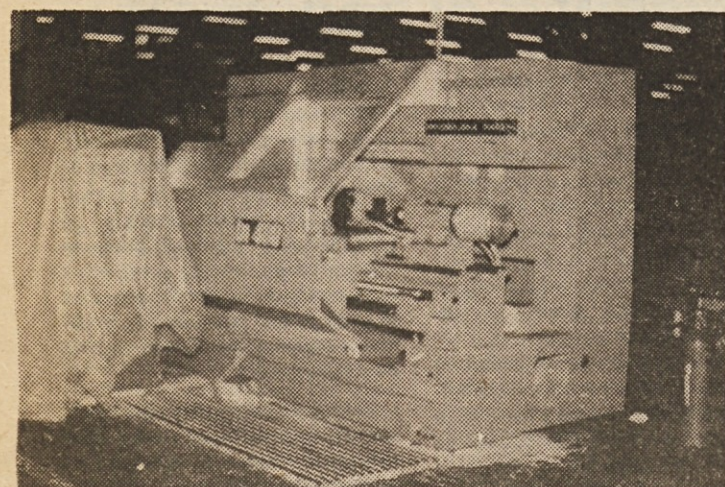
V spomin na velikega revolucionarja, politika in gospodarstvenika Borisa Kraigherja je Gospodarska zbornica Slovenije 4. januarja letos podelila nagrado petim uspešnim slovenskim gospodarstvenikom, organizacijam združenega dela, ki jih vodijo pa častne diplome. Nagrada Borisa Kraigherja se podeljuje kot moralno in materialno priznanje za izjemne dosežke trajnejšega pomena pri uresničevanju ciljev organizacij združenega dela in poglabljanju samoupravnih odnosov v gospodarstvu. Taki dosežki morajo odločilno vplivati na splošni ugled organizacij združenega dela v ožji in širši družbeni skupnosti.

Tovariša Valentina Mendiževca so za nagrado B. Kraigherja predlagali delavski svet in družbenopolitične organizacije IMP DO Lj. »Viktor Koleša« Ivančna gorica. Predlog so podprli še: Splošno združenje črne in barvaste metalurgije Slovenije, Poslovna zajednica jugoslovanskih livnic iz Beograda, Katedra za livarstvo pri VTO montanistika in Ljubljani, Gospodarska zbornica občin ljubljanskega območja in Občinska konferenca SZDL Grosuplje.

Slavljenec je pričel z delom v IMP v letu 1961, ko je prevzel odgovorno delo tehničnega direktorja takratne livarne sive litine, ki je stala na sedanji lokaciji Tovarna regulacijskih armatur in aparatov IMP v Ljubljani. Livarska dejavnost je bila takrat v IMP na izrednem nizkem tehnološkem nivoju. Leta 1965 je bil nagrajenec določen, da kot član prisilne uprave prevzame obrat Agroservisa v Ivančni gorici in pripravi koncept nadaljnjega razvoja livarstva za potrebe IMP. Dal je pobudo za združitve obeh livarn in pripravil elaborat za gradnjo nove livarne v Ivančni gorici. Marca 1974 se je livarna v Ivančni gorici organizirala kot temeljna organizacija, Valentin Mendiževac pa je bil imenovan za direktorja. Že naslednje leto je bila zgrajena sodobna in moderna livarna sive litine, ki je prednjačila v tehnologiji predostalih livarnami za celo desetletje.

Plan razvoja livarne je temeljil na najnovejših sodobnih tehnoloških postopkih doma in v svetu. Ves ta tehnološki program je bil izvedljiv, ker je pravočasno spoznal potrebo po tesnem sodelovanju z raziskovalnimi organizacijami in Katedro za livarstvo, VTO montanistika in Metalurškim inštitutom. V zadnjih petih letih je uspelo v temeljni organizaciji Livarna sive in nodularne litine vplejati v redno proizvodnjo vse kvalitete nodularne litine ter kakovostno sivo litino z lamelastim grafitom. Z lastnimi strokovnjaki in v sodelovanju z domačimi in tujimi organizacijami so bili vpeljani novi, specialni postopki (inmold, umetne smole, cepiva), katere v Jugoslaviji uporablja samo še livarna v Kikindi.

V zadnjem letu so v livarni izvedli poizkuse o uporabi domačega modifikatorja FeSiMg 5 in jih uspešno zaključili. Na osnovi teh preizkusov bo tovarna dušika Ruše začela z redno proizvodnjo tega modifikatorja.

V IMP — DO Panoniji so dobili numerično strojno CN Prvomajka. To je prvi tovrstni visoko produktivni stroj v Panoniji. Strojnica jo začela delovati v začetku letošnjega leta. (Foto: frku)

Leta 1978 je bila uvedena v livarno nova kaluparska linija DISAMATIC, ki predstavlja vrh livarske tehnologije. Proizvodnja na novi liniji se skoraj v celoti izvaža. Tako je livarna v Ivančni gorici v obdobju desetih let prešla skokovito pot iz nekeč primitivne livarske dejavnosti v sodobno livarno, ki se s svojo opremo, tehnološkimi postopki, širokim spektrom kvalitativnih vrst litine spada med vodilne organizacije v Sloveniji in Jugoslaviji, po tehnološkem nivoju pa ne zaostaja za evropskimi livarnami.

Zaradi velikega razvoja se je pokazala potreba, da se leta 1978 temeljna organizacija reorganizira v delovno organizacijo Lj. s štirimi temeljnimi organizacijami, nagrajenec pa je bil imenovan za glavnega direktorja delovne organizacije. V delovno organizacijo se je to leto združila tudi temeljna organizacija Livarna barvnih kovin v Ljubljani. Nadaljnji razvoj je narekoval ustanovitve nove temeljne organizacije Tovarne armatur s proizvodnim programom izdelave vseh vrst armatur, kar je pomenilo pridobitev novih proizvodnih prostorov, v letu 1982 in zaposlitev novih delavcev. Po dveh letih razvojnega dela in proizvodnje se ugotavlja v tej temeljni organizaciji velik napredek, zlasti na področju proizvodnje armatur za procesno industrijo, za vse pretočne medije in tudi za ladjedelništvo, kjer smo v sodelovanju s svetovno znano firmo KYSTONE osvojili in uvedli proizvodnjo medprilobnih loput.

Danes predstavlja dejavnost delovne organizacije Lj. s 760 zaposlenimi delavci, preko ene tretjine vse industrije v občin Grosuplje, preko 50 odstotkov izvoza, pokriva 15—20 odstotkov skupne in splošne porabe ter daje s svojo aktivno poslovno politiko pobude tudi drugim organizacijam v občini. Z razvojem delovne organizacije so bili ustvarjeni pogoji za zaposlovanje visokov delovne sile na območju Suhe krajine.

Nagrajenec je zvest svoji stroki še danes in najbolj aktiven na področju livarstva. Od leta 1964 je predsednik skupščine Splošnega združenja barvaste in črne metalurgije Slovenije. Med slovenskimi livarji je s svojim delovanjem uspel razviti livarsko dejavnost in pomagati, da po ekonomskem uspehu slovenske livarne izstopajo na področju celotne Jugoslavije kljub dokaj zastarelim osnovnim

sredstvom. S svojim delovanjem je pomagal soustvariti razvoj in aplikacijo opreme za livarne. Skupaj z njegovimi sodelavci in izvajalci iz Gosstola so bile izpeljane uspešne akcije, tako, da sedaj lahko nadomestimo že vrsto opreme za livarne, ki smo jih sicer morali uvažati iz Zapada. Bil je šest let predsednik Poslovnega združenja jugoslovanskih livarn in je še sedaj predsednik odbora za ekonomske odnose z inozemstvom in predsednik koordinacijskega odbora jugoslovanskih livarn za dolgoročno reševanja proizvodnje sivega surovega železa.

Za svoje delo je prejel številna družbena priznanja in odlikovanja. Splošno združenje črne in barvaste metalurgije in livarn Slovenije je v svoji obrazložitvi zapisalo, da je nagrajenecovo sodelovanje in angažiranost ustvarjalnost v republikli Sloveniji in v organih federacije pogosto pomagala pri reševanju zapletenih problemov, kar ni pomembno le za delovno organizacijo, ampak za celotno slovensko in jugoslovansko livarstvo kot tudi za črno in barvasto metalurgijo ter z njo povezane delovne organizacije s področja kovinsko-predelovalne industrije.

Zaostreni pogoji gospodarjenja nam narekujejo še boljše delo, čeprav tudi materialni pogoji gospodarstva niso najugodnejši. Podeljena nagrada Borisa Kraigherja je nagrajencu in delovni organizaciji Lj. priznanje in obenem obveza za še boljše delo. A. S.

S seje IO republiškega odbora sindikata delavcev v gradbeništvu

Gradbeništvo je v krizi

Zaključni računi za leto 1984 bodo večini gradbenih organizacij prinesli kaj malo razveseljivega. Sindikalne organizacije naj zato poslovanje temeljito analizirajo, da bi opredelile aktivnosti za učinkovitejšo gospodarjenje. Obenem pa bo treba tudi opozoriti na zadeve, ki jih je nujno spremeniti v družbi, da bo lahko gradbeništvo normalno poslovalo. Izvršni odbor Republiškega sindikata gradbenih delavcev Slovenije bo pripravil smernice, ki bodo osnovnim organizacijam sindikata v pomoč pri obravnavi zaključnih računov.

Naj uvodoma podčrtamo občutek članov Izvršnega odbora našega panožnega sindikata, da pristojni dejavniki nimajo pravega posluha za reševanje problemov, s katerimi se otepamo gradbinci. Odgovor na opozorila, da težave že prehajajo v resno krizo, se običajno glasi: »Gradbinci, prilagodite se stabilizacijskim razmeram!« Skratka, delavci v gradbeništvu naj bi se reševali predvsem sami.

Stabilizacija seveda pomeni opiranje na lastne sile. Toda boljši poznavalci razmer v gradbeništvu — tako sindikalni kot zbornični, pa tudi na Republiškem komiteju za industrijo in gradbeništvo — se strinjajo, da se gradbeništvo spopada s takšnimi problemi, ki jih ne more reševati samo. To utemeljujejo z dvema razlogoma:

1. Gradbene organizacije so svoje notranje rezerve že izčrpale. Dejstvo je, da je delež te panoge v družbenem proizvodu Slovenije od leta 1980 padel s skoraj 13 na 8 odstotkov, medtem ko je zaposlenih v gradbeništvu še vedno približno 12 odstotkov vseh delavcev v Sloveniji. Tudi razprave o kazalcih za izvajanje Panožnega sporazuma o skupnih osnovah za delitev dohodka kažejo, kako dramatično je padla poslovna uspešnost gradbenih organizacij. Visoke gradnje načrtujejo enoodstotno akumulativnost, nizke dvoodstotno, zaključna dela ter instalacije pa od tri do štiri odstotno. Te številke so že same po sebi izredno nizke, a ne pozabimo, da tudi to skromno akumulativnost plačujejo gradbeni delavci z zaskrbljujoče nizkimi osebnimi dohodki. Vse več je organizacij gradbene operative, kjer kvalificiran delavec v polnem delovnem času in ob normalnem doseganju norme ne zasluži niti zjamčenega osebnega dohodka. Njegova organizacija čisto preprosto ne ustvari dovolj dohodka. Zgovoren je tudi podatek, da so materialni stroški v stanovanjski gradnji že dosegli 75 odstotkov cene stanovanja, pa tudi, da se delež stroškov gradnje v kv. metru stanovanja stalno zmanjšuje, medtem ko cela vrsta drugih stroškov, ki obremenjujejo ceno stanovanj, raste.

2. Drugi razlog, zakaj ljudje, ki so podrobneje analizirali razmere, priznavajo, da gradbene organizacije

ne morejo same najti izhoda iz slepe ulice, pa je dejstvo, da ne morejo vplivati na bistvene odločitve, od katerih je odvisna njihova poslovna uspešnost, pa tudi boljše ali slabše delo. Te bistvene točke pa so: odločitve o investicijski politiki, politika cen (zlasti za gradnjo stanovanj) ter pridobivanje poslov v tujini.

Poglejmo podrobneje!

1. Investicijska politika: Po tem, ko se je obseg investicij v družbenem proizvodu zmanjšal od 30 odstotkov v letu 1980 na približno 20 odstotkov leta 1983, se je njihova skupna vrednost lani spet nekoliko povečala. Toda to je predvsem množica manjših objektov, kjer vsak investitor zahteva čim krajši rok gradnje (kar je ob visoki inflaciji seveda razumljivo). Večina gradbenih organizacij je imela torej precej sklenjenih pogodb in celo kooperante so spet morale angažirati, da so dosegale napete roke. Toda ta obseg gradnje je prinesel pičle finančne rezultate in v resnici je lani intenzivnost dela prav zaradi množice majhnih objektov padla. V časih visoke inflacije opazimo, da se investitorji trudijo porabiti ves razpoložljivi denar. Toda nismo gradbinci edini, ki bi nas morala boleti glava, ker se investicijski denar tako fračka. S temi majhnimi gradnjami pač ne bomo dosegli potrebnih strukturnih sprememb v gospodarstvu. Toda usmerjanje kapitala za naložbe je področje, o katerem gradbince ne odloča.

2. Gradbeni delavci tudi ne more spremeniti dejstva, da od dvanajstih milijard dinarjev, ki so jih delavci zgradili za gradnjo stanovanj, okrog tri milijarde in pol ni angažiranih. Krive so stanovanjske skupnosti, zavodi za urejanje zemljišč in vsi drugi, ki bi morali skrbeti, da bi stanovanja čim hitreje gradili, za kar mora biti seveda najprej pripravljeno zemljišče.

3. Popolno nerazumevanje družbenih organov za probleme gradbeništva se kaže pri cenah za gradnjo stanovanj. »Pravimo, da se o cenah stanovanj dogovarjamo, toda v resnici se ne — vsaj tega, kar se je dogajalo v letu 1984 ni mogoče imenovati dogovarjanje,« je rekel sekretar izvršnega odbora Splošnega združenja gradbeništva Jože Vučajnik. Povedal je, kako se je Odbor

podpisnikov Družbenega dogovora o cenah stanovanj do poletja mukoma dokopal do predloga izhodiščne cene, ki so ga nešteto krat preverili — toda potrdili ga niso, ker se z njim ne strinja Republiški komitej za cene. Ob tem se predstavnik Komiteja, ki je eden podpisnikov Družbenega dogovora, ključnih sestankov sploh ni udeležil. Prišlo pa je pisno stališče, da se Komitej predlagano ceno ne strinja — toda brez pojasnila, kaj je z njo narobe. »To ni več dialog z argumenti in dejstvi. To je čisto navadno posiljevanje,« je rekel Jože Vučajnik. Seveda pa takšno obnašanje tistih, ki naj bi usmerjali politiko stanovanjskih cen, neposredno vpliva na osebne dohodke približno 40.000 gradbenih delavcev, ki gradijo stanovanja. V mnogih občinah so ugotovili, da tako ne gre, pa so kljub zastoji dogovarjanja na republiški ravni odobrili cene stanovanj v novih soseskah.

4. Pri pridobivanju del v tujini seveda drži, da si morajo gradbene organizacije krepko zavhati rokave, drži pa tudi, da imamo razne inženirsko organizacije in organe, ki imajo svoje delovno področje in so dali mnogo obljub — pa doslej bolj malo rezultatov. Gradbena operativna je na mnogo uspešno zaključenih objektih dokazala, da je sposobna izvajati tudi najzahtevnejša dela v tujini.

To so razmere, v katerih gradbinci vstopamo v novo leto. Predvsem skrbí počasnost in neodzivnost pristojnih organov tudi na sklepe Zvezne skupščine, ki odražajo mnoga spoznanja, na katere gradbinci že dolgo opozarjamo. Toda sklepi in sumeritve so bili sprejeti julija, nihče od pristojnih pa nič ne naredi za konkretizacijo.

Ob zaključnih računih bi bilo torej prav, če bi sindikalne organizacije konkretno analizirale vse probleme, ki jih tarejo. Seveda bomo morali narediti vse, kar lahko sami naredimo za boljše delo in večji dohodek, treba pa bo tudi zahtevati ukrepanje pristojnih družbenih organov. Pa ne zato, da bi oni reševali naše težave, pač pa zato, ker so to problemi, ki jih gradbeni delavec čisto zares ne more rešiti sam. So pa to obenem problemi, ki jih je treba rešiti v dobro vse družbe in ne le gradbincev.

Velja torej, kar si je Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev zastavil kot glavni cilj aktivnosti:

1. Borba, da bi lahko gradbeni delavci odločilneje vplivali na svoj položaj in pogoje za pridobivanje dohodka.

2. Borba, da bi bil gradbeni delavec pri pogojih za vrednotenje svojega dela bolj izenačen z delavci drugih panog.

LOJZE JAVORNIK

Fakturirana realizacija — november 1984

Real.	Plan (v 10 ³ din)			Izvršitev			Indeks izvršitve			
	1984	za 11 mes.	novem.	novem.	11 mes. 84	11 mes. 1983	letni plan	plan za 11 mes.	nov.	izv. 8/84
TOZD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. OV	1.505.400	1.380.753	113.958	114.575.708	1.325.598.200	931.994.600	88	96	101	142
2. KM	647.500	584.850	57.325	60.208.375	513.316.598	358.067.284	79	88	105	143
3. KM	644.834	584.866	54.811	74.435.517	576.194.101	498.018.796	89	99	136	116
- SD	8.457	7.741	694	1.251.681	9.423.241	7.162.229	111	122	180	132
PRIMONT	2.806.191	2.558.210	226.788	250.471.281	2.424.532.140	1.795.424.909	86	95	110	135
4. MM	1.175.000	1.042.300	131.400	181.610.686	1.414.974.774	728.112.965	120	136	138	194
5. IB	44.400	39.380	4.960	5.492.842	44.613.314	29.775.642	100	113	111	150
6. PROJ	66.300	58.900	7.500	6.031.673	62.333.821	43.224.966	94	106	81	144
7. EKO	577.700	512.600	64.600	53.046.056	561.661.886	398.931.833	97	110	82	141
PMI	1.863.400	1.653.180	208.460	246.181.257	2.083.583.795	1.200.045.406	112	126	118	174
8. EM	830.000	751.324	76.947	79.658.910	856.145.112	823.156.629	103	114	104	104
- brez izvoza	770.000	697.011	71.385	73.000.457	745.463.036	569.814.193	97	106	102	131
9. DVG	380.493	344.424	35.275	41.099.431	303.045.091	232.985.291	80	88	117	130
0. TEN-E	715.000	647.224	66.286	55.007.528	626.147.294	490.869.601	88	96	83	128
1. TEN-T	590.000	534.073	54.698	66.682.357	611.566.912	429.276.406	104	115	122	142
2. ISO	377.400	341.626	34.988	52.895.533	439.102.445	304.176.225	116	129	151	144
- CK	69.700	63.092	6.462	4.808.860	52.740.845	48.109.443	76	84	74	110
ENOMD	2.962.593	2.681.763	274.656	300.152.619	2.888.747.699	2.328.573.595	98	108	109	124
3. KLIMAT	850.000	741.900	81.900	88.696.937	879.354.093	432.270.415	103	119	108	203
4. TIO	900.000	814.000	85.000	69.603.170	648.558.291	505.860.287	72	80	82	128
5. BLISK	580.000	527.500	51.650	48.148.228	466.224.665	325.543.015	80	88	93	143
6. PAN	2.062.667	1.870.588	226.377	96.179.500	1.477.789.698	1.122.836.625	72	79	42	132
7. TRATA-A	600.000	552.000	54.000	115.019.330	935.368.795	455.797.232	156	169	213	205
8. TRATA-Č	550.000	506.000	44.000	180.521.327	702.744.960	329.860.272	128	139	410	213
9. ITAK	315.000	296.100	29.925	52.787.783	406.022.924	231.945.403	129	137	176	175
1. SKIP	611.000	583.800	32.400	63.001.730	622.259.969	427.125.597	102	107	194	146
2. IPKO	528.000	492.945	42.350	27.056.154	537.632.467	412.179.244	102	109	64	130
IKO	2.604.000	2.430.845	202.675	438.386.324	3.204.029.115	1.856.907.748	123	132	216	173
2. LSNL	1.152.560	1.053.060	105.500	104.407.206	1.099.798.275	791.001.495	95	104	99	139
3. TA	504.000	461.000	44.000	49.522.202	441.901.425	333.349.180	88	96	113	133
4. VIPO	175.300	162.091	14.200	22.970.600	187.737.204	118.842.512	107,09	116	162	158
5. LSK	360.000	330.000	36.994	37.168.371	358.468.056	200.021.621	100	109	100	179
LIVAR	2.191.860	2.006.151	200.694	214.068.379	2.087.904.960	1.443.214.808	95	104	107	145
26. IP	873.000	793.560	78.570	111.974.130	1.086.576.804	609.475.652	124	137	143	178
27. MP	569.500	516.100	52.400	61.855.291	545.669.451	404.409.614	96	106	118	135
KLIMA	1.442.500	1.309.660	130.970	173.829.421	1.632.246.255	1.013.885.266	113	125	133	161
28. INŽ	186.771	171.200	14.100	3.739.308	120.286.387	90.478.605	64	70	27	133
29. MARK	156.184	143.300	11.800	8.274.466	113.261.352	91.696.697	73	79	70	124
30. PB	180.613	165.600	13.700	3.371.216	146.681.347	117.439.818	81	89	25	125
31. TEHNO	233.940	214.800	17.700	12.378.433	279.583.673	224.674.416	120	130	70	142
32. ALCH	251.000	216.000	25.000	26.186.031	254.587.607	179.911.447	101	118	105	133
33. IC	28.233	25.190	2.030	2.918.174	28.391.800	21.322.999	101	113	144	130
IZIP	1.036.741	936.090	84.330	56.867.628	942.792.166	725.523.982	91	101	67	129
- PD	30.244	27.700	2.300	-	27.151.847	21.061.937	90	98	-	-
IMP	19.330.196	17.557.587	1.775.800	1.982.584.744	18.762.914.724	12.770.965.993	98	107	112	147

iz osnutka smernic sozdovega plana za leto 1985

Izvoz bo najpomembnejša naloga

Kaj nam bo prineslo leto 1985? V decembru je bil pripravljen osnutek Smernic sozdovega plana za letošnje leto, iz katerega povzemamo tisti del, ki govori o najpomembnejših delovnih usmeritvah.

Poslovni rezultati, ki jih sozd IMP dosegal v letu 1984, so slabši od pričakovanih. Že tretje leto zapored se namreč delež IMP-ja v družbenem proizvodni Slovenije zmanjšuje. Krepijo pa se nekateri negativni procesi, ki jih doslej nismo znali zaustaviti.

Najpomembnejši so:

- realno padanje izvoza
- počasno in premalo načrtno osvajanje novih proizvodov
- preslaba marketinška dejavnost

— večje število organizacij, ki poslujejo nerentabilno oz. z izgubo

- neučinkovita poslovna organiziranost, ki se izraža v prekrivanju pristojnosti, podrejanju funkcij, večanju režije in dezintegracijskih težnjah.

Osnovna naloga sozda IMP v l. 1985 bo z izgrajevanjem sistema planiranja pogojev, rezultatov in uspešnosti poslovanja z dopolnjevanjem poslovne in samoupravne organiziranosti ter s selektivno razvojno politiko ustvariti pogoje za hitrejšo in kvalitetnejšo rast poslovnega sistema.

Pomembna naloga v letu 1985 je združitev ustvarjalnih potencialov za oblikovanje novega srednjeročnega razvojnega plana za obdobje 1986—1990.

GLAVNI RAZVOJNI CILJI V LETU 1985 SO OPREDELJENI TAKOLE:

1.) Celotni prihodek SOZD IMP bo v l. 1985 29,74 milijarde din. V tem okviru se bodo prihodki na domačem trgu povečali za 40 %, prihodki na tujem trgu pa za 68 %. Zaradi sprememb v obračunskem sistemu bodo ostali obračunani prihodki padli za 8 %. Neplačana realizacija se bo povečala za 54 %. Celotni prihodek bo tako večji od ocenjenega v l. 1984 za 39 %.

2.) Porabljena sredstva bodo porasla za 39 % in bodo znašala 18,47 milijarde din oz. 62 % celotnega prihodka.

3.) V l. 1985 bo SOZD IMP ustvaril 11,27 milijarde din dohodka, kar je za 38 % več kot v l. 1984. Delež obveznosti iz dohodka se bo z izločitvijo dela obresti zmanjšal, tako da bo njihova rast le 34 %. Čisti dohodek bo zato za 41 % večji od letošnjega.

4.) Za osebne dohodke planirano 4,88 milijarde din, kar je za 42 % več kot v l. 1984, za poslovni sklad 1,50 milijarde oz. za 40 % več kot letos in za rezervni sklad 0,44 milijard oz. za 42 % več kot v l. 1984.

5.) Število zaposlenih bomo povečali za 1 %, pri čemer se bo zmanjšalo število zaposlenih v režiji, povečalo pa v neposredni proizvodnji.

6.) Leto 1985 bo leto prestrukturiranja na področju izvoza v smeri pomembnejšega deleža direktnega blagovnega izvoza. Investicijska dejavnost v tujini bo zaradi dokončevanja del potekala na nižjem nivoju kot v l. 1984. Fakturirana realizacija na ob-

stoječih objektih bo znašala 32 mio U\$, na novo pabomo pridobili za 50 mio U\$ novih del. Skupni izvoz sozda IMP bo dosegel 13 mio U\$.

Temeljne organizacije podistema montažne proizvodnje bodo v l. 1985 zaposloval v tujini v povprečju 10-odstotkov proizvodnih delavcev. Temeljne organizacije podistema industrijske proizvodnje bodo v l. 1985 prevzele glavno težo izvoza SOZD IMP. Vsak proizvodni tozd mora v l. 1985 najmanj 10-odstotkov ustvariti na tujem trgu. Zato bodo tiste temeljne organizacije, ki tega v l. 1984 niso dosegle v okviru DO skupaj s tozdom marketing pripravile operativne programe prodora na tuja tržišča.

Temeljne organizacije podistema poslovnotehničnih storitev bodo v l. 1985 s svojo dejavnostjo podpirale izvozno usmeritev IMP, bodisi direktni blagovni izvoz, bodisi izvoz preko investicijskih del v tujini.

Da bi uresničili postavljene cilje, bomo krepili in izboljšali organizacijo prodajne dejavnosti za tujino. Okrepili bomo službe, ki kreativno delajo na pospeševanju prodaje v izvoz v tozdu Inženiring in tozdu Marketing in se povežali tudi z vsemi zunanjimi institucijami, ki bi nam lahko koristile pri izvoznem marketingu oz. realizaciji izvoznih poslov.

pri izvoru investicij skupnega pomena v okviru združevanja sredstev bomo upoštevali predvsem tiste, ki izpolnjujejo kriterij 50 % izvoza povečane proizvodnje. Tudi uvajanje inovacij in novih rogramov v proizvodnjo mora biti motivirano predvsem z večjim izvozom.

7.) Plan izvoza blaga za l. 1985 je 1,1 milijarde din, od tega 10-odstotkov krepitve. Uvozne potrebe bodo podvržene ostri selekciji tudi zaradi deviznega bilančnega primanjkljaja. Primanjkljaj, ki bo nastal zaradi zmanjševanja uvoza, bomo zapolnili s substitucijo uvoženega materiala s klirinskega tržišča.

Za nabavo najpomembnejših re-promaterialov bo tudi v l. 1985 potrebno združevati devizne pravice, po oceni v višini 2 mio. U\$.

8.) V skladu s srednjeročnim planom IMP bomo v okviru podistema industrijske proizvodnje prioriteto razvijali področje energetike in kme-

tijsko živilsko področje. Prizadevali si bomo za racionalno koncentracijo razvojnega dela, kadrov in opreme. Aktivnosti za realizacijo srednjeročnih ciljev bo koordiniral usmerjalni razvoj SOZD. Vlaganja v razvoj za prioritete programe se bodo gibala v okvirih, ki smo jih postavili s srednjeročnimi plani.

V letu 1985 si bomo prizadevali tudi za kadrovske krepitve razvojnih služb, pa tudi za ustrežnejše nagrajevanje kreativnega razvojno raziskovalnega dela in dosežkov. Večja vlaganja in učinkovitejšo vodenje razvojno-raziskovalnega dela bodo ustvarila pogoje za obstanek na domačem tržišču in za hitrejši prodor v izvoz.

9.) V letu 1985 si bomo prizadevali okrepiti vse komponente proizvodnje, finančne in dohodkovne povezanosti in komplementarnosti tozdov in delovnih organizacij kot pogoja za uveljavitev na tujem trgu in uspešno poslovanje na domačem trgu. To bomo dosegli z doslednim spoštovanjem in izvajanjem sprejetih samoupravnih splošnih in planskih aktov, z izpolnitvijo medsebojne poslovne in dohodkovne povezanosti s krepitvijo, obogatitvijo in poenotenim vodenjem sistema skupnih dejavnosti, ter z razvijanjem sistemov planiranja in informiranja v SOZD.

10.) V letu 1985 bomo iz amortizacije in dela čistega dohodka za poslovnostni sklad združevali sredstva za investicije skupnega in prioriteta pomena v IMP. V letu 1985 planiramo začetek izgradnje naslednjih novih oz. razširitev obstoječih kapacitet:

— Razširitev in modernizacija livarne sive in modularne litine DO LVAR — TOZD LSNL.

— Nadaljevanje in zaključek II. faze izgradnje računalniško podprtega informacijskega sistema.

Vse investicije bodo podvržene interni in zunanji verifikaciji glede izpolnjevanja sprejetih investicijskih kriterijev. Plan realizacije projektov in združevanja sredstev bo določen v okviru letnega plana IMP za l. 1985.

11.) V letu 1985 si bomo prizadevali ustvariti pogoje za učinkovitejšo makroorganiziranost tozda in delovnih organizacij sozda v okviru IMP, še posebej pa za samoupravno reorganizacijo organizacij skupnega pomena in delovnih skupnosti na nivoju sozda. Posebno pozornost bomo zla-

sti v delovnih organizacijah in sozdu namenili krepitvi delegatskega odločanja skozi delavske svete, ki morajo postati dejanski nosilec odločanja o temeljnih vprašanjih razvoja SOZD IMP.

Priznanja jubilentom v delovnih skupnostih sozda in Interne banke

Dragocene dolgoletne izkušnje

V delovni skupnosti sozda in Interne banke so podelili priznanja delavkam in delavcem za neprekinjenih 10 in 20 let dela v IMP na slovesnosti v petek, 12. decembra. Slavljenec se je za njihov trud najprej zahvalila predsednica osnovne organizacije sindikata, Sonja Debeljak, nato pa jim je v imenu vodstva čestital še namestnik sozdovega generalnega direktorja Janez Stanovnik, ki je med drugim spomnil, da imamo v IMP nadpovprečno število ljudi, ki so dolga leta in desetletja zvesti naši organizaciji. Poudaril je, da se to odraža tudi v poslovnih rezultatih, saj je delovni prispevek sodelavcev z dolgoletnimi izkušnjami gotovo nadpovprečen. S kontinuiranim delom se ustvarja poraba organizacije, zagotovljena je kontinuiteta dela, krepijo se tovariški odnosi, kar vse pospešuje razvoj, je rekel Janez Stanovnik.

Skipove težave

Izgubo so pokrili, a vse probleme bo težko rešiti

Skip, katerega finančno poslovanje se je že nekaj let peljalo po robu rdečih števk, je v tretjem četrtletju minulega leta pridela 9.700.000 dinarjev izgube. Za nastalo izgubo, je povedal direktor tozda Jože Horvat, je eden od vzrokov nelikvidnost, drugi pa stagnacija v plasmaju izdelkov. Lani je skušal Skip sanirati situacijo z dvema novima izdelkoma, to je, s traktorskim priključkom (TP 800) in tresalcem sadja (HT 83), kar pa je bilo premalo.

Razvoj novih izdelkov je zelo otežen zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Vrsto let je imel ta tozd pri bagerskem programu zamrznjene cene in ni mogel slediti povečanju cen re-produkcijskega materiala. Vse to in še zelo velik dvig obresti je v omenjenem obdobju botrovalo izgubi.

Oktober je sanacijska komisija (člani te komisije so Zoro Vovk, Franc Mikelj, Gorazd Kordelič in Jože Horvat) izdelala kratkoročni sanacijski program.

In kaj so v tozdu ukrenili? Do skrajnosti so v zadnjem četrtletju zavili nabavo reprodukcijskega materiala ter v to obdobje prolongirali vso možno individualno proizvodnjo, ki jo je tozd pridobil.

Sanacijska komisija je ugotovila, da bi moral Skip v zadnjem četrtletju realizirati nekaj nad 200 milijonov dinarjev dohodka in okoli 80 milijonov dinarjev čistega dohodka, da bi lahko ob zaključnem računu prikazal pozitiven rezultat.

Oktohorska in novembrska realizacija kaže, da tozd posluje po programu, saj je dosegel v tem obdobju 110 milijonov dinarjev realizacije pri planiranih odlivih za nabavo reprodukcijskega materiala.

Decembra bi moral Skip izdelati dolgoročni sanacijski program, kar je, je povedal Skipov direktor Jože Horvat, gotovo težka naloga iz dveh razlogov:

1.) V naslednjih nekaj letih v Jugoslaviji ni mogoče pričakovati povečanja plasmaja Skipovih izdelkov in je zato nujno potrebno poiskati trg izven jugoslovanskih meja na vzhodu ali pa na zahodu.

2.) Skip nima sredstev za razvoj novih izdelkov, zato mora iskati pomoč v združenem delu.

3.) Noben nov izdelek ne more prinesiti akumulacije že v letu 1985.

Skip naj bi do konca 1984 iz-

Livarna sive in modularne litine načrtuje posodobitev

Naložba, vredna 800 milijonov dinarjev

Iztrošenost nekaterih delov opreme, odprava ozkih grl — zlasti v topilnici, sprememba proizvodnega programa firme Siemens, ter nujnost prestrukturiranja proizvodnje so temeljni vzroki, ki narekujejo, da se v temeljni organizaciji Livarna sive in nadlarnne litine pristopi k tehnološki posodobitvi oziroma modernizaciji strojne opreme, je bilo rečeno v uvodu ob obravnavi študije o ekonomski upravičenosti modernizacije TOZD LSNL, na sejah delavskih svetov temeljnih organizacij in delovne skupnosti DO LVAR konec novembra.

Celotni koncept študije temelji predvsem na prestrukturiranju proizvodnega programa v bolj zahtevne odlitke iz sive in modularne litine, kar bo omogočilo temeljni organizaciji možnost slediti korak svetovnemu razvoju v proizvodnji odlitkov. Zato se v letu 1987 tudi ne načrtuje več proizvodnje kanalskega liva, temveč bo celotna proizvodnja temeljila na akumulativnih programih in to 3000 ton NL, 7700 ton sive litine in 6000 tonah izvoza.

Po izračunih bo investicija v modernizacijo znašala približno 80 starih milijard s podražitvami pa približno 104 stare milijarde. S tem denarjem se bo nabavila in postavili srednjefrekvenčna indukcijska talilna peč, avtomatska kaluparska horizontalna linija, avtomatska livna peč, mostno dvigalo in kvantometer (aparatura za hitro ugotavljanje kemične analize tekoče proizvodnje — sive in modularne litine). Novih gradbenih del, se razen

podaljšanja obstoječe stavbe za 20 metrov in ureditev prostora za pripravo kovinskega vložka, ne predvideva.

Pri tem se je pokazala možnost najetja ameriškega kredita — IFC v višini 1 milijona dolarjev za vso uvoženo opremo pod ugodnimi pogoji, kot so doba vračanja 8 let in obrestno mero 11 odstotkov.

Ko so delavski sveti v temeljnih organizacijah razpravljali o tej v delovni organizaciji LVAR, največji investiciji, je bilo postavljenih tudi nekaj vprašanj, kot na primer: kako bo z izdelavo modelov in orodij, kako z nabavo kvalitetnih surovin, kdaj se bo pristopilo k izgradnji livarne barvnih kovin. Kljub tem in podobnim vprašanjem, ter poznavanju vzrokov, ki narekujejo, da se k investiciji pristopi, so delavski sveti v celoti podprli, v študiji, nakazano usmeritev modernizacije TOZD Lvarne sive in modularne litine.

IZTOK MUNIH

Bojda so nehali dajati kavo na teh sestankih, ki so ljudje namesto v plane začeli gledati v zoc.

Ipko dobil novo proizvodno halo

Podpeški tozd Ipko je 27. decembra odprl novo proizvodno halo, ki jo je zgradil skoraj v sedmih mesecih. Z njo si bo posodobil proizvodni proces in izboljšal delovne pogoje ter v njej postopoma v letošnjem letu zaposlil 20 do 30 proizvodnih delavcev.

Na otvoritveni slovesnosti je imel pozdravni govor predsednik delavskega sveta tozda Bojan Debevc. Izvršnega govornika je bil predsednik Ljubljanskega sveta skupščine občine Borut Mišica, ki je v svojem govoru odrazil uspehe, ki jih je tozd dosegel od začetka svojega obstoja do leta 1984. V tem obdobju se je namreč Ipkov celotni prihodek povečal za šestkrat, dohodek skoraj za osemkrat, čisti dohodek za prek osemkrat, akumulacija je narasla za več kot sedemnajstkrat (ob povečanju zaposlenih od 47 na 108). 12 odstot-

kov delavcev ima visoko in višjo izobrazbo, samo 4 odstotke delavcev pa je nekvalificiranih.

Kulturni program so na otvoritvi izvedli učenci Osnovne šole Krimski odred Presejer in oktet Hoja.

Na otvoritvi so podelili priznanja Indragradu Celje tozdu Gradbena operativna Ljubljana za prizadevanje delo pri gradnji proizvodnih prostorov, Andreju Pogačarju iz delovne skupnosti sozda IMP za uspešno vodenje in nadzor investicije in projektantki Heleni Žnidaršič z Industrijskega biroja Ljubljana.

Otvoritveni trak je prerezal delavec Viktor Švigelj.

Gradbeni izvajalec del nove proizvodne hale s 1200 kvadratnimi metri proizvodne površine je bil Ingrad Celje tozd Gradbena operativna Ljubljana. Instalacije so vgradili tozdi IMP: OV, Klima montaža in Elektromontaža. Vrednost del IMP je 23 milijonov dinarjev. Vrednost celotnega objekta pa je 95 milijonov dinarjev. Ves vgrajen material je domač.

Denar za gradnjo nove proizvodne hale je kredit gradbenega izvajalca Ingrad Celje (15 milijonov dinarjev), ostalo pa so lastna sredstva tozd IPKO.

Za novo proizvodno halo je tozd kupil že za 6 milijonov dinarjev domačih strojev, do konca leta pa jih namerava kupiti še za 30 milijonov dinarjev.

MARIJA PRIMC

Likof so si zaslužili

Precej prireditve se je vrstilo v prvih dneh januarja v Iraku. Bila je uradna, slovesna proslava na projektu na dan iraške armade. Toda ta poročila bom začel z likofom, ki je bil v torek, 8. januarja v prostorih Mercatorjevega kluba. S tem bom začel, ker so se predstavniki IMP-ja takrat zahvalili tistim, ki imajo vendarle največ zasluga za to uspešno delo — vsem, ki so tako dobro in požrtvovalno delali na projektu. Vsem tistim, ki so bili takrat še na projektu in tu ti tistim, ki so svoje že naredili in niso mogli v Iraku dočakati tega slovesnega trenutka, ki je kronal vse njihove napore.

Proslavo je začel IMP-jev vodja projekta Savo Jovanović, ki je najprej pozdravil vse navzoče, posebej se goste ter predstavnike SCT-ja in Mercatorja.

»Mislim, da izražam mišljenje vseh vas, da je dokončanje tega projekta v roku in zahtevani kvaliteti tudi uspeh vseh, ki so na projektu delali pred nami,« je poudaril Savo Jovanović. »Prav tako gre za ta uspeh zasluga Delovni enoti Irak, ki je našemu projektu posvečala posebno pozornost, skrbela za normalno delo in nam pomagala z vsemi močmi. Tudi tozid inženiring in njegova skupina za naš projekt so naredili veliko za uspešno delo, prav tako IMP-jevi tozidi v Sloveniji. Vsi ti in drugi, ki so sodelovali, so prispevali svoj delež in omogočili ta veliki uspeh. Čeprav nas na projektu še čaka nekaj dela, je uspeh velik in lahko smo ponosni. Najpristranejša hvala vsem ki ste pomagali, da smo ga dosegli!«

Nato se je delavcem zahvalil generalni direktor sozda IMP inž. Franc Kumše. Najprej je povedal, kako vesel je, da smo skupaj z SDPR-om, SCT-jem in Aeroinženiringom zaključili ta veliki projekt.

»Zgodovina tega projekta sega celo desetletje nazaj v čas, ko so naši strokovnjaki pomagali iraškimi kreirati razvoj strateških objektov,« je povedal inž. Kumše. »Aeroinženiring, ki je bil idejni projektant mnogih projektov v Iraku, je dal idejne osnove tudi za ta projekt. 19. 12. 1980 je bila v prisotnosti predstavnikov izvajalke podpisana pogodba med iraškimi letalskimi silami in SDPR-om. To je bilo v času, ko so se vrstili alarmi, saj je vojna z Iranom trajala že tri mesece.

Vzdušje na likofu je bilo res izredno. Fantje so prinesli harmoniko, kitaro in zadonele so narodne pesmi, da se je Mercatorjev klub kar tresel. Saj so fantje zaslužili to veselje ob koncu odlično opravljenega dela!

Projekt, kakršnega še nismo gradili

Projekt 202 D je tako velik, da ga je težko opisati. Nekaj pove že dejstvo, da je v kompleksu vsega skupaj kar 1.210 objektov, ki se razprostirajo na površini 34 kv. kilometrov z izjemo vodnega zajetja, ki je na bregu reke približno 6 kilometrov daleč.

IMP je delal vse potrebne instalacije na objektih visokih in nizkih gradnji ter na vseh infrastrukturnih objektih, kjer je bil nosilec vseh del, tako da je na infrastrukturi SCT nastopal kot podizvajalec (gre predvsem za kopanje in zasipanje jarkov). Pri glavnih delih pa je bil SCT nosilec vseh gradbenih del, IMP pa nosilec instalacijskih del.

O velikosti projekta govori tudi vrednost del. Skupno so dela, ki jih je izvedel IMP vredna 124 milijonov dolarjev — od tega elektrika 51, strojne instalacije 46 in voda 27 milijonov dolarjev. Vrednost SCT-jevih del je preko 400 milijonov dolarjev.

Pa še nekaj podatkov: na objektu je 31 km toplovodnih cevovodov, 32 kilometrov cevovodov za kanalizacijo, 107 kilometrov irigacije, 66 kilometrov vodovoda, 114 kilometrov visoko in nizkonapetostnih kablov (mišljeni so samo vodi med posameznimi objekti, če bi sešeli vse kable v teh vodih in prileli se kable po objektih, bi seveda dobili milijone kilometrov). Potem so še razne vrste drugih instalacij — od govora do komprimiranega zraka, kar skupno znes 610 kilometrov infrastrukturne instalacije. Impresivni so tudi podatki o delih, ki so jih opravili gradbinci. Na objektu so visokogradniki porabili 374.000 kub. metrov betona, nizkokogradniki pa 220.000 kub. metrov. Ali to, da so naredili 150.000 kv. metrov strešnih izolacij in da so pleskarji pobarvali 358.000 kv. metrov, teracerji pa položili 81.000 kv. metrov teraca. Tudi nizkokogradniki imajo kaj pokazati: odkopali so 2,2 milijona kub. metrov humusa, utrdili 4.850.000 kub. metrov postelje in naredili 3.300.000 kub. metrov nasipa porabili 607.000 ton asfalta.

O tem, s kakšnim tempom so delali gradbinci, govori

za svetovno tržišče.

Nato se je obrnil na delavce, ki so zgradili te objekte in se jim od srca zahvalil, tudi tistim, ki so že doma, saj je vsak prispeval za uspešno delo vse, kar je mogel. Zahvalil se je tudi kooperantom in gradbeni operativi (SCT-ju, Gradisu, Konstruktorju in Primorju), s katerimi smo intenzivno in uspešno sodelovali. »Ob tej priliki vam vsem želim, da se po zaključku del srečno vrnete domov, želim pa tudi mnogo sreče in zadovoljstva v letu 1985, pa da bi s sodelavci dosegli čim boljše rezultate!

Nato se je vsem prisotnim monterjem IMP-jevih in kooperantom zahvalil tudi vodja gradbenega dela projekta Jože Brodnik od SCT-ja. Rekel je: »Naše skupno delo, ki je bilo težko in napeto, da nam je včasih popuščala dobra volja, je tako uspešno, da se danes tega v celoti še niti ne zavedamo.«

»Oceno so polne pohvalnih besed,« je nadaljeval. »Bistvo pa je, da je duet SCT in IMP med gradbenimi in instalaterskimi asociacijami v samem svetovnem vrhu.

Projekt 202 D je projekt svetovnih dimenzij. Tako velikih projektov niti vodilne svetovne firme ne gradijo v dveh letih in pol. Kolikor vem, so roki za projekt takšnih razsežnosti še enkrat daljši. Kar pomislite — v približno tisoč delovnih dneh smo naredili več kot 1.200 objektov.

Lahko bi sicer porabili nekaj delovnih ur manj, da bi bili še bolj konkurenčni v neizprosni boju na mednarodnem trgu. Vsekakor pa je bilo to delo šola neprecenljive vrednosti.

In na koncu je rekel: »Zahvaljujem se celotnemu IMP-ju vsem, ki ste delali tu in vsem, ki so nam pomagali doma. V Jugoslaviji nimate konkurence. Naj vas ta ugotovitev ne zaziblje v samohvalo, pač pa naj bo spodbuda za nadaljnje delo in skromnost. Veliki rezultati se namreč dosega iz skromnosti. Gremo naprej z geslom hitreje, višje, močnejše!«

Popolnoma res je, kar je rekel Brodnik, da tisti, ki so opravili to gigantsko delo, niti ne čutijo veličine svojega uspeha. Seveda je pa treba priznati, da so delali brez predaha, obenem pa, da se tudi v tem kaže njihova visoka zavest, ko so vse naloge opravljali disciplinirano in je vsak zares vedno naredil prav vse, kar je bilo v njegovih močeh.

Naravnost ganljivo je bilo gledati in poslušati fante, kako so proslavljali to svojo delovno zmago vsi skupaj in enotni, vodovodarji, kurjarji, električarji in klimarji, IMP-jevci in kooperanti, od navadnih monterjev do najvišjih vodilnih. Zadonela je pesem, gromka, da se je Mercatorjeva baraka kar tresla. Mnogo jih je že doma, pravzaprav škoda, da niso mogli doživeti tega lepega trenutka.

dejstvo, da so v konici naredili tudi 2.500 kub. metrov betona dnevno, železokrivci pa pripravili do 2.000 ton armature mesečno. Za elektriko so imeli na gradbišču kar 134 dieselskih agregatov. Gradbinci so imeli 300 srednjih in težkih tovornjakov, pomagalo pa jim je še 185 vozil drugih organizacij. Prevozov je bilo namreč ogromno, saj so pesek, gramoz in podobnen material vozili iz kamnolomov 165 kilometrov daleč. Dovažati je bilo treba tudi ogromne količine goriva, saj so ga dnevno pokurili 160 do 180 ton, ponj pa je bilo treba 330 kilometrov daleč. Gradbišče je tako veliko, da na njem kaj malo opraviš pes, zato so imeli izvajalci v konici kar 200 terenskih avtomobilov in kombijev — tako za notranji prevoz, kot za druge službene poti.

Če bi sešeli moč vseh strojev, s katerimi so si pomagali delavci na tem gradbišču — od strojev, avtomobilov do agregatov — je bila ne v konici 131 MW. Toda glavno so seveda spretne, prile in čvrste roke ter sposobnost ljudi.

Pa še to: Povprečno je bilo na gradbišču 3.800 delavcev v konici pa jih je bilo 5800 — od tega približno tretjina Pakistancev. IMP je imel na tem projektu v konici okrog 450 delavcev, v času otvoritve jih je bilo še točno 211. Na gradbišču je bilo 106 bivalnih barak in 20 bivalnih kontejnerjev za jugoslovanske ter 106 bivalnih barak in 20 kontejnerjev za pakistanske delavce.

Pri organizaciji gradbišča so se trudili zagotoviti delavcem čim večje udobje, tako da so bile barake opremljene s čajniki, kuhinjami, kopalnici — razumljivo s klimatisacijo. Velike napore je vložil tudi Mercator, ki je oskrbel za menzo, imel pa je tudi trgovino in klub, kjer so bile možnosti za družabno življenje. Na gradbišču so bila tudi športna igrišča in je imel ta projekt tudi več športnih ekip — od nogometa, košarke, namiznega tenisa pa do šaha. IMP-jevi športniki s projekta 202 D so dosegali tudi lepe uspehe v sindikalnih ligah, ki so jih organizirale jugoslovanske gradbene organizacije v Iraku.

Z likofa na Projektu 202 D. Delavcem, ki so ga tako dobro in požrtvovalno delali, so se zahvalili (z leve) IMP vodja Projekta Savo Jovanović, IMP generalni direktor Franc Kumše in SCT vodja projekta Jože Brodnik.

Izkušnje prenesti na nova dela

Otvoritev Projekta 202 D sta se udeležila tudi predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Marko Bulc in predsednik Republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen. Oba sta z veseljem strnila svoje vtise za Glasnik.

»Ja, ti objekti naredijo vtis, kakršnega bi si človek samo želel še marsikje — tudi doma. Ta projekt, ki sta ga zgradila SCT in IMP ob sodelovanju Aeroinženiringa in kooperantov, dokazuje, da lahko naša operativna zgradi tudi tako velikanski kompleks, če se pristopi zelo strokovno, koordinirano in organizirano in če se potegne jasno delitev dela in precizira poslovne in dohodkovne odnose, kar vse je bilo na tem projektu narejeno,« je rekel Marko Bulc in nadaljeval:

»Tak pristop bi bilo potrebno ponoviti tako v tujini kot doma. Doma bi se lahko tako organizirali za gradnjo Savskih elektrarn, v tujini pa za skupen nastop v državah v razvoju, pa tudi v Vzhodni in Zahodni Evropi.

Drugič: Na projektu, ki so ga danes odprli, ste dokazali, da so jugoslovanski strokovnjaki — od vodilnih delavcev, inženirjev, projektantov, arhitektov, pa vse do monterjev in visokovalificiranih delavcev na evropski ravni. Posel sta v mednarodni konkurenci dobili in ga izvedli, da je lahko tudi za zgled.

Tretjič: Ni dovolj nastopiti le z gradbenimi deli in montažo, pač pa moramo razvijati tudi inženiring s tehnologijo, pri čemer je treba vključevati tudi ostale stroke, kajti le tako bo mogoče pridobiti posle v deželah v razvoju.

Treba pa bo še precej narediti v poslovnem obnašanju. Tu, v Iraku sem na primer slišal podatek, da bi lahko dobili posel za 12 milijonov dolarjev, toda zaradi nesolidnosti dveh jugoslovanskih organizacij, od tega ene slovenske, smo to možnost izgubili in posel so dobili Avstrijci.

Vse, kar sem rekel, bo treba narediti in povezati še s četrtim, to je finančnim inženiringom, da posel lahko steče.

A da se vrnem k temu Projektu. Iračani so v svojih izjavah pokazali, da so z delom SCT-ja, IMP-ja in vseh kooperantov izredno zadovoljni — vse to pa pomeni izredno afirmacijo našega celotnega gospodarstva.

Omenili ste nujnost po še ambicioznejšem nastopu gradbincev in montažerjev na tujih trgih, nujnost ponujanja tehnologije, kar pomeni, da je treba vključiti še druge organizacije. Takih povezav je verjetno še premalo in menim, da bi lahko bila ravno Gospodarska zbornica tista, ki bi pomagala uveljaviti takšne pristope, sem rekel in vprašal: Kako v Gospodarski zbornici vidite konkretizacijo takšnega načina dela in kaj boste naredili za njeno uveljavljanje?

V zbornici smo mnenja, da je za takšne posle treba ustanoviti poslovne skupnosti prav za konkreten objekt, ki bodo po končanem delu pač razpadle. Tu bi bili lahko vključeni SCT, IMP, Slovenijales, pa še mnoge druge organizacije glede na vrsto objekta, pa seveda tudi Ljubljanska banka in drugi. Mi kot zbornica bomo seveda pomagali pri ustanavljanju takih poslovnih skupnosti, ki bodo na poslovnem in dohodkovnem interesu prodajale znanje in delo.

Kolega Sašo Novak z SCT-ja je spomnil, da je v Iraku še mnogo objektov, na katerih delajo jugoslovanski izvajalci in da vsi niso tako uspešni.

»Res je, vse razprave so pokazale, da je to eden najuspešnejših projektov. Tako je, ker koordinacija in organizacija druge nista bili na tako visoki ravni. Tu ste dejansko dosegli, da so ljudje tu in doma kot eden. Ker je bilo vse podrejeno čim uspešnejši izvedbi projekta, vam je uspelo.«

Na koncu sem predsednika Gospodarske zbornice vprašal, kako ocenjuje položaj in perspektive gradbeništva doma. Zaključni računi za leto 1984 bodo prinesli kaj slabe rezultate, tudi perspektive niso rožnate — kaj bi bilo potrebno narediti?

»Dejstvo je, da je bilo v preteklosti investicij preveč. Bilo jih je več, kot smo jih zmogli. Zdaj je prišla stremitev. Toda tudi v prihodnje investicije še bodo. Ne smemo pozabiti tudi francoskega rekla: »Gradbeništvo gre dobro, vsem gre dobro.« Dejstvo je, da gradbeništvo dinamizira še celo vrsto drugih panog.

Zdaj pa konkretno: Stanovanjska gradnja bo tudi še naprej. Prav tako bodo gospodarske investicije, vendar manj v zidove in več v tehnologijo.

Kaj torej potrebujemo v Sloveniji? Mislim da: Prvič: Specializacijo, da bi lahko konkurirali tujim firmam pri ponudbah v tujini. Nekaj ste že naredili — npr. SCT pri nizkih gradnjah in stanovanjih, Gradis za industrijsko gradnjo, pa Imos, Giposs itd. Toda važno je, da se specializacija nadaljuje, ne pa da bi hoteli vsi delati vse. In obenem je treba sodelovati: gradbene organizacije bi morale vključevati ena drugo, kjer je to možno, ne pa da si med seboj konkuriramo.

Drugič: Potrebna je več povezovanja. Ena od funkcij Gospodarske zbornice je ravno, da pospešuje povezovanje. Nujen je prostor za montažno in inženirsko organizacije, ni pa potrebno organizacijsko povezovanje, pač pa konkretno sodelovanje na posameznih poslih, kjer naj se vključijo vsi, ki lahko prispevajo, da bo delo čim bolj izvedeno.

Mislim torej, da ni treba obupavati. Ob specializaciji in povezovanju ima gradbeništvo še velike perspektive.

Predsednik slovenskih sindikatov Marjan Orožen pa je rekel:

»Pogled na to, kar so zgradili slovenski delovni kolektivni tukaj, je vsekakor impozanten. Videli smo ne le ogromne površine, ki jih je preoblikovala človeška roka, pač pa tudi delo izjemne kakovosti, ki prča, da smo sposobni ustvariti vrhunške dosežke. Potrebno bi bilo, da bi izkušnje pri organizaciji in delitvi dela ter pri planiranju pre-

nesli na gradbišča doma, kjer po mojem takšne organiziranosti še manjka.«

Glede na to, da je Predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov spremljalo tudi oblikovanje in razvoj družbenoekonomskih odnosov na delovnih v tujini, sva s kolegom — novinarjem SCT-jevega glasila Sašom Novakom, Marjan Orožna vprašala tudi, kakšno mnenje ima o dosežkih na tem področju in kaj meni, da bi bilo še potrebno narediti.

»Težko bi dal celovito oceno, ker položaja ne poznam dovolj podrobno,« je odgovoril. »Osnovni problem je bil pred časom, da so bile razlike v družbenoekonomskem položaju delavcev, oziroma v njihovih pravicah med delavci različnih organizacij. To je bilo tudi jedro konfliktnih situacij in mislim, da je to zdaj dovolj dobro rešeno. V zadnjem času je bilo na tem področju precej narejenega in zato tudi ni hujših problemov.

Osnovno je seveda, da delavčevega družbenoekonomskega položaja ne moremo ocenjevati le skozi denar, čeprav je tudi to pomembno, pač pa je vprašanje, v kolikšni meri delavec živi kot član kolektiva, katerega jedro je drugje. Tovariši, s katerimi sem se tukaj pogovarjal, so mi povedali, da so različne delovne organizacije ravnale različno. Nekatere so sproti pošiljale vsa gradiva in vključevale delavce v odločanje, druga pa se pri teh vprašanjih niso tako zavzele in niso niti redno pošiljale gradiv, niti niso organizirale razprav med delavci, da bi ti imeli občutek, da niso tu samo zato, da delajo, pač pa da so člani kolektiva in da celovito odločajo o rezultatih dela.

Mnogi delavci tukaj so mi rekli, da so prav zadovoljni, ker je tu manj sestankov, je rekel Sašo Novak. Manj sestankov je, vendar ne manj samoupravljanja. Predsednika republiških sindikatov je vprašal, kaj meni o taki trditvi.

»Takšno razmišljanje je logično in upravičeno. Samoupravljanje ne moremo ocenjevati po tem, koliko sestankov imamo, ampak po tem, koliko delavcev gospodarji z rezultati dela in dohodkom. To je bistvo samoupravljanja, ne pa sestankovanje samo po sebi, čeprav brez sestankov ne gre. Potrebno je delavce informirati, treba je razpravljati, torej se je treba zbrati na sestanku.

In še je rekel Marjan Orožen: »Delo, ki je bilo tu opravljeno, bi morala ožja in širša domovina bolj poznati. Ne le, da je bilo to delo opravljeno dobro, pomembno so tudi izkušnje, ki so jih dosegli kolektivi pri medsebojnem sodelovanju in usklajevanju dela. Ti objekti so dokaz, da je mogoče združeno veliko bolje gospodariti kot pa razdrobljeno, nepovezano in brez planiranja. Velik dosežek je bil zagotoviti, da ni bilo zastojev zaradi pomanjkanja materiala ali slabe koordinacije. Ljudje, ki so vodili ta dela, so znali načrtovati in sinhronizirati vse faze izgradnje. Zato ne smemo pozabiti najzaslužnejših za izvedbo teh del, saj si zaslužijo družbeno priznanje.«

Sašo Novak je ob koncu dejal, da smo si gradbinci in monterji z dobro izvedbo teh del pridobili lepe reference, katerih pa ne bo lahko izkoristili. Irak je v situaciji, ko oddaja novih del in pogojuje le s kvaliteto in spoštovanjem rokov, pač pa pričakuje tudi kreditiranje. Gradbene in montažne organizacije pa nimajo denarja za kreditiranje, v Jugoslaviji pa tudi zaenkrat ni možnosti, da bi družba izdatneje podprla napore za pridobivanje del v tujini.

Marjan Orožen je menil: »Moral bi razmisliti o nadaljevanju tega, kar se je tu potrdilo v praksi, namreč da bi razvili skupen nastop zainteresiranih organizacij, pri čemer bi seveda bile soudeležene tudi bančne institucije.«

Verjetno ima to vprašanje tudi globlje dimenzije kot le pridobivanje del v tujini. Jugoslavija je zainteresirana za čim boljše sodelovanje z nevrovističnimi državami, ki so večinoma nerazvite in torej nimajo dovolj lastnega kapitala za razvoj. Sodelovanje pri izgradnji pomembnih investicijskih objektov pa gotovo krepi odnose s temi državami. Ali ni to tudi širši interes?

»Drži, da takšno sodelovanje ni le ekonomski interes kolektivov, pač pa tudi politični interes Jugoslavije, ker se na ta način uresničuje politika aktivnega medsebojnega sodelovanja z manj razvitim državami. Seveda tu ne gre le za dejavnost gradbene in montažne operativne. Ravno veliki objekti v Iraku kažejo tudi velike možnosti drugih proizvajalcev, zlasti proizvajalcev opreme. Truditi se moramo, da ne bi bili le izvajalci gradbenih del, pač pa da bi se uveljavili tudi z zahtevnejšimi proizvodi,« je končal Marjan Orožen.

Objekt simbolizira prijateljstvo

Nedelja, 6. januarja je bila v Iraku prekrasen sončen dan. Projekt 202 D je bil ves okrašen z iraškimi in jugoslovanskimi zastavami, ki so pozdravljale praznik iraške armade in obeleževale proslavo ob dokončanju del na tem velikem projektu.

Osrednja proslava je bila v kinodvorani, ki je bila še septembra, kot mi je povedal vodja IMP-ja na gradbišču Savo Jovanović, v »razsutem stanju«. Ni jih bilo malo, ki so dvomili, da bo mogoče tako veliko delo opraviti do konca leta. A zgodilo se je. V nedeljo, 6. januarja smo bili na stopnicah pred vhomom v dvorano sprejeti z dateljni in jogurtom, tradicionalno iraško dobrodošlico, ki pomeni isto kot kruh in sol pri nas. Mimogrede, za to dobrodošlico in kasnejšo pogostitev so poskrbeli Mercatorjevi delavci s tega projekta.

Dvorana je bila skoraj povsem polna — kakih tisoč ljudi se je zbralo: Iračanov, delavcev, ki so bili v tem času še na projektu, in gostov iz Jugoslavije.

Približno četrto deset se je začela proslava s himnama obeh držav, branjem Korana in minuto molka za padle na fronti. Nato je vodja SCT-ja na projektu inž. Jože Brodnik pozdravil vse navzoče.

Sledili so govori.

Prvi je govoril direktor SDPR-a, polkovnik Ivan Sert, ki je med drugim rekel: »Velikost in zapletenost takšnih ogromnih objektov, zahtevata reševanje številnih problemov z mnogih tehničnih in drugih področij — tako pri zasnovi, kot pri izvajanju in seveda bo to potrebno tudi pri uporabi teh objektov.« Izrazil je prepričanje, da je bilo delo dobro opravljeno in nadaljeval:

»Gotovo vsi čutimo, da je to, kar sem rekel doslej, le del resnice in da je preizkušeno prijateljstvo iraškega in jugoslovanskega naroda drugi del, oziroma osnova vsega tega in tudi drugih skupnih poslov na iraških tleh. Zato tega objekta nismo gradili le z znanjem in močjo, pač pa tudi s srcem in željo, da bi bilo to prijateljstvo trajno in vse močnejše.« Nato je čestital ob prazniku iraške armade željo, da bi tudi novi objekti prispevali k obrambi države.

Glavni direktor SCT-ja inž. Milovan Zidar kot drugi govornik je med drugim rekel: »V dobrih treh letih je bil na tem področju, kjer se nahajamo, zgrajen objekt, ki je tako glede roka izgradnje kot dosežene kvalitete nam izvajalcem del lahko v čast in ponos, iraškemu investitorju pa v zadovoljstvo. Naši skupni napor ter poštrevanje so dali rezultat, ki ostaja kot trajen spomenik ne samo odnosom med izvajalskimi organizacijami in iraškim investitorjem, pač pa širše med prijateljskima ljud-

stvom Iraka in Jugoslavije.« Nato se je zahvalil vsem, ki so prispevali k uspešnemu poteku del.

Tudi IMP-jev generalni direktor inž. Franc Kumše se je zahvalil vsem, ki so prispevali, da je bilo delo dobro in v roku opravljeno: Aeroinženiringu, izvajalcem gradbenih del, predstavnikom SDPR-a, investitorjevi nadzorni službi, predvsem pa vsem tisočim posameznikom, ki

IMP-jev generalni direktor inž. Franc Kumše med govorom na proslavi.

so vsak na svojem delovnem mestu z vestnim delom prispevali svoj delež za kvalitetno in v roku opravljeno delo.

Inž. Jože Brodnik s SCT-ja je v imenu izvajalcev rekel, da je bila zanj čast, da smo prav mi dobili to veliko delo in da je hvaležen iraški vladi, ki nam je poverila to nalogo, ki je združila jugoslovanske in iraške sile. »Dokazali smo, da lahko s skupnimi silami uredimo projekte tudi največjih svetovnih razsežnosti. Današnji dan bo ostal v spominu vseh nas, ki smo od leta 1981 do 1984 na kakršen koli način sodelovali pri izgradnji tega projekta, zapisan kot simbol zmage človekove nepopustljive volje. Človek je sposoben premagati vse težave, kadar ima pred seboj smisel in cilj. Ta projekt je simbol prijateljstva med dvema prijateljskima neuvrščenicima državama Irakom in Jugoslavijo.«

Nato je predstavnik stranke Baas, major Junis prebral govor moralno politične usmeritve ob štiriinšestdesetletnici ustanovitve iraške armade, ki je bila ustanovljena prav na 6. januar. To je v Iraku državni praznik in zato so tudi zaključek del na projektu slovesno proslavili ravno na ta dan.

Glavni govor pa je imel brigadir Maki Taky, ki je najprej govoril o dnevu iraške armade in o armadi, ki ima za seboj slavno preteklost in herojsko slavo. Nato je rekel:

»Mi moramo tukaj podčrtati fantastična jugoslovanska stališča glede naših državnih in nacionalnih problemov — predvsem glede osrednjega arabskega problema, problema Palestine. Prav tako pa moramo podčrtati tudi predano vlogo Jugoslavije v naporih neuvrščenic držav za končanje vojne in zaustavitev iranske sovražnosti na naše države.«

Moramo spomniti, da visoko cenimo povezanost Iraka s prijateljsko Jugoslavijo v jasni opredelitvi za potrditev neodvisnosti in izgradnje državne in nacionalne neodvisnosti, kot tudi njeno veliko vlogo pri osnovanju gibanja neuvrščenic in krepitve njihovih stališč.

Dragi bratje, dragi prijatelji!

Naš projekt, katerega otvoritev danes slavimo, nosi mnoga obeležja in pomene — predvsem moralno obeležje, ki govori o iskrenosti sodelovanja in potrditvi prijateljstva, ki mu daje pravi smisel, govorec o načelih naše revolucije in naše resne politike o posebnem sodelovanju z iskrenimi prijatelji.

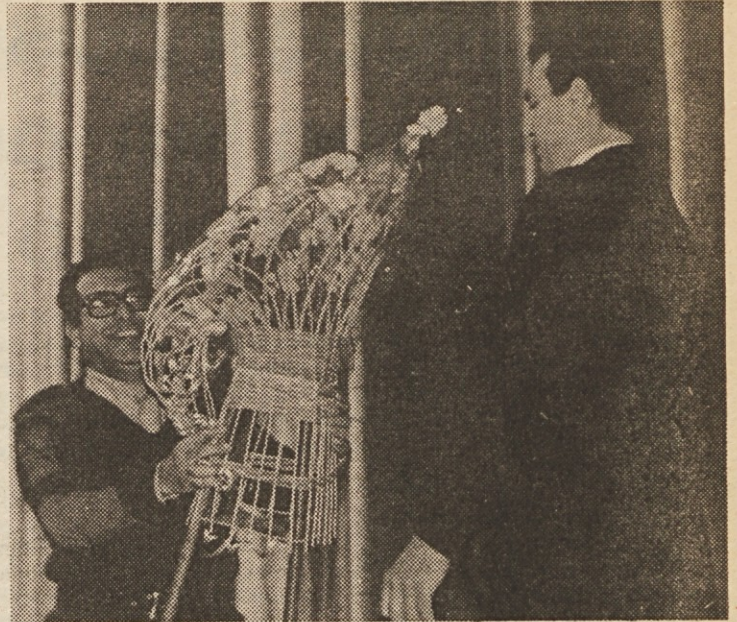
Tu moramo opozoriti tudi na velike napore, ki so jih vložili jugoslovanski delavci, inženirji in strokovnjaki, kot tudi na vrhunske napore naših inženirjev, oficirjev in vojakov — tako med zasnovo, projektiranjem in spremljanjem v Jugoslaviji ali med izvajanjem in spremljanjem na gradbišču ter pri reševanju vseh problemov, ki so se pojavljali med izvajanjem posla. Vsem njim in vsakomur, ki je prispeval k vrtenju delovnega kolesa na projektu, naša velika hvala in spoštovanje.

Povsem prepričani smo, da bo prihodnost mnogo svetlejša in da bodo naslednji dnevi zabeležili stalno rast sodelovanja med Ira-

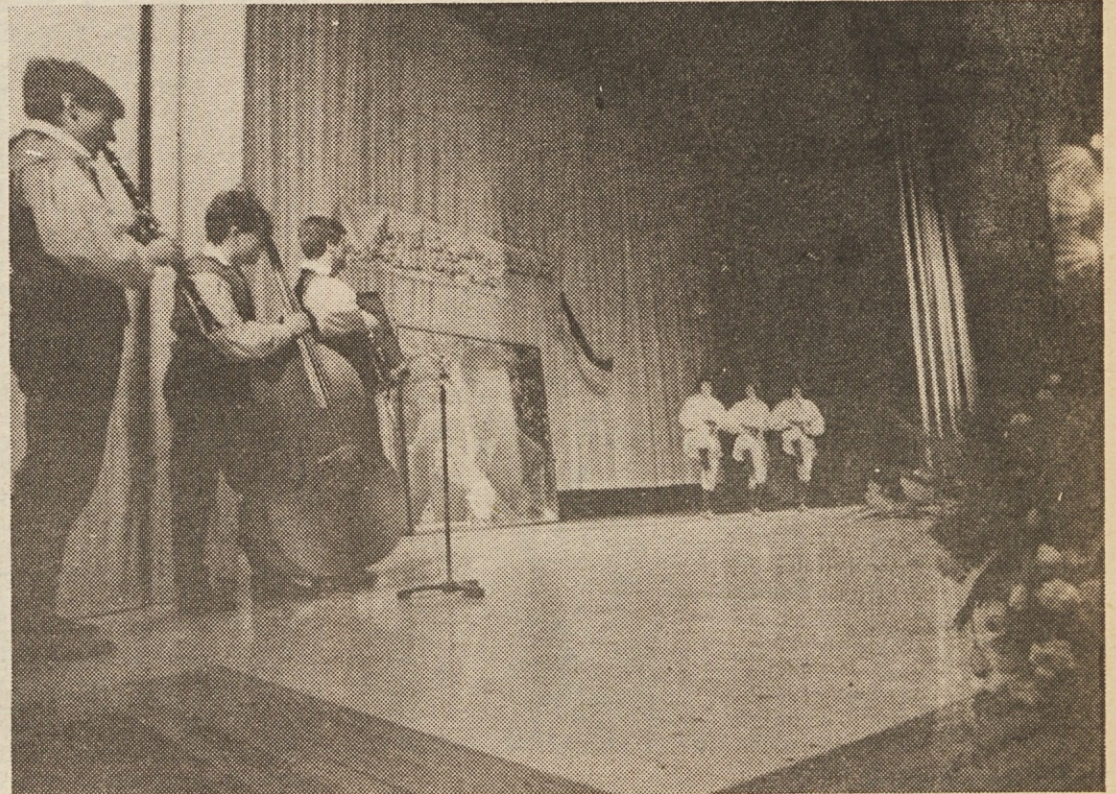
kom in Jugoslavijo v interesu obeh držav in v smislu naših človeških ciljev. S tem je brigadir Maki Taky končal.

Nato je v kulturnem programu najprej nastopil vokalnoinstrumentalni ansambel iraških letalskih sil, potem pa folklorna skupina Tine Rožanc, ki je zaplesala nekaj plesov jugoslovanskih narodov.

Vsa proslava in ves program je bil poln simbolike Iraško-jugoslovanskega prijateljstva. Tako na primer tudi velikanska torta z iraškimi in jugoslovanskimi zastavicami, katere prve kose so na sprejemu v oficirskem klubu razrezali predstavniki investitorja in izvajalcev.

SCT-jev vodja projekta inž. Jože Brodnik je predstavniku investitorja, brigadirju Makiyu Takyju izročil šopek rož.

Za proslavo na projektu 202 D je folklorna skupina Tine Rožanc pripravila program plesov jugoslovanskih narodov.

Sozdov generalni direktor inž. Franc Kumše v pogovoru s predstavniki investitorja. Poleg njega je glavni nadzorni, podpolkovnik Adnan, na skrajni desni pa brigadir Maki Taky.

Pred proslavo je bila slovesna seja Koordinacijskega odbora za Projekt 202 D. Udeležili so se je predstavniki vseh organizacij, ki so sodelovale v izgradnji. Z leve: IMP-jev generalni direktor Franc Kumše, SDPR-ov direktor projektov C in D polkovnik Dobriša Krdžić, SDPR-ov direktor polkovnik Ivan Sert, SCT-jev glavni direktor Milovan Zidar. Na nasprotni strani mize pa sta IMP-jev vodja Projekta Savo Jovanović in SCT-jev vodja Projekta Jože Brodnik. Slovesne seje so se udeležili tudi predstavniki Aeroinženiringa. Vsi so se strinjali, da je bilo medsebojno sodelovanje pri izvedbi tega projekta vzorno in da bi si takega sodelovanja samo še želeli na novih poslih.

Gostje na proslavi v zimskem kinu na projektu.

Noben posameznik ni bil odločilen, odločilno je bilo skupno delo vseh

Inž. Savo Jovanović, IMP vodja projekta 202D, je te dni dobil ogromno iskrenih čestitk. In medtem ko so ga vsi trepljali po ramah, se mi je ves čas zdelo, da je nekako v zadregi. Še na stopnicah kinodvorane tik pred proslavo mi je rekel: »Veš, če ne bi moral, najraje ne bi prišel.« Za proslavo je svoj običajni trenč in športno obleko zamenjal za belo srajco in kravato in bilo je očitno, kako nelagodno mu je.

Kako se počutite, ko poslušate toliko čestitk za uspešno opravljeno delo, sem vprašal tega trinpetdesetletnega Črnogorca, ki je v Ljubljani diplomiral na Strojni fakulteti in od takrat ostal v Sloveniji.

»Ni ga človeka, ki ne bi rad poslušal pohval,« je odgovoril. »Zlagal bi se, če bi rekel, da mi ni všeč. Toda moje zasluge za ta projekt so gotovo bolj skromne, kot bi si kdo mislil.« S tem je meril na dejstvo, da na projektu ni bil od vsega začetka, pač pa je nadaljeval in zaključil delo, ki so ga bili začeli drugi. »Mislim, da

času dopustov poleti in okrog novega leta.

Eden od pomembnih naukov s tega projekta za delo v bodoče je, da ni primerno menjavati vodilnih in vodstvenih kadrov. Savo Jovanović je seveda prevzel objekt sredi dela in priznava, da je imel tudi določene težave: »Tako v odnosih z investitorjem kot z ostalimi izvajalci, moraš pri reševanju slehernega problema vedeti, kaj se je dogajalo prej. Čeprav je na razpolago ogromno pisnega gradiva, je bilo vedno dosti laže, če je bil zraven nekdo, ki je poznal zgodovino obravnavanega problema.«

gradbišču ali sploh mi v Iraku njihovi naporov nismo vedno pravilno cenili, ker takrat, ko se ti mudi, te ne zanima, kakšni problemi obstajajo, ampak vprašaš samo ali je material na gradbišču. Zaradi naših napak ali sprememb, ki jih je narekoval investitor, smo ekipo v Ljubljani marsikdaj postavljali v nemogočo položaj, da je morala reševati probleme čez noč. Bile so seveda tudi njihove napake, a to sploh ni tipično za njihovo delo. V resnici je ekipa v Ljubljani enako zaslužna za uspešno dokončanje projekta kot mi na gradbišču in zato se jim vsem zahvaljujem, da bi tudi na drugih projektih tako dobro sodelovali. Tako mi, na gradbišču, kot kolegi, ki delajo doma, bi morali še več narediti za medsebojno razumevanje, pa bodo rezultati še boljši.

Pri tako velikem gradbišču s takšno množico gradbišč in ob tako napetem roku je bila gotovo zelo pomembna dobra sinhronizacija del z gradbinci. Kaj lahko rečete o tem?

»Na projektu smo imeli dva koordinatorja: za infrastrukturo Jožeta Brgleza (pred njim Andreja Pogačarja) in za visoko gradnjo Slavka Lukača. Oba sta gradbenika z bogatimi izkušnjami in menim, da je bila njuna vključitev na projekt odlična poteza:

1. ker smo bili pri infrastrukturi tudi nosilci gradbenih del,
2. ker sta prispevala, da je bila vsa koordinacija dela z gradbinci bistveno lažja.

Nasploh pa menim, da bi skupen nastop z gradbinci na tako velikem projektu zahteval še boljše pripravo in še bolj precizno razmejevanje obveznosti posameznih partnerjev. Moram priznati, da je bilo marsikaj narejenega in da je bila priprava pred startom del tudi zelo strokovna, a vendar so se med gradnjo pojavljali še novi problemi.

Delo je končano in kot pravijo, so si objekte že ogledali predstavniki nekaterih znanih svetovnih firm. Kdo so to in kakšno je njihovo mnenje o našem delu?

»To so predstavniki dobaviteljev opreme: MWM (diesel generatorji), BBC (Telemetrija), Cerberus (sistem za javljanje požara), Buver (ozvočenje) in druge. Vsi ti predstavniki so zelo pohvalili naše delo in bili navdušeni nad sodelovanjem. Pa ne jemljite tega kot pretiravanje! Je čista resnica.«

Povejte še, kaj se bo zdaj dogajalo. Je treba še kaj narediti? Kako naprej?

»Z zaključnim obračunom in primopredajo prehaja objekt v enoletno garancijsko obdobje. Mi to imenujemo meritve, zagon in vzdrževanje. Meritve so v glavnem opravljene razen dela zimskih in letnih meritev. Teža bo na vzdrževanju, za kar bo skrbela ekipa pod vodstvom Marina Družka. Ta ekipa bo na projektu do prihodnjega januarja z nalogo, da izvaja garancijsko vzdrževanje, ki je definirano v pogodbi. Mi pa smo investitorju preko SDPR ponudili tudi tehnično pomoč, ki naj bi bila predmet posebne pogodbe. Ker investitorju manjka lastnih kadrov za prevzem, upravljanje in vzdrževanje naprav, pričakujemo, da bo našo ponudbo že v januarju sprejel. V tem primeru bo tudi število naših ljudi, ki bodo ostali na projektu, bistveno večje.

Poleg tega nam je še ostalo, da zaključimo še sistem za avtomatsko kontrolo goriva, za katerega oprema še ni dobavljena. Z investitorjem smo dogovorjeni, da bo to kompletirano pozneje, to je čim bomo dobili opremo. Pričakujemo tudi, da bo investitor naročil še nekatera dodatna dela.

Poleg tega nam ostaja še eno občutljivo delo: reševanje spor-

nih vprašanj. Tu gre predvsem za cene, ki so pomembne za zaključni obračun. Za določene objekte smo obračun že zaključili, nasploh pa reševanje spornih vprašanj napreduje bolj počasi. Moram pa reči, da je tega pri gradbincih mnogo več kot pri nas.

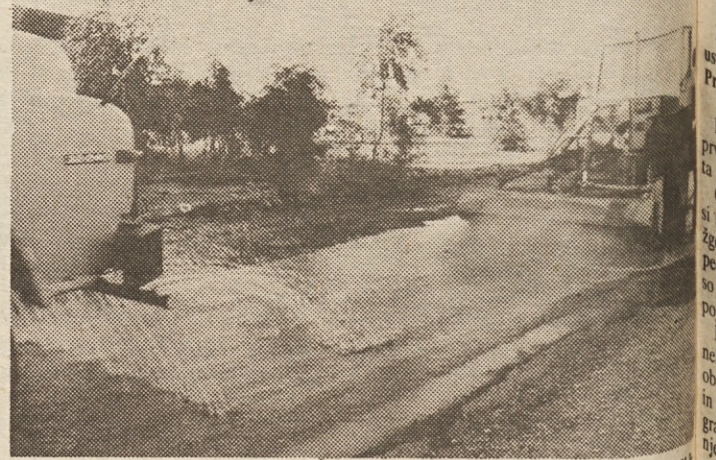
Opravili ste res veliko delo, za katerega se vsi čudijo, da je bilo tako hitro in dobro izvršeno. Nasploh bi rekel, se je spet pokazalo, da naši delavci v Iraku delajo izredno zavzeto in z izredno odgovornostjo. Odnos naših delavcev do dela je na teh deloviščih mnogo boljši kot doma. Se strinjate?

»Res je. Za tukaj dosežene uspehe imajo zasluge ljudje — od delavca do vodje projekta. Delovni elan na gradbišču je bil na zelo visoki ravni, rekel bi vsega spoštovanja vreden.«

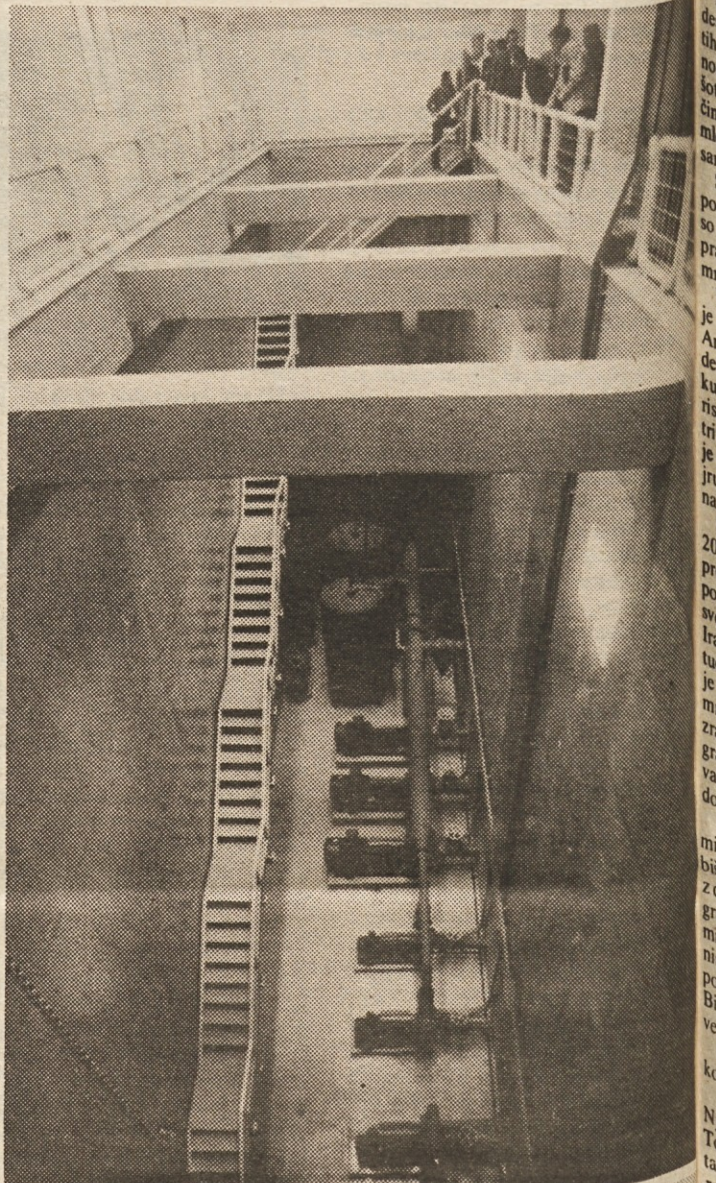
In potem je Savo želel naj v Glasniku poimensko navedemo vodje projekta pred njim od Toneta Zime, ki je zaoral ledino, pa do Saša Vidica in Janeza Mraka pa vodje dejavnosti Lojzeta Škrjanca (elektrika), Karla Capudra, ki je vodil energetiko v začetku in Draga Lebna, ki Capudrovo delo nadaljuje, Staneta Švajgra (vodovod) in Bogdana Bitenca (Klima), pa vodje montaže: Janeza Ocepka (energetika), Jožeta Miklavčiča (elektro), Toneta Martinca, Bojana Mehleta in Gorazda Loredana.

Seveda pa so nam na projektu pomagale tudi nekatere druge instalaterske firme: Tegrad po posebnem sporazumu, kot kooperanti pa Unioninvest, Djuro Djaković, Mostogradnja, Iva Lola Ribar, Tekol, Hidrometal, Cevovod, Pelagonija, Medjimurje, obrtno združenje Gikos in izolater Miha Grah.

Kot sem napisal na začetku: Velik projekt je bil to, posameznik na njem je bil uspešen le v dobrem in tesnem sodelovanju z drugimi. Rezultat — vsa ta množica dograjenih objektov pa govori sama zase.

Za proslavo so SCT-jevci naselje skrbno očistili in s tem prispevali zares slovesni podobi.

Inž. Savo Jovanović.

nisem porušil tega, kar je že bilo, najbrž pa tudi ne bistveno izboljšal organiziranosti dela na projektu. Moja želja je bila ne porušiti že ustvarjenih relacij in vzdušja. V kolikor mi je to uspelo, sem lahko zadovoljen jaz in ostali.

Vsako, ki sem ga srečal na tem projektu, je poudarjal, da imajo zasluge za uspešno delo tudi drugi. Tu gotovo ne gre za pravila lepega vedenja, pač pa za iskren občutek, saj je ta projekt zares tako ogrožen, da na njem noben posameznik ni mogel biti odločilen. Tu je bilo skupno delo nujnost in to spoznanje je stalno v zavesti slehernega, ki je delal na tem projektu.

Sicer pa je Savo Jovanović o delih na projektu 202D povedal:

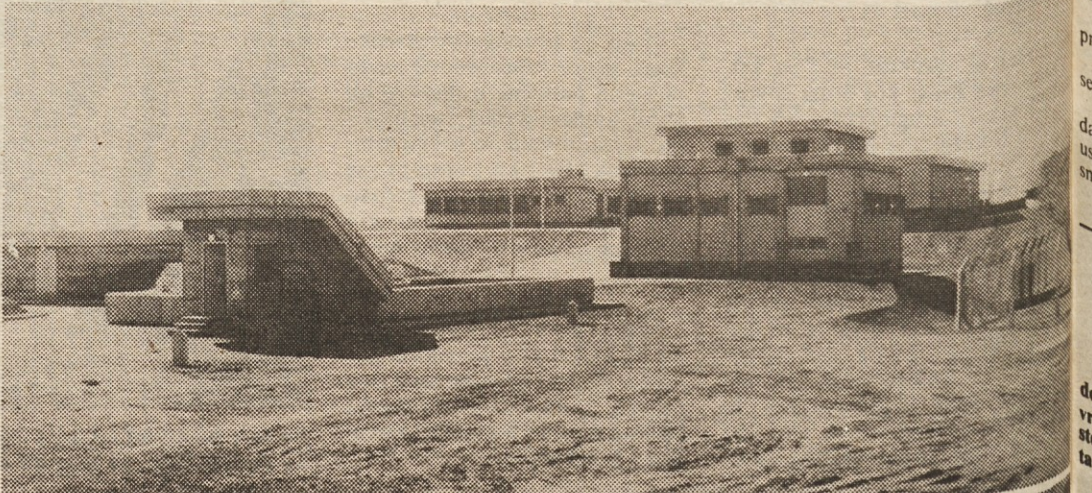
»Od marca 1983 je bil problem plačil, tako da je bila tudi usoda našega projekta pod vprašanjem. Novembra 1983 je bil sklenjen meddržavni sporazum o načinu in s tem so bili ustvarjeni pogoji za nadaljevanje del. Prvotni rok za dokončanje objekta je bil 3. junij 1984. Zaradi neplačevanja smo od investitorja zahtevali podaljšanje roka do konca leta, kar je bilo tudi sprejeto.«

Kakšno je bilo stanje na gradbišču oktobra 1983, ko ste nanj prišli vi?

»Takrat je bilo na projektu 200 do 250 naših delavcev. Infrastruktura je bila takrat že v veliki meri zaključena — razen cestne razsvetljave. Tudi diesel centrale in transformatorske postaje so bile končane. Na visokogradniških objektih pa dela še niso bila tako daleč. Na nekaterih sektorjih instalaterji še sploh niso začeli delati, saj so bili na njih še gradbinci. Februarja 1984 se je potem zares prižgala zelena luč za dela in takrat se je tudi povečalo število monterjev na gradbišču. Največ smo imeli okrog 450 ljudi.«

Katere so bile glavne težave pri izvajanju del na tem projektu?

»Najhujiši problemi so bili: oskrba z materialom in s projekti, sinhronizacija del z gradbinci in zagotavljanje zadostnega števila naših delavcev — posebno v

Eden od 1.210 objektov na Projektu je vodno zajetje. Zgoraj pogled v črpališče, v sredini zunanost in spodaj komanda, ki je popolnoma avtomatizirana, vodi pa jo računalnik. Tudi ta objekt je opremljen z najsoodobnejšo opremo.

Prišli so v puštinjo in jo upornostjo premagali

Ko je končano kakšno veliko delo, imamo navado reči: »Glejte, kaj je človek ustvaril iz nič!« Seveda pa na začetku nikoli ni zares čisto nič. Zmeraj je kaj. Projekt 202D je najbrž primer, ki so zares startali praktično z ničle.

Kaj so našli 27. maja fantje, ki so prvi prišli na kraj, kjer naj bi zgradili ta projekt? Ozgano ravnico, prah, v katerega si se ugrezal do gležnjev in čez, pa žgoče sonce. Niti ceste, niti vode, še pedit sence ni bilo. Kar čez drn in strn so se pripeljali na mesto, kjer naj bi postavili prednaselje. Ne, to ni bila puščava. Kraj je nekaj kilometrov od Tigrisa, še na območju, kjer so kmetje obdelovali in namakali zemljo. Toda zaradi gradnje so morali namakanje prejšnje leto pustiti in iraško sonce je v nekaj mesecih opravilo svoje. Sem in tja je preživela kakšna palma ali gm, to pa je bilo tudi vse. Do najbližjega naselja — dobrih deset kilometrov. No, nekaj ilovnatih koč je bilo bliže gradbišču, pa nomadi so se s čredami ovc in svojimi sotori nekaj časa zadrževali v sosesčini. Bili so prijazni, radi so ti prodali mleko, če si šel ponj — kaj več pa še sami niso imeli.

Skratka, razmere, v katere so se podali prvi graditelji Projekta 202D so bile pustolovske, celo nevarne. In prav je, da se jih zdaj ob koncu spomnimo. Na začetku gradnje tega projekta, je bil pri IMP-ju vodja projekta inž. Anton Zima. Na likofu ob zaključku del je našel nekatere fante, ki so izkusili začetek: Klaudia Černeka, Borisa Klevo in Edija Antolovića, vse tri vodovodarje, pridružil pa se nam je tudi Tegrador elektromonter Hajrudin Mulahusenović, ki je tudi bil na projektu precej več kot leto dni. Mnogi fantje, ki so orali ledino na 202 D, se likofa niso mogli udeležiti: prej so morali domov. Gotovo so bili po svoje veseli, da so se lahko vrnili k svojem, saj vemo, kako je to v Iraku, morda pa jim je bilo malce tudi hudo, ker niso mogli videti, kaj je nastalo iz tistega težkega in skromnega začetka, ker niso mogli biti zraven, ko je IMP in sploh slovenska gradbena operativna prejela pohvale in čestitke za pravočasno in dobro opravljeno delo.

Klaudio Černeka je bil med tistimi, ki so prvi prišli na bodoče gradbišče: »Ko sem v začetku maja prišel z dopusta, sem dobil prekomando, da grem s projekta 201 na 202. Rekli so mi, da se začneva nov projekt, a niti nisem vedel, kaj bomo gradili. No, potem smo se pripeljali na gradbišče. Bila je sama ravnina, nobenih dreves, ničesar.«

Zima: »Bilo je tudi nekaj ilovnatih koč.«

Klaudio: »Ja, in tudi prekopi so bili. Njihovi sledovi se še danes poznajo.« Toda kot sem rekel, so bili prekopi takrat suhi, ker so jih izpraznili zaradi talne vode.

27. maja 1981 smo začeli graditi prednaselje.

Zima: »V začetku nas je bilo sedem.«

Klaudio: »Prvi teden smo se vsak dan vozili iz Bagdada, dokler nismo usposobili prvih kontejnerjev, da smo lahko prespali na gradbišču.«

Generalni direktor Kumše je v

svojem govoru opisal, kako je Peter Jerele spal na strehi kontejnerja, da bi se obvaroval kakšnih neljubih nočnih obiskovalcev v tisti divjini. »Saj ni bilo tako hudo,« so rekli fantje. »Peter je dve noči spal na strehi kontejnerja, da se mu ne bi bilo treba voziti 80 kilometrov iz Bagdada.« Seveda so kače bile, pa škorpjoni, pa potepeni psi. A na srečo se nikoli ni zgodilo nič hudega.

Boris Kleva: »Delovne razmere so bile res hude.«

Klaudio: »Imeli smo, kar smo pač prinesli s seboj. Če nisi vzel s seboj deset litrov vode, je pač nisi imel.«

Zima: »Pa konzerve in kruh smo nosili s seboj.«

Z leve na desno: Edi Antolović, Hajrudin Mulahusenović, Anton Zima, Boris Kleva in Klaudio Černeka.

Klaudio: »In papriko.«

Zima: »Pa sok.«

Klaudio: »Tega ste nam vi prinesli.«

Ko se pogovarjamo o začetku del na tem projektu, ne moremo mimo dejstva, da je bilo tisto poletje 1981 zares dolgo, vroče poletje. Tako tisti, ki so bili v Iraku prej, kot tisti, ki so bili kasneje, priznavajo, da je bilo to v zadnjih letih najbolj vroče poletje. Nobeno kasneje poletje ni sonce tako neusmiljeno žgalo kot ravno takrat, ko so si fantje na Projektu 202D delali streho nad glavo.

Klaudio: »Bilo je tudi 64 stopinj.«

»No, no,« se je vmešal Zima: »Največja temperatura v senci je bila 55 stopinj Celzija.«

»Samo nobene sence nismo imeli na projektu,« so ga popravili fantje. Na soncu pa doseže temperatura tudi sedemdeset.

Klaudio: »Pravo vražje poletje je bilo.«

Pa je bilo komu žal, da se je podal v to pustolovščino?

Boris: »Meni ni bilo nikoli žal. Ne, čisto zares ne.«

Zima: »Poglejte, kako je bilo s Klaudio! Ko smo naredili kontejnersko prednaselje, smo začeli graditi pravo naselje. Takrat so s projekta 201 zahtevali, naj se Klaudio vrne nazaj k njim. On pa se je skril. Tako se je življal v to delo, da sploh ni hotel nazaj. Tri dni so ga iskali, dokler jih nisem prepričal, naj ga pustijo tukaj. Tisti prvi, ki so začeli delati tukaj, so bili na ta projekt zares enkratno navezani. Počutili si se, da je to res tvoje.«

Edi: »To je, kot če začneš doma graditi hišo.«

Zima: »Pa tovarstvo, ki je vladalo med nami! To je bilo res enkratno. Tu smo zares živeli drug za drugega.

lje, niti prostorčka, kjer bi bil lahko za hip sam. Pa domotožje. Vse to je ustvarjalo v njih silno napetost in razdražljivost.«

Edi Antolović je lepo rekel: »Pa saj si bil bolj jezen nase kot na druge.«

A kljub tej napetosti, kljub mnogim ostrim besedam, ki so padale, so fantje vedeli, da se lahko vedno zanesejo drug na drugega. In zanimivo je, kako so spomini na vse napore, na domotožje in na živčno napetost hlapeli, vse bolj pa se sveti spomin na tovarstvo, na medsebojno pomoč, na to, da so vsi mislili in delali kot en mož — kajti če ne bi bilo tako, ne bi mogli narediti tega, kar so.

Boris Kleva: »Srečen sem, da je objekt končan in ponosen, da je končan v roku. Čeprav je bilo hudo in naporno, čeprav sem bil daleč od družine in otrok (hčerka se mi je ro-

voja projekta ter nekdanji glavni direktor Promonta inž. Anton Zima. Boris: »Ja, Zima in Švajger sta bila vsak dan v neposrednem stiku z monterji. Bila sta pripravljena prisluhniti slehernemu problemu in pomagati, kolikor se je le dalo. Saj problemov ni bilo dosti. V glavnem domotožje — to je tu najhujši problem.«

Klaudio: »In ravno ta odnos vodilnih nam je monterjem dajal moralo.«

Boris: »Zima in Švajger sta uredila, da je šel lahko monter enkrat mesečno v *building* in telefoniral domov.« Kako močno je tam domotožje in kako skromni so naši fantje, sem pomislil.

Kasneje so na projekt prišli tudi kooperanti, vendar tudi zanje velja, da so bili lepo vključeni v enotno in vse večjo družino, ki je hitela končati to delo. Tegrador Hajrudin Mulahusenović, je rekel odločno: »Vse so nas lepo sprejeli. Tako pri delu, kot v zasebnem življenju in pri športu so bili odnosi na višini. Nikjer ni bilo nobenih razlik.«

Ko je bilo končano naselje, so postale razmere mnogo boljše. Lahko bi rekli, da je bilo narejeno vse, kar se da narediti, da bi tam na tisti ravnici, tako daleč od prvega kraja, uredili čim boljše razmere. V barakah so tuši, hladilniki, pralni stroji, štedilniki, kjer si lahko fantje v čajni kuhinji kaj skuhamo. Mercator vodi restavracijo, zraven je tudi trgovina, na gradbišču je ambulanta z zdravnikom, pa zobna ambulanta, je televizija, so videokasete z vestmi in filmi iz domovine, je čitalnica, skratka marsikaj. Pijača je omejena, kajne?

Zima: »V začetku ni bilo sploh nič. Le radenska in brezalkoholno pivo. Ko so potem začeli prodajati pravo pivo, so najprej prodajali le po eno steklenico vsakemu.«

Klaudio: »Zdaj je omejitvev v tem, da trgovina pač da v prodajo vsak dan določeno količino. Kupiš ga, kolikor hočeš, ko ga zmanjka, ga pa pač ni.«

Zima: »Bilo je tudi tako, da je lahko ob določenih priložnostih vodja projekta dovolil dodatno količino alkohola za osebno porabo — npr. ob odhodu domov, ali če se ti je doma rodil otrok.«

Hajrudin: »No, zdaj je to že bolj sproščeno.«

Klaudio: »Vsekakor pa so nas te omejitve motile, dokler so veljale.«

Zima: »Ampak potrebni so bili ukrepi, da se ne bi začelo pijančevati.«

Mislil pa, da je glavna omejitev denar. Steklenica piva union stane v Mercatorjevi trgovini 600 filsov — to je 400 dinarjev, steklenica vina pa 3 iraške dinarje, kar je po uradnem tečaju okrog 1.800 dinarjev.

»Od novembra imamo terenski dodatek 2 dinarja dnevno, prej si moral menjati dolarje, če si si hotel kaj privoščiti,« je rekel Klaudio. Seveda je monterju terenski dodatek pripadal že prej, a tega denarja ni videl, ker se je z njim krila hrana in stanovanje. Šele zdaj ima tudi nekaj za žep. Dolarjev pa večina fantov ne služi zato, da bi si z njimi kupovala union pivo.«

Edi: »Rekel sem, da bi rad videl

začetek in konec. Pa se mi je želja izpolnila.«

Zima: »Začetek je najbolj zafrknjen, konec najbolj zanimiv.«

Fantje najbrž ne bi hoteli, da bi ta pogovor izzvenel, kot da so edino oni tam doli nekaj naredili. Resnica je ta, da so tisti prvi opravili neko posebno delo, ki je terjalo izredne napore in tudi izredno moralo. Seveda se je pa ves čas delalo intenzivno, še zlasti ob zaključku, ko so fantje delali po štiri- najst in več ur dnevno, kadar je bilo treba in kolikor je bilo treba. Zgovorno je to, kar je rekel Hajrudin: »Petnajst mesecev sem tu, pa sem bil prost le en sam petek.« (V arabskih državah imajo prost dan ob petkih.)

Ta projekt je ljudi spremenil! Edi se tega dobro zaveda, saj je rekel: »Ko primerjam začetek in konec, se mi zdi, da sem povsem drugačen človek.«

Zima: »Samo tras za infrastrukturo je na projektu 650 kilometrov. Si mislite, da je to tako, kot bi šel iz Ljubljane do Beograda. Cevi pa je še mnogo več, saj sta po dve in več v jarku.«

Edi: »Na koncu kar ne moreš verjeti, da je vse to res. Sam sebi ne verjamem, da je vse to delo narejeno.«

Zima: »Je pa to velika šola za vse delavce od monterjev, tehnikov in inženirjev. Pri objektu tako velikih dimenzij ni bilo potrebno reševati le strokovnih problemov, treba je bilo reševati tudi ogromne organizacijske probleme. Mogoče imaš enkrat v življenju priliko delati na tako velikem projektu. Jaz sem to priliko izkoristil in ni mi žal.«

Poleg strokovnih in organizacijskih problemov so bili tu še drugi.

Edi: »Ej, če bi jaz opisoval vse krize, ki sem jih preživel tu doli...«

Zima: »Res, treba je reči, da ni bila najhujša niti vročina in niti napor. Najhujše je bilo to, da si odtrgal od doma. Da je vse območje, kjer se giblješ, vsakodnevna pot od barake na delovno mesto in nazaj. Psihološki problemi so bili dosti hujši od vseh fizičnih naporov in težav.«

Boris: »Ampak kljub temu mi ni žal, da sem bil tu!«

Zima: »V začetku je človeku težko, potem pa se nekako privadi. Kar čudil sem se, kako so se fantje tu nekako živeli. Nekateri so hodili ribe lovit v kanale. Pa s športom so se ukvarjali.«

Edi: »Fudbal nas drži pokonci.«

Hajrudin: »Pa košarka, šah!«

Zima: »Če greš ribarit, igras nogomet, ne misliš na svoje probleme. Takrat je zate važno, ali boš ujel ribo, dal gol. Šport je bil tu pomemben stimulans in pomirjevalec. Čim si se zaprl v svojo barako, te je napadlo domotožje.«

Tako smo končali pogovor, v katerem smo poskušali prikazati, kaj pomeni delati v Iraku tistik, ki jim tega ne bo nikoli dano izkusiti na lastni koži. Naj na koncu čestitam vsem, ki so opravili to veliko delo!

Edi Antolović pa je rekel: »In zapišite, da voščimo vsemu IMP-ju srečno novo leto!«

In Hajrudin je dodal: »Pa Tegradu in drugim kooperantom tudi!«

Tudi Projekt 195 je končan

Za 19. januarja je najavljena tudi predaja Projekta 195 v Bagdadu. Tudi tega dogodka so v Delovni enoti Irak zelo veseli, saj je to gradnjo spremljala cela vrsta težav in problemov. Gradnja se je začela že leta 1979 in nekaj let ni prav stebla. No, od septembra letos je bil špon, kot pravijo monterji, in tako bo tudi ta lep objekt končan.

Ore za upravni objekt, ki ga tvorijo enajstnadstropna glavna stavba in šest spremljajočih objektov. Toda to je šele začetek, saj je predvidena nadaljnja fazna izgradnja še vrste novih objektov. Ni pa gotovo, kdaj se bo to zgodilo.

Ko pišemo o delih v Iraku, smo že navajeni pisati, da je bilo vse narejeno pravočasno in super dobro. No, čež kvaliteto na tem projektu gotovo ne bo mogoče reči niti besedice, saj ima investitor izredno ostra merila. Kar se rokov tiče, pa je to menda edini objekt, ki smo ga gradili v Iraku z velikimi zamudami. Vendar pa za zamude ni kriv IMP, ker smo morali slediti izvajalca gradbenih del, pa tudi objektivnih težav je bilo tu res veliko.

Nosilec posla je Industrogradnja, IMP pa je podizvajalec in to pod določenimi neugodnimi pogoji. Sedanji vodja projekta Bruno Grabnar seveda ne pozna vse zgodovine, a delci problematike je le povedal. Na začetku je bil vodja projekta Lojze Podlogar, za njim Drago Leben in menjavanje vodij projekta in drugih zave. Na drugi strani je tudi Industrogradnja menjavala svoje vodilne.

V začetku IMP-jevci tudi niso bili najbolj zadovoljni z medsebojnim sodelovanjem. Zdaj teh problemov

ni več, pravi Grabnar, saj s sedanjimi vodilnimi zelo dobro sodelujejo. Tudi Industrogradnja vodja projekta Zdravko Hren je to potrdil in rekel: »Nema problema.« In še je dodal: »Kar napišite, da smo v šestih mesecih naredili več kot prej v treh letih in pol!«

Seveda pa je bilo tudi mnogo objektivnih problemov. Gradnja se je začela decembra 1979 s polno paro, nato pa je prišla vojna, ki je delo za nekaj mesecev prekinila. Obenem pa je imela Industrogradnja precej težav pri pilotiranju temeljev.

Vodja projekta 195 — IMP-ju Bruno Grabnar in Industrogradnji Zdravko Hren.

V IMP pa niso bili zadovoljni z načinom, kako nam je Industrogradnja kot podizvajalcu plačevala. Tu ni bilo nobenih tranš, pač pa le plačila po situacijah in še to z veliko zamudo, tako da je bil čas, ko nam je Industrogradnja dolgovala 5 milijonov dolarjev, pravi Bruno Grabnar. Ker ni bilo dolarjev, mi nismo mogli naročiti materiala in to je spet zaviralo delo. Ti plačilni problemi so bili rešeni ob sklenitvi meddržavnega sporazuma o financiranju projektov v Iraku, ko je SDPR formaliziral interventni sklad.

Takrat smo začeli s polno paro nabavljati in od junija se je začel največji napor za dokončanje objektov, pravi Grabnar. V konici smo imeli (od septembra do novembra) na projektu 124 delavcev. Zdaj je 61 mon-

terjev, 11 projektantov, 4 risarji in 9 režijcev (vodja projekta, vodje montaž, tajnica, ki je obenem prevajalka).

Poglejmo zdaj na grobo, kakšne instalacije je bilo treba narediti na tem objektu! Uvodoma sem že napisal, da zahteva investitor res vrhunsko kvaliteto. To se kaže tudi po dobaviteljih opreme, saj so nadzorni sprejeli le izdelke svetovnih firm z najbolj zvanečimi imeni. Tako je na projektu kaj malo jugoslovanske opreme.

Najprej elektroinstalacije: Tu so vse instalacije v prostorih, vključno z instalacijami za avtomatiko na klima napravah. V objektih so tudi štiri transformatorske postaje 110/4 kV — 2 x 1.600 kVA, za primer izpada električnega toka pa štirje diesel generatorji s po 430 kVA. Obsežne so tudi šibkotočne instalacije: telefoni, interfonija, specialni telefoni, ozvočenja in kabelska televizija. Montirati pa je bilo treba tudi komandne omare v strojnicih. Zdaj pa nekaj dobaviteljev: Merlin Gerin (visokonapetostne naprave), Trafo Union (transformatorske postaje), Ericsson (šibki tok) in MWM (diesel agregati). Pri jakem toku je precej dobavil tudi Iso — in sicer razne razvoje, komandne plošče in razdelice — vse na nizki napetosti. Na objektu je tudi 16 dvigal iz kooperacije IMP — Haushaken.

Klimatizacija, pravi Grabnar, je najbolj zagujena, kar je sploh možno. Vsako nadstropje ima svojo klimatsko centralo, tako da je na objektu 48 Eurokliminih klimatskih central. Hladilni stolpi so Baltimorevi. Bilo je mišljeno, da bodo vgradili Klimatove, a se Klimat na tem ob-

jektu ni izkazal: leta 1980 je poslal slabo izdelane centrale, z drugačnimi parametri, kot so bili naročeni. Nobeno prepričevanje, da jih bodo popravili v Iraku, ni zaleglo in te postaje so morale nazaj. Nauk te zgodbe je: Irak ne prenese površnosti, saj investitor zahteva točno tako opremo, kot je navedena v tehničnih specifikacijah.

Energetika obsega tri strojnice s hladilnimi agregati Carrier, medtem so kotli za centralno kurjavo in pripravo sanitarne tople vode York Skipoleyevi.

Pogodbeno vrednost del, ki jih je opravil IMP na tem projektu je nekaj manj kot 22,5 milijona dolarjev, za 1,5 milijona dolarjev pa je dodatnih del.

Pri nabavljanju opreme ni manjkalo težav. Ker se je gradnja tako vlekla, so imeli na tem projektu tudi nekatere probleme, ki jih drugje ne poznamo. Na primer, da je investitor spremenil tipe posameznih vrst opreme. V Iraku velja, da mora investitorjev nadzornik vsak izdelek pred vgradnjo potrditi. Tako se je zgodilo, da je bil leta 1980 nek izdelek čekiran, ko pa smo ga naročili, ga ni bilo več v proizvodnji. Potrebno je bilo novo čekiranje, torej izguba časa, obenem pa tudi izguba denarja, kajti tudi v svetu pomeni nov tip izdelka obenem dražji izdelek, pravi Bruno Grabnar, česar pa investitor ni priznaval.

Naši monterji so imeli tudi težave, ker je investitor spreminjal koncept gradnje. Projektirali so iraški strokovnjaki, ki so kasneje marsikaj spremenili. Šlo je za takšne spremembe, kot je na primer, zamenjava neonske razsvetljave s klasično žarilno nitko, kar je povzročilo monter-

jem pa tudi gradbincem kar precej dela.

No, vse to je zdaj premagano. Večina objektov je povsem končana in treba jih bo le še očistiti, sneti s kotlov polivinilne, s katerimi so pokriti že več kot dve leti, pomiti tla, pa bo. V nekaterih prostorih pa se še živahno dela — na primer v kinodvorani. Videl sem 7. januarja iraškega rezident inženirja, kako je zmaževal z glavo, češ to ne bo pravočasno končano. Bruno in Drago (iz Industromontaže) pa hladnokrvno odgovarjata: »Vse bo končano do 19. januarja.« In ne bo prvič, da bodo naši delavci v Iraku dokazali, da znajo narediti to, kar se zdi človeku nemogoče.

Gradnja bo torej končana, a Bruno se boji, da težav s tem ne bo konec. Celoten objekt je brez komunalne infrastrukture, torej nima ne zunanega priključka na elektriko, ne na vodo in ne na kanalizacijo. Komunalna infrastruktura je opredeljena v ločeni fazi izgradnje, za katero pogodba doslej ni bila podpisana. Na objektu so doslej delali z elektriko, ki so jo imeli za gradbišče, a popoln preizkus in predaja opreme nista možna brez stabilnih komunalnih naprav. Investitor z naročanjem komunalne infrastrukture ne hiti, nam pa gori pod nogami, ker bi radi čimprej začeli garancijski rok. Garancija proizvajalcev za lep del opreme je namreč zaradi dolgotrajne izgradnje že potekla.

Vsekakor Bruno Grabnar pričakuje, da bo investitor zdaj, ko so objekti narejeni, naročil tudi infrastrukturo, saj sicer teh stavb ne bo mogoče uporabljati. Bo pa to precej obsežen posel. Po predračunih vreden okrog 30 milijonov dolarjev.

Zakaj ne bi imeli društva inovatorjev?

V našem Glasniku smo že nekajkrat pisali o inovacijah. Zdaj je prišla ta tema spet na vrsto. Zato smo tokrat pogledali v Tenu Energetika, kaj je novega na inovacijskem področju.

Predsednik komisije za inovacije Obrad Dabič je povedal, da je komisija v letu 1984 dobila v obravnavo pet predlogov inovacij. To so: predlog za izboljšavo na izvlačljivem sistemu IC 12 kilovoltov in IC 24 kilovoltov, poenostavitev tehnične dokumentacije, uporaba hitrih praznilnih uporov, elektromagnetni, rešitev problema standardnih praznilnih uporov.

Inovacijo za izboljšavo na izvlačljivem sistemu oziroma na IC celicah je predlagal avtor inovacije Bojan Kovačič, samostojni kontrolor naprav v Tenu Energetika. To je njegova prva inovacija, prijavljena v tem tozdu. Pri tej inovaciji gre za prihranke na bakrenih zbiralkah oziroma vodnikih.

Inovacijo o poenostavitvi tehnične dokumentacije je predlagal Alojz Žgajnar, samostojni konstrukter. Predlog te inovacije je bil že delno uporabljen v Tenu. Pri tej inovaciji gre za prihranek materiala.

Avtor inovacije montaža hitrih praznilnih uporov je Obrad Dabič, vodja kontrole kvalitete. Pri tej njegovi inovaciji gre za izboljšavo kvalitete. Uporablja pa se na energetskih kondenzatorjih v nizkonapetostnih kompenzacijskih napravah. V Tenovi proizvodnji se uporablja že nekaj mesecev.

Obrad Dabič je tudi avtor inovacije elektromagnetni. Uporablja se v dušilkah, ki so montirane v sredjenapetostnih kompenzacijskih napravah, ki so jih letos uporabili pri Elektro Dalmacija v Dugem ratu pri Splitu. Magnet se uporablja tedaj, ko je potrebno zvišati induktivnost že izdelane dušilke. S to inovacijo je v Tenu rešen problem prekomernega hrupa, ki je nastajal pri prejšnji izvedbi magnetov.

Avtorja predloga inovacije standardni praznilni upori sta Jože Janežič, mojster v delavnici za razrez pločevine in Obrad Dabič. Standardni praznilni

Inovacija drsnih tesnil zaključena

Komisija za inovacije v tozdu Trata Črpalke je pod predsedstvom Janeza Strunc letos obravnavala predlog inovacije »Poenostavitev vrtnja objemk za matične gredi CL.« Avtor te inovacije je Karel Kastelic. Njegov predlog inovacije je komisija uvrstila med koristne rešitve in mu dodelila 3.000 dinarjev nagrade.

Gredi so bile po tehnološkem postopku predvidene za vrtnje na rezkalnem stroju, kjer je čas vrtnja precej dolg. S Kastelčev rešitvijo pa se čas vrtnja bistveno skrajša. Njegova rešitev se začasno uporablja v proizvodnji Trate Črpalke.

Tehnologi imajo v načrtu nov postopek, pri katerem gre za bistveno drugačne objemke kot je ulitek ali odkov. Prednost take rešitve bi bila v tem, da bi se celotna izdelava objemk precej pocenila. K pocenitvi bi doprinesel prihranek na materialu in na obdelavi.

Inovacijska komisija je letos pretresala tudi zahtevo avtorjev drsnih tesnil in jo zaradi pomanjkljive dokumentacije (dokumentacija ni bila v skladu z določbami pravilnika o inovacijah) zavrnila. Ker pa avtorji te inovacije niso v določenem roku predložili dokumentacije, je zadeva tako zaključena.

M. P.

Skip: dve inovaciji v letu 1984

Skipova komisija za inovacije pod predsedstvom Jožeta Horvata je lani dobila 2 predloga inovacij in sicer v zvezi s sestavnimi deli bagra 82.

Inovacijo iziroma tehnično izboljšavo — Izdelava bagerskih in nakladalnih lopat pri bagerju Bu 8 D je predlagal delavec iz Razvojnega oddelka Leopold Langenfus. S to izboljšavo se zmanjšajo stroški pri navarjanju robu lopate s trdo elektrodo.

Drugo inovacijo oziroma tehnično izboljšavo — Izdelava ohišja ležaja pri Bu 8D je prijavil delavec iz strojnega oddelka Dragan Zafirovič. Pri tej inovaciji se bo zmanjšal čas izdelave ohišja ležaja s 15 na 9 minut. Ta inovacija se že uporablja v proizvodnji.

Obe inovaciji obravnava tehnološka priprava dela. Po njeni oceni pa jih bo obravnavala komisija za inovacije.

V Skipu je bilo v letu 1984 malo inovacij zato, ker je v tozdu malo serijskih izdelkov, kjer pride inovacija najbolj do veljave.

M. P.

**Več glav več ve.
Več sodelavcev, boljši Glasnik!**

**Dopisujte v Glasnik!
Telefon uredništva:
(061) 343-342.**

Montaža Maribor: Mnoge inovacije že uporabljajo

Komisija za inovacije v tozdu Montaža Maribor (njen predsednik je Jože Dikaučič) je od leta 1982 do danes dobila v obravnavo 15 inovacij, od katerih je 5 tehnoloških izboljšav, en izum, ostalo a so koristni predlogi.

Komisija je doslej obravnavala 11 inovacij, od katerih je 4 izločila, ker niso vsebovale nobenih novosti. Za 2 inovaciji sta dobila avtorja leta 1982 nagrado. Jože Dikaučič je dobil nagrado v višini 4.139 dinarjev za tehnično izboljšavo »Zvijanje lopatic za aksialne ventilatorje.« Prednost orodja za zvijanje lopatic je v tem, da lopatice (aluminijaste profilirane), ki so jih prej zvijali ročno, sedaj zvijajo strojno. Na ta način prihranijo letno 960 ur.

Emil Habit je dobil nagrado v višini 1.213 dinarjev za inovacijo točkovno varjenje tečajev na loputo. Loputa je iz aluminija, tečaj pa iz pocinkane pločevine. Prej so elemente kovičili z blok zakovicami, sedaj pa elemente točkovno varijo skupaj tako, da se aluminij stali, jeklo pa se zviri na jeklo.

Inovacija prinaša prihranek na času. Z uvedbo te inovacije, ki jo v proizvodnji Montaže uspešno uporabljajo že od leta 1978, je odpadla uporaba blok zakovic.

Stirje avtorji pa so leta 1982 za svoje inovacije dobili priznanja, od teh je Jože Dikaučič dobil dve priznanji: eno za predlog inovacije »samozaporne lopute« in eno za tehnično izboljšavo »zvijanje lopatic za aksialne ventilatorje (za to inovacijo je dobil avtor tudi prej omenjeno nagrado). Emil Habit je prav tako dobil priznanje za svojo že omenjeno inovacijo, za katero je bil nagrajen. Nedeljko Kapelj pa je dobil priznanje za inovacijo regulacijski pritrjevalni brezstopenski sklop.«

Pri inovaciji avtorja Jožeta Dikaučiča »samozaporne lopute gre za konstrukcijsko spremembo, olajšano izdelavo lopute in njeno boljše delovanje.

To inovacijo uporabljajo v proizvodnji Montaže od leta 1977. Od tedaj dalje je delovanju lopute še ni bilo nobene reklamacije.

Inovacijo »regulacijski pritrjevalni brezstopenski sklop« (njen avtor je Nedeljko Kapelj) uporabljajo v proizvodnji Montaže od leta 1982. S tem sklopom

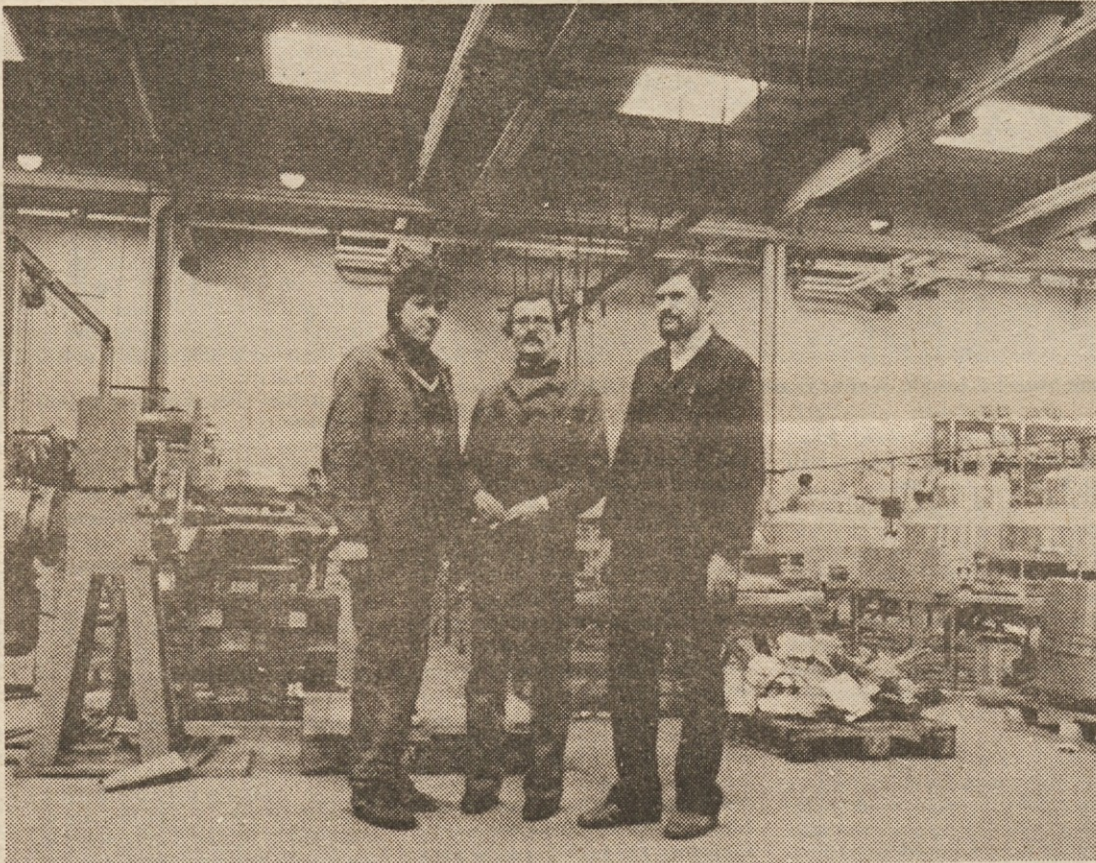
je možna nastavljanje lopute v kanalih brezstopensko; pred tem pa so jih uporabljali samo v nekaterih točkah. Po preizkušenem delovanju (to bo še letos), bo avtor dobil za to inovacijo tudi finančno nadomestilo. Višino tega nadomestila bo določila komisija za inovacije na osnovi pravilnika o inovacijah, ki je bil v tozdu Montaže sprejet v lanskem juniju.

Pri drugih že obravnavanih inovacijah pa komisija čaka še mnenje strokovnih služb tozda Montaže.

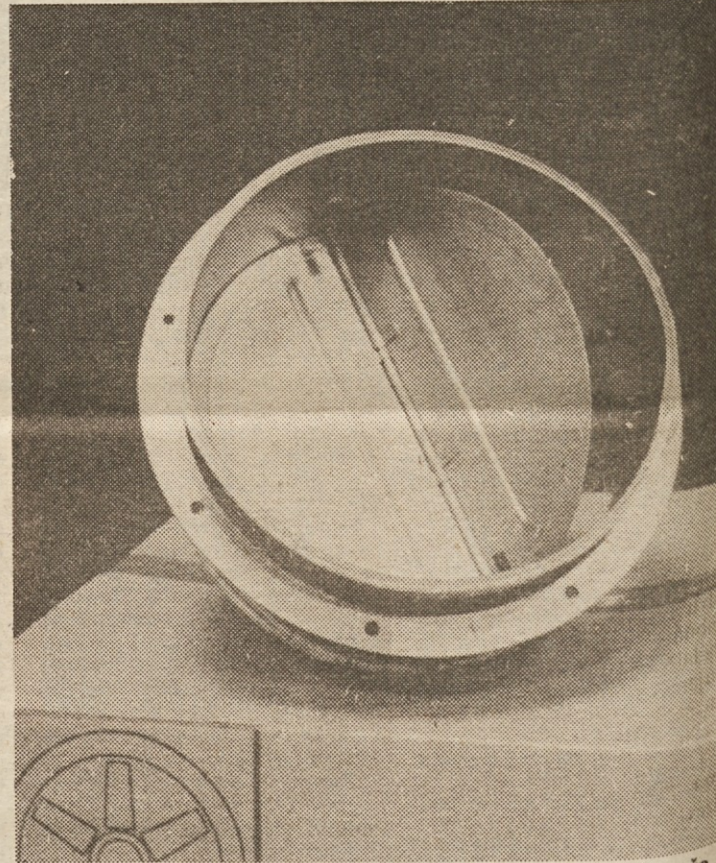
Izum »aksialni ventilator z elektromotorjem z zunanjim rotorjem in lopaticami, ki so nastavljive pod poljubnim kotom,« so pripravili trije avtorji: Ljubomir Puškaš, Mirko Ogris in Stane Završnik in ga lani decembra prijavili komisiji za inovacije in avgusta 1978 Zveznemu zavodu za patente. O višini nagrade za ta izum pa se vodstvo tozda, komisija za inovacije in avtorji izuma še dogovarjajo. Višino nagrade bo komisija za inovacije predlagala delavskemu svetu tozda.

Ostale inovacije bo komisija obravnavala še letos.

M. P.

Inovatorji iz mariborske Montaže

Zaporne lopute so ena od inovacij v tozdu mariborske Montaže

Novost Trate-avtomatike nivojska stikala za ladje

Gospodarska stabilizacija je sprožila tako kot v vseh drugih panogah gospodarstva tudi v ladjedelništvu zelo široko akcijo iskanja domačih dobaviteljev. V IMP-jevem tozdu Trata-avtomatika smo se odzvali na pozive rečnega ladjedelništva Dunavbroda in pomorskega ladjedelništva Jadranbroda.

Na skupnih sestankih smo pregledali njihove potrebe in naše zmožnosti ter sprožili akcijo za razvoj in uvajanje v proizvodnjo nivojskih stikal, ki bodo ustrezali ladijskim registrom. Razvoj in uvajanje sta trajala tri

leta in če pogledamo prehojeno pot, lahko potegnemo koristne zaključke, ker tako dolgotrajen postopek ni sprejemljiv niti zaradi strank niti zaradi vezave znatnih finančnih sredstev, ki pa se ne obračajo in bremenijo z obrestmi redno proizvodnjo.

Iz praktičnih primerov je očitno, da je možno priti do cilja — dobrega izdelka v proizvodnji — le, če je nosilec del možna ekipa, sestavljena iz razvijalcev, konstruktorjev, zabave, tehnologov in orodjarjev. V tako sestavljeni projektni skupini mora vladati duh vzajemnega strokovnega sodelovanja s tem, da so pravice in obveznosti vsakega člana, da da svoj konstruktiven prispevek za čim hitrejšo delo.

Prej naštetih težave smo

uspešno premagali in se organizirali tako, da imamo danes v proizvodnji nov in zelo perspektiven izdelek.

Zaključek in poduk za delo na novih projektih je spoznanje o očitni potrebi po organizaciji projektnih timov. Le-ti pri jasno definiranih končnih ciljih in rokih morajo zagotoviti vse, da bodo doseženi pričakovani rezultati. Timi si morajo sami izbrati metode dela, ker sami nosijo tudi odgovornost za projekt. Vsak izdelek mora skozi naslednje faze:

- 1.) Konstrukcijske odobritve projektov s strani registra, ko se začne preiskusna serija.
- 2.) Tipsko testiranje od strani registra.
- 3.) Stalno kontrolo kvalitete, ki jo tudi opravijo predstavniki registra.

Konstrukcijska dokumentacija za nivojska stikala je že potrjena, sedaj pa imamo v IKM na testiranju vzorčne kose iz preizkusne serije. Po zaključku te faze in pozitivnih rezultatih, v kar pa ne dvomimo, glede na pozitivna mnenja ladjedelničarjev, bomo imeli odprta vrata na vse ladje rečnega in pomorskega ladjevoja domačega in tujega, saj je z našim izdelkom možno zamenjati Mobreja, Besto in ostale izdelke svetovnih proizvajalcev, ker so dimenzije standardne.

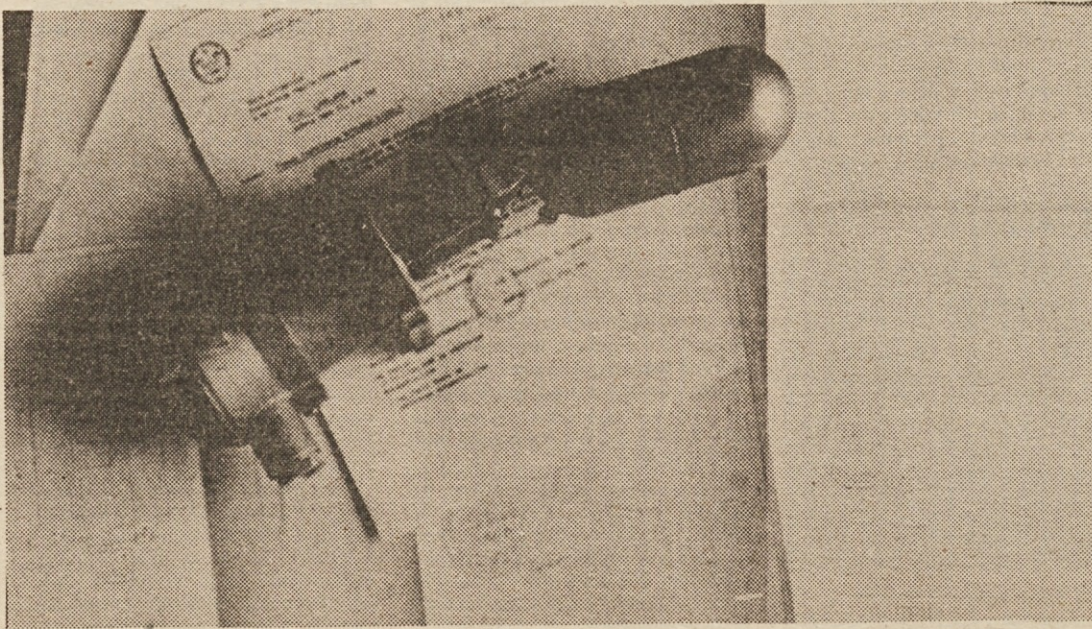
Paleta izvedb nivojnega stikala je zelo široka, ker je koncept gradnje tak, da omogoča nadgradnjo po funkcijskih modulih.

Tak koncept omogoča že serijsko proizvodnjo osnove izdelka, medtem ko se oprema sestavlja po individualnih zahtevah kupcev, zaradi česar spada končni izdelek v individualno proizvodnjo.

Osnovanje proizvodnje je po zaslugi velikega razumevanja ladjedelničarjev potekalo z njihovo finančno pomočjo, sicer tozde ne bi zmoželi v tako kratkem času izdelati orodij in priprav v skupni vrednosti 50 mio din. Zato je bilo možno izpeljati zaključno fazo izdelave orodij, jih preizkusiti in izdelati preizkusno serijo nivojskih stikal v rekordno kratkem času.

Prispevek tozda Trata-avtomatika k naši gospodarski stabilizaciji je, da bomo lahko odpravili uvoz cca 20.000 komadov nivojskih stikal v vrednosti okrog 15 mio DM. Ker pa je naš izdelek v celoti iz domačih materialov in ker so svetovne cene zaradi monopolov tovrstnih proizvajalcev zelo visoki, bomo lahko konkurenčni tudi na tujih trgih.

Vodja razvojnega sektorja IMP TOZD TRATA avtomatika: DUŠAN TATALOVIČ, dipl. inž.

Primer nivojskega stikala za ladjedelništvo, ki so ga razvili v Trati — v avtomatiki. (Foto: Marija Primec)

Podeljena so Priznanja sozda IMP

Za dobro delo, za ugled IMP-ja doma in v tujini

V Promontovi jedilnici je bila 15. decembra slovesna podelitev sozdovih priznanj.

V imenu Koordinacijskega odbora sindikata v sozdu IMP je pozdravil dobitnike priznanj in goste Ivan Šuligoj. Oba pevka zbora IMP sta na svečanosti zapela nekaj pesmi.

Predsednik sozdovega delavskega sveta Iztok Munih se je v

Iztok Munih med govorom.

govoru, ki ga je imel na tej svečanosti, dobitnikom priznanj zahvalil za vloženo delo, trud, odrekavanje ter pomembne prispevke pri dviganju produktivnosti, inventivne dejavnosti, samoupravnih in družbenopolitičnih aktivnostih ter drugih oblik dela.

Med drugim je dejal: »Ko sem pregledoval predlog dobitnikov letošnjih IMP-jevih priznanj, ki jih vsako leto podeljujemo v sozdu, sem bil prijetno presenečen, da bo te nagrade prejelo tolikšno število delavcev, med njimi nekaj društev in naših poslovnih partnerjev in da je med njimi kar 87 takih, ki bodo prejeli priznanje na področju dvigovanja produktivnosti. To je razveseljujoče in spodbudno. Mislim namreč, da se v teh težavnih gospodarskih razmerah, v katerih se nahaja jugoslovansko gospodarstvo, ki se odražajo tudi na delu in poslovanju naših tozdov v sestavi sozda IMP, še kako pomembna.«

Nadaljeval je: »Dnevno se srečujemo s pomanjkanjem surovin, nelikvidnostjo, s porastom najrazličnejših stroškov. Vse to vpliva na družbenoekonomski položaj posamezne temeljne organizacije, enovite delovne or-

ganizacije, delovne organizacije kot celote sozda. Zadnje čase se je poleg tega v sozdu pojavilo tudi šest tozdov, ki poslujejo z motnjami. Ob pregledu devetmesečnega poslovanja se je skupini neuspešnih pridružil še en tozd. Vse to se odraža v slabšanju ekonomske učinkovitosti naših tozdov. V manjši akumulativnosti proizvodnje, pa tudi v manjših osebnih dohodkih, skratka, v slabšanju gospodarske trdnosti IMP-ja.«

»Na drugi strani,« je dejal, »ugotavljamo, da je v temeljnih organizacijah še dovolj rezerv, tako pri varčevanju z reprodukcijskimi materiali, v delovni in tehnološki disciplini, boljši organizaciji dela itd., na strani delavcev pa še vedno pripravljenost, da z delom izboljšajo položaj svoje temeljne organizacije.«

Spomnil je tudi, da so že dalj časa v javni razpravi samoupravni akti s področja osebnih dohodkov. To je dokaz, da želimo tudi na tem področju doseči poenotenje in stimulativnejše nagrajevanje. Z novim sistemom nagrajevanja želimo doseči tudi večjo motiviranost za boljše delo in racionalnejše gospodarjenje z družbenimi sredstvi.

Omenjal je oblikovanje in izdelavo planskih dokumentov za leto 1985 in za naslednje srednjeročno obdobje. »V preteklem obdobju smo na marsikaterem področju dosegli zavidljive rezultate, ki nas ne smejo uspraviti, temveč morajo biti spodbuda za še boljše in kvalitetnejše delo.

Podelitev priznanj.

Zato se bomo morali v planskih dokumentih zavzemati za večjo produktivnost dela, boljše uporabo obstoječih proizvodnih zmogljivosti, za doslednejše izvajanje načela delitve po delu, za hitrejši razvoj in osvajanje novih, akumulativnejših proizvodnih programov, ki bodo temeljili na računalniško podprti sodobni tehnologiji ter se zavzemali za agresivnejši nastop na domačem in tujem trgu. Pri usklajevanju letnih in srednjeročnih planskih dokumentov bo zato potrebna široka družbenopolitična in samoupravna aktivnost, poleg tega pa, kot kaže dosedanja praksa, tudi široka mera strpnosti vseh nosilcev planiranja.

Kljub najrazličnejšim težavam smo se v letu, ki se izteka, uspešno spopadli z vsakodnevnimi gospodarskimi in drugimi težavami, za kar se imamo zahvaliti tudi vam. Zato so vaši prispevki v tem času, ko se v celotni družbi bije borba za večjo produktivnost, kvalitetnejše delo, izvoz, delitev po delu, razvoj samoupravnega odločanja, tem bolj spodbudni.

Pri tem pa je še kako pomembno, da se vas za vaše delo, ustvarjalnost, s katerim prispevate oziroma omogočate izboljšanje in rast družbenoekonomskega, samoupravnega in družbenopolitičnega položaja ter ugleda sozda IMP v Jugoslaviji kot tudi izven njenih meja kot tudi prizadevanja za bolj zdrave in humane pogoje dela in življenja delavcev sozda IMP, ustrezno nagradi.«

MARIJA PRIMC

Veselo srečanje

Tradicionalno srečanje IMP-jevih upokojencev ljubljanskih tozdov, Tia in Livarja je bilo letos v petek, 14. decembra na Gospodarskem razstavišču. Spet se je pokazalo, da naši nekdanji sodelavci čutijo z IMP-jem, saj radi prihajajo na vsakoletna srečanja. Letos se jih je zbralo okrog 200. Pozdravil jih je predsednik sindikalnega koordinacijskega odbora Ivan Šuligoj, ki jim je povedal, kako smo v IMP-ju delali v zadnjem letu in kaj sujemo za naprej. Kot vsakič, je bilo vzdušje tudi takrat prijetno, saj so se srečali stari prijatelji. Pohvalimo lahko tudi predstavnike delavskih svetov, sindikalnih organizacij in vodilne delavce tozdov in delovnih organizacij, ki so se srečanja udeležili v lepem številu. Tako smo ujeli med pogovorom tudi glavnega direktorja delovne organizacije Iko Rudija bukovca ter naše nekdanje sodelavce Antona Zimo, Vasa Samca in Stanka Krumpaka. Na sliki: Med pozdravnim govorom Ivana Šuligoja. (Foto: L. J.)

Dobitniki Priznanj sozda IMP za leto 1984

1. Za posebne uspehe pri dvigovanju produktivnosti:

1. BRATUŠA JOŽE (OV)
2. NARTNIK BOGOMIR (OV)
3. PIŽEM JAKOB (OV)
4. STEINER FRANC (OV)
5. STRAŽIŠČAR LUDVIK (OV)
6. VRBINC STANE (OV)
7. BERNIK JOŽE (OV)
8. LOVRENČIČ VILI (OV)
9. VILAR MARJAN (OV)
10. KOKALJ JANEZ (OV)
11. STERGAR FRANC (OV)
12. OGOREVC IVAN (KM)
13. LAPUH IVAN (KM)
14. BARBARIČ ALDO (MK)
15. TULJAK RADENTO (MK)
16. DROLE VALENTIN (MK)
17. ČUK JOŽE (MK)
18. UMER IRMA (MK)
19. HORVAT MARTIN (MK)
20. FUJS-FRANC (MM)
21. CIGAN ANTON (MM)
22. MOHORIČ JOSIP (MM)
23. VRBNJAK MAKŠ (MM)
24. ŠEROD VLADO (MM)
25. TISAJ IVAN (MM)
26. HORVAT ANTON (MM)
27. LEDNIK FRANC (DS EMOND)
28. VERBIČ EMIL (DS EMOND)
29. ZOR VALENTIN (DS EMOND)
30. VELKAVRH ZDRAVKO (TEN-T)
31. SUŠNIK MILAN (TEN-T)
32. JURCA MILENA (TEN-T)
33. DRAGAR VALENTIN (TEN-E)
34. LOBODA MIROSLAV (TEN-E)
35. PEČAR LIDIJA (TEN-E)
36. POŽAR MARJAN (TEN-E)
37. SELKO FRANC (TEN-E)
38. SETNIKAR VINKO (TEN-E)
39. TEKAUC ADOLF (TEN-E)
40. COLARIČ PETER (DVG)
41. STAREŠINIČ FRANC (ELM)
42. ŽELEZNIK ROMAN (ELM)
43. NOVAK LEOPOLD (ELM)
44. DOMINIČ IVAN (ELM)
45. TRAVNIKAR MIHAEL (ELM)
46. GRČAR MIRO (ELM)
47. SVETEK STANE (ELM)
48. TROHA ANTON (ELM)
49. ZUPANČIČ ALOJZ (ELM)
50. ŠKORJA IVAN (ELM)
51. TROBEVŠEK DUŠAN (ELM)
52. ŠKRJANEC JANEZ (ELM)
53. URBAS MARIJA (ELM)
54. BERNETIČ VERA (ELM)
55. BALON VINKO (ELM)
56. ŽIBERNA DRAGO (ELM)
57. KIRAR JOŽE (SKIP)
58. KRALJ-STROJNIK VESNA (SKIP)
59. PŠENIČNIK KAREL (SKIP)
60. SOBOČAN BRANE (SKIP)
61. ZORMAN PETER (SKIP)
62. RAKIČ DUŠAN (KLIMAT)
63. JAVORNIK JOŽE (KLIMAT)
64. MIHELIČ IVAN (KLIMAT)
65. BRENC VINKO (TIO)
66. ČESNIK MARJAN (TIO)
67. MOHORIČ VINKO (TIO)
68. TRAMPUŠ EGIDIJA (IZIP-DS)
69. VELKAVRH JOŽE (TEHNOM.)

70. KRIŽAJ HELENA (DS SOZD)
71. LEILER BOGOMIR (DS SOZD)
72. BREZOVAR MARIJA (TRATA-Č)
73. JURJEVIČ LEOPOLD (TRATA-Č)
74. GRABLJEVEC VINKO (LSNL)
75. KUNEJ TUGOMIR (LSNL)
76. PERIČ FRANJO (LSNL)
77. KLEMEN ANA (DS LIVAR)
78. POLOVIČ TOMAŽ (KLIMA-IP)
79. ZAVRŠNIK FRANC (KLIMA-IP)
80. KAPITLER ADOLF (KLIMA-IP)
81. MOČNIK MIHAEL (KLIMA-IP)
82. STEPIŠNIK MARTIN (KLIMA-IP)
83. PLAHUTA SLAVKO (KLIMA-MP)
84. MARINKO JOŽE (KLIMA-MP)
85. BREŽNIK BRANKO (KLIMA-MP)
86. GRUBAR JANEZ (KLIMAT)
87. NOVAK TEREZIJA-CVETA (TRATA-A)

2. Za uspešno delovanje na družbenopolitičnem področju

1. JERMAN DELGI (MK)
2. KODRIČ BOGDAN (MK)
3. MLAKAR VIKTOR (DS EMOND)
4. JANEŽIČ JOŽE (TEN-E)
5. MEHLE BOJAN (ELM)
6. ŠKANDER SONJA (DS IKO)
7. KASTELIC SLAVKO (SKIP)
8. GROBIŠA DARKO (SKIP)
9. GRDIN FRANC (IPKO)
10. HORVAT LADISLAV (PAN)
11. BARBARIČ ALOJZ (PAN)
12. VELIKAJNE VIDA (TIO)
13. KOPOREC FRANC (LIVAR-DS)
14. SELIČ VILI (DS KLIMA)
15. TAŠKER DORA (DS KLIMA)
16. NAREKS BOŽIDAR (KLIMA-IP)
17. ZDOVC FRANC (MP-KLIMA)
18. ROJIC JANEZ (TRATA-A)

3. Za uveljavljanje družbenoekonomskih načel v poslovanju:

1. VOLK ZORO (DS IKO)
2. ŠVIGELJ VIKTOR (IPKO)
3. ŠTERTAK ALOJZ (PAN)
4. TOMPA LADISLAV (INŽ)
5. KOTNIK FRANC (ALCH)
6. NOVAK JOŽE (TRATA-A)

4. Za uspešno delovanje na področju samoupravljanja:

1. KOŠAK STANISLAV (TEN-E)
2. JOŠT ANTON (ELM)
3. MATOS FRANC (ELM)
4. ŠPENKO MIRA (DS IKO)
5. KOTAR TOMAŽ (SKIP)
6. PERME MILAN (SKIP)
7. LAVRIČ VIKTOR (IPKO)
8. BAGARI ALEKSANDER (PAN)
9. MRHAR FRANC (INŽ)
10. ŠPEGLIČ VILI (DS KLIMA)
11. KORITNIK FRANC (KLIMA-IP)
12. KAČIČ KONRAD (KLIMA-IP)
13. STEPIŠNIK JOŽE (IP-KLIMA)

14. TOPOLNIK EMIL (TRATA-A)
15. ČREŠNOVEC MARJAN (TRATA-A)

5. Za posebne uspehe pri razvijanju tehnologije:

1. ČOP MARJAN (DS EMOND)
2. KAMENAR JURIJ (KLIMAT)

7. Za posebne uspehe na področju inventivne dejavnosti:

1. JERINA TONE (DS IKO)
2. SAMBOL IVAN (KLIMAT)
3. FERENČAK ŠTEFAN (PAN)
4. BERKE KOLOMAN (PAN)
5. HLADNIK SILVIJ (TIO)
6. PAPEŽ MIRO (VIPO)
7. PERME FRANC (TEN-T)

8. Za posebne uspehe pri organizaciji kulturnega življenja:

1. KRAŠEVEC BARBARA (DS IKO)
2. PANTAR ANICA (TRATA-Č)
3. KRIVINA ZVONKA (TRATA-A)
4. PEVSKO DRUŠTVO IMP

9. Za uspehe trajnejšega pomena na področju športne dejavnosti in rekreacije:

1. KUMAR SEBASTJAN (MK)
2. DIKAUČIČ MARJETA (DS PMI)
3. KRAMARIČ NEŽA (DS PMI)
4. PUŠKAŠ LJUBOMIR (DS PMI)
5. VIDIGAJ RAJKO (TEN-E)
6. MAUCEC ALOJZ (PAN)
7. PERŠA PAVEL (PAN)
8. LIKAR MARKO (TIO)
9. KEGLJAŠKA EKIPA TOZD MONTAŽA KOPER
10. ŽENSKA EKIPA ODOBOJKE DS PMI MB
11. EKIPA KEGLJAČEV TOZD TRATA AVTOMATIKA
12. PLANINSKO DRUŠTVO IMP

10. Za uspehe trajnejšega pomena na področju vzgoje in izobraževanja:

1. GIMPELJ FRANC (DS IKO)
2. JAMNIK ANTON (KLIMAT)
3. REJC VIKTOR (TIO)
4. PODOBNIK MILAN (VIPO)
5. DOVČ MIHAEL (LSNL)

11. Za delo v Planinskem društvu IMP

1. KLOBUČAR BERNARD
2. BLAŽIČ IVAN
3. KOSI ALOJZ

12. Za uspehe trajnejšega pomena na področju gasilstva:

1. PUNGERČAR JOŽE (TRATA-A)

15. Za dolgoletno poslovno sodelovanje:

1. ELEKTROPRIVREDA ZAGREB, OOUR TOPLINSKE MREŽE ZAGREB
2. ENERGETIKA LJ.-TOZD KOMUNALNA ENERGETIKA LJUBLJANA
3. SLOVENIJA-AVTO LJUBLJANA
4. METALKA LJUBLJANA, TOZD NOTRANJA IN ZUNANJA TRGOVINA

Med nas je prišla prva generacija diplomantov četrte stopnje usmerjenega izobraževanja

Pričakujemo lahko dobre rezultate usposabljanja

O pripravi prve generacije diplomantov usmerjenega izobraževanja smo pisali že v julijški številki Glasnika, pa v septembrski, v zadnjih dveh številkah pa objavljamo pogovore s pripravniki in z njihovimi mentorji. Z njimi sem se pogovarjala v mariborski Montaži, v Klima montaži, v Elektromontaži, v Tenu Telekomunikacije in v Livarju.

Pogovori z mentorji in pripravniki dokazujejo, da je IMP resno vzel pripravištvu, saj so se v njegovih ozidih dobro pripravili na prihod prvih usmerjenčkov. IMP ima že dolgo tradicijo usposabljanja kadra za svoje potrebe. Tako je usposobil tudi mentorje za delo s pripravniki. Ozidi so izdelali programe usposabljanja. V času usposabljanja pripravnikov je IMP organiziral predavanja, na katerih so pripravnike seznanili s samoupravnim in poslovno organizirano tozdo, o razpisih in o delu IMP — to je z gradivom za splošni del usposabljanja.

Iz tega se vidi, da je združeno delo vložilo dovolj napora, da bi prvo generacijo pripravnikov usmerjenega izobraževanja dovolj usposobil.

Premalo pa so se vključili s svojim strokovnim sodelovanjem in svetovanjem v usposabljanje te prve generacije. Posebna izobraževalna skupnost Slovenije, Zavod za šolstvo in Gospodarska zbornica Slovenije, zato je bilo združeno delo preveč prepuščeno samo sebi.

Mentorji, ki usposabljujejo pripravnike po nepotrjenih programih, menijo, da so pripravniki prinesli iz šol precej splošnega znanja in osnove iz praktičnega znanja ter tako osnove za delo. Pripravištvu jemljejo resno, so disciplinirani, vestni ter imajo dovolj volje in zanimanja za poklic, zato so v tem času, ko so pripravniki, že precej pridobili v praktičnem znanju. Tako pravijo mentorji, se bodo do konca pripravništva dovolj usposobili za uspešno opravljanje pripravniškega izpita in za začetek samostojnega dela v poklicu.

Praksa kaže, da so bile nekatere šolske delavnice za praktični pouk celo boljše opremljene kot proizvodnja. Kljub temu pa je pomanjkljivost usmerjenega izobraževanja v tem, da so imeli učenci v šoli premalo praktičnega dela in premalo prakse.

Delo pri praktičnem pouku je bilo manj zahtevno, kot je v proizvodnji, kjer so izdelki serijski in je delo vezano na roke. Pogoji dela v proizvodnji so slabši kot prej v učilnici za praktični pouk. Pripravniki za smer monter so se na gradbišču prvič srečali z nekaterimi deli, kajti v šolski delavnici so vse naredili na mizi. Na gradbišču napravijo celo instalacijo, potegnijo kabel, uporabljajo vrtni stroj, hilti stroj za izsekovanje betona. Pripravniki v proizvodnji se ponekod tudi srečujejo z bolj zahtevnimi stroji, ki jih iz šolske prakse ne poznajo.

V pripravništvu so se že kar precej naučili. Pričakujejo, da se bodo do bližajočega konca pripravništva naučili delati še tisto, kar še ne znajo, a bodo morali znati v poklicu.

Odnosi med pripravniki in mentorji so bolj sproščeni, kot so bili odnosi med učenci in učitelji iz več razlogov: mentor je več časa z njimi, kot je bil učitelj, več se jim lahko posveča, ker ima manj pripravnikov, kot je imel učitelj učencev, pripravniki se sedaj učijo za znanje, v šoli pa so se učili za oceno itd. To pa spet dokazuje, da so naši tozdi dobro sprejeli pripravnike.

Zdaj pa pogledajmo, kaj so povedali pripravniki in njihovi mentorji!

Mirko Poljšak, pripravnik 4. stopnje usmerjenega izobraževanja za smer rezkalec (iz Livarja):

»V šolski delavnici sem se naučil stružiti, rezkati, variti, ročno obdelovati kovino. V šoli smo imeli podobna orodja, kot jih imajo v Livarju.

ju, le manjša so bila. Ker so bili stroji šibkejši, so bili zato tudi počasnejši.

Pri praktičnem pouku v šoli sem dobil premalo osnove, da bi lahko samostojno delal. V proizvodnji so večje zahteve pri delu in od pripravnika terjajo več samostojnosti, kot so jo terjali prej v šoli. Odnos med učiteljem in učencem ter med mentorjem in pripravnikom je enak, saj je bil sedanjí mentor tudi učitelj praktičnega pouka v šoli.

V pripravništvu sem se že dobro naučil delati na rezkalnem stroju, na stružnici, pa vrtni in variti. Zahtevnejših obdelav pa se bom moral še učiti. Do konca pripravništva, mislim, da se bom dovolj usposobil za samostojno delo v poklicu. Delo v proizvodnji ni posebno težko in ga bom lahko opravljal vrsto let.

Avgust Fortuna, pripravnik 4. stopnje usmerjenega izobraževanja za smer orodjar (Livar):

»V šoli sem se naučil, kako je treba začeti delati na stroju. Pri praktičnem pouku v Litostroju sem spoznal orodja, ki jih bom delal v svojem poklicu. V Livarju pa sem se naučil izdelovati orodja, ki jih uporabljajo delavci v Livarjevi proizvodnji.

Stroji v šoli so bili drugačni kot v Livarju. Imajo pa oboji nekaj skupnega, zato sem se na Livarjevih strojih lahko navadil delati.

Razlika med delom pri praktičnem pouku in med delom v proizvodnji je v tem, da je v proizvodnji določen rok izdelave in v tem, da sem se v šolski delavnici učil za oceno, v proizvodnji pa se učim za znanje.

Do konca pripravništva se bom moral še naučiti izdelovati orodja za plastiko, odrezilno orodje, itd.

Z učiteljem v šolski delavnici sva bila v dobrih odnosih, pa tudi z mentorjem pripravnikov se dobro razumeva.

Slavko Vrhovec, pripravnik z 2. stopnje usmerjenega izobraževanja za smer kalupar (Livar):

»V šolski delavnici sem se naučil postopka izdelave form in grobe obdelave ulitkov. V Livarju pa sem se naučil delati na klasičnih kaluparskih strojih in ročno izdelovati kalupe.

V šolski delavnici smo kalupe delali ročno in vlivali ulitke z miniaturnimi pripravami. V Livarju pa delam s stroji in ročno precej večje kalupe, kot sem jih delal v šolski delavnici. S stroji je delo mehanizirano in zahteva manj napora kot ročno delo.

Do konca pripravništva se bom učil samostojno delati tudi na modernih strojih za izdelavo kalupov.

V proizvodnji Livarja so delovni pogoji slabši kot v šolski delavnici zaradi prahu, prepriha, mraza pozimi, poleti vročine. V proizvodnji je delo

zahtevnejše kot v šolski delavnici, saj je treba paziti na kvaliteto izdelave.

Razlika med učiteljem praktičnega pouka v šoli in med mentorjem pripravnikov je v tem, da je bil učitelj v šolski delavnici vedno prisoten pri našem delu, z mentorjem pa se vsako jutro sestanemo in pogovorimo o delu, o problemih in mentor vsak dan pripravnikom razdeli delo.

Cvejana Erjavec, strokovna sodelavka za kadre (Livar):

»V Livarju je 23 pripravnikov 2. in 4. stopnje usmerjenega izobraževanja. Programi pripravništva so izdelani po usmeritvah in niso verificirani. Pripravniki delajo pod vodstvom mentorjev. Tisti pripravniki, ki so imeli v zadnjem letniku praktični pouk v Livarju, imajo mnogo manj začetniških problemov kot pa tisti, ki so imeli v zadnjem letniku praktični pouk v šoli. Nekateri pripravniki so zelo prizadevni in sposobni. Tisti, ki se zanimajo za poklic, so zelo uspešni, tisti pa, ki jih poklic ne zanima dovolj, pa imajo težave v pripravništvu.

Če se bodo do konca pripravništva dovolj potrudili in se naučili vsega, kar zahteva program oziroma poklic, bodo lahko uspešno opravili pripravniški izpit. V delovno razmerje za nedoločen čas pa bodo v Livarju sprejeti le najboljši pripravniki, ostali pa si bodo iskali službo drugje.

Tone Kralj-Serša, pripravnik za smer monter električnih instalacij (tozid Elektromontaža):

»Ves čas pripravništva sem na gradbišču vzgojno delovnega centra za duševno prizadete v Šiški. Ker je bilo gradbišče v začetni fazi, nisem dobro poznal dela (vlaganje cevi). Delo, ki bo na vrsti kasneje (razne vezave, razsvetljave, nadometne instalacije) — je snov, ki jo poznam iz šole. Nadometne instalacije sem se naučil vgrajevati v času šolanja na praksi v Elektromontaži. V šolski delavnici sem se naučil vezav motorjev, vezav za razsvetljavo. Drugega v šoli nismo delali. V šoli smo vse naredili na mizi. Zato je razlika med delom v šolski delavnici in med delom na gradbišču, kjer je treba napraviti celo instalacijo, potegniti kabel. V šoli smo imeli enaka orodja, kot jih imamo na gradbišču. Razlika je le v tem, da v šoli nismo uporabljali vrtnega stroja, hilti stroja za izsekovanje betona, ki jih pogosto uporabljamo na gradbišču v začetni fazi.

Razlika med učiteljem praktičnega pouka v šoli in mentorjem v pripravništvu je v tem, da je učitelj učenca naučil vezave in teoretičnega dela, medtem ko mentor nauči pripravnika še vseh drugih stvari, kar potrebuje monter na gradbišču. Mislim, da se bom do konca pripravništva dovolj usposobil za delo na takem gradbišču, kot je gradbišče Vzgojno delovnega centra.

Za monterja električnih instalacij sem se odločil zato, ker me zanima

elektrika, vendar ne mislim vse življenje opravljati tega dela, temveč se nameravam še naprej izobraževati.

Aleš Burja, pripravnik za smer monter električnih instalacij (tozid Elektromontaža):

»V šolski delavnici sem se učil vezav motorja. Na lesenih tablah sem se učil nadometne instalacije, vezave trifaznih števec, vezave stopniških avtomatov itd.

Na gradbišču v Šiški, na katero sem prišel v začetku pripravništva (v začetku septembra), sem polagal cevi, ki jih v šoli nismo mogli polagati.

Osnovo za praktično delo sem dobil v šoli. Na gradbišču pa je delo bolj obširno in je pri enakem delu več funkcij instalacij v istem času.

Na gradbišču sem se naučil vlagati podometne instalacije sistema tečno v betonske plošče in stene, vlačiti vodnike v cevi, vezati razvodne doze za moč in šibki tok, montirati vodotesne svetilke in stikala.

Da bom pa lahko samostojno opravljal monterški poklic, se bom moral naučiti še nekatere faze dela (vezave razne avtomatike, razdelilnih plošč) in moral bom opraviti izpit za instalacije za S izvedbo itd.

Razlika med učiteljem praktičnega pouka v šoli in mentorjem pripravnikov je v tem, da učitelj pove, kako se kakšno delo opravi, mentor na gradbišču pa spremlja moje delo in mi pokaže, kako se delo opravi.

Delo na gradbišču je razdeljeno po fazah in fizično ni posebno naporno.

Franc Žnidarič, mentor pripravnikov (tozid Elektromontaža):

»S teoretičnim znanjem pripravnikov sem zadovoljen. Pri praktičnem delu pa so bili pripravniki ob začetku še precej neizkušeni. Pripravniki so doslej pokazali veliko volje do dela. Zdi se mi, da se bodo do konca pripravništva dovolj usposobili za delo na gradbišču, saj so disciplinirani, delovni in vestni.

Nujno bi bilo potrebno, da bi šli pripravniki skozi vse faze dela od instalacij na stanovanjskih do instalacij na industrijskih objektih. Samo na ta način bi lahko spoznali vsa dela, ki jih vsebuje program pripravništva po stopnjah izobrazbe.

Pripravniki se usposabljaajo na osnovi programa in vodijo dnevnik dela, ki jih vodilni monter tedensko pregleda in podpiše.

Milan Racič, pripravnik s 4. stopnje usmerjenega izobraževanja za smer električar — elektronika (Ten — Telekomunikacije):

»Razlika med delom v proizvodnji in delom v šolski delavnici je v tem, da gre izdelek, ki ga tukaj naredim iz tovarne, v šolski delavnici pa sem naredil izdelek za oceno. Potrditi se je treba v vsakem primeru. Delo v proizvodnji je serijsko, v šolski delavnici pa sem en sam izdelek delal po en dan ali več dni. V proizvodnji je delo

tudi bolj zahtevno kot v šolski delavnici.

V Tenu sedaj opravljam spajkanje in sestavljanje podstavov za televizijske pretvornike in elektronske regulatorje, signalno klicne naprave ter skupinsko antenske sisteme. V šolski delavnici smo imeli enako orodje kot v Tenovi delavnici, le spajkalniki so tu boljši kot v šoli.

V šoli sem dobil dovolj osnove v praktičnem znanju za delo v pripravništvu. Do konca pripravništva se bom lahko dovolj usposobil za delo, da ga bom po opravljenem pripravniškem izpitu opravljal na svojem delovnem mestu, če bo delo enako ali vsaj podobno kot je v Tenu. Seveda pa se bom moral učiti elektronike vso delovno dobo kajti na tem področju razvoj in tehnologija zelo hitro napreduje.

Med učiteljem praktičnega pouka in mentorjem pripravnikov ni razlike, saj oba razložita, na kakšen način je treba izdelek pravilno narediti in preizkusiti.

Martina Dobnikar, pripravnica s 4. stopnje usmerjenega izobraževanja za smer električar — elektronika (Ten — T):

»V šolski delavnici smo dobili načrte za različna vezja in povezave, pa material. Učitelj je na osnovi teh načrtov pokazal, kako je treba izdelek narediti. Potem pa sem se lotila izdelave izdelka. Če je bilo delo zahtevno, sem morala dobiti dodatna navodila za delo.

Praktični pouk v šoli je bil precejšnja osnova za delo, ki ga opravljam v pripravništvu. Veliko koristnih navetov pa dobim sedaj od mentorja.

V šoli smo imeli precej takega orodja kot ga ima Ten Telekomunikacije. Seveda ima Tenova proizvodnja bolj profesionalno orodje kot šola, ki ni imela nekaterih instrumentov (osciloskop, poliskop).

V Tenu delam na montaži zahtevnejših podstavov televizijskih pretvornikov.

Razlika med učiteljem praktičnega pouka in mentorjem je v odnosu učitelj — učenec, mentor — pripravnik. Mentorja več in bolj konkretno lahko vprašam, učitelja pa se učenec boji vprašati, ker bi mu učitelj lahko očital neznanje.

Upam, da se bom do konca pripravništva dovolj usposobila za nadaljnje delo.

Andrej Tomažič, pripravnik s 4. stopnje usmerjenega izobraževanja za smer električar — elektronika (Telekomunikacije):

»V praktičnem znanju sem imel nekaj osnove, ko sem prišel za pripravnika v Ten. V Tenovi proizvodnji pa sem že pridobil veliko znanja. Tu sem delal stojala za pretvornike, stabilizatorje, delal sem pri kopenski tehniki (resonatorji), pri elektronskih regulatorjih in pri sestavljanju skupinskih antenskih sistemov.

Razlika med praktičnim delom v šolski delavnici in med proizvodnim delom v Tenu je v tem, da je delo proizvodnji serijsko. V proizvodnji je potrebno več samostojnosti kot v šolski delavnici. V šolski delavnici sem delal z enakim orodjem kot v Tenu.

Delo v Tenovi proizvodnji je bolj zahtevno kot v šolski delavnici, saj je vezano na čas, na normo ter prednost sem na kvaliteto.

Razlika med učiteljem praktičnega pouka in mentorjem je v tem, da sem bil z učiteljem samo enkrat teden skupaj, z mentorjem pa vsak dan in v tem, da lažje kaj vprašam mentorja, kot učitelja.

Marjan Uhan, mentor pripravnikov v tozdu Ten Telekomunikacij:

»Tisti, ki so bili tri leta vajenci, imeli gotovo več praktičnega znanja kot sedanji pripravniki, ki pa imajo več teoretičnega znanja, na osnovi katerega lahko hitreje napredujejo. Gotovo pa bodo v času pripravništva in tudi kasneje pridobili dovolj praktičnega in teoretičnega znanja v svojem področju, odvisno od zanimanja za poklic.

V Tenu Telekomunikacije je pripravnikov s 4. stopnje usmerjenega izobraževanja, pa nobeden od njih ni slab pripravnik oz. delavec, saj so v delovnem razmerju za določen čas. Od njih precej zahtevam, kar mislim, da ni slabo. Prepričan sem, da se bodo čim več naučili, bomo od njih zahtevali čim več samostojnega dela.

Izdelan je program pripravništva, ki ga je verificiral Zavod za šolstvo, vendar se ga zaradi narave proizvodnega dela ne moremo točno držati (zaradi pomanjkanja materiala, dobavnih rokov itd.).

MARIJA PRINČ

Zahvala delavcev izobraževalnega centra

Ob ugotavljanju rezultatov dela v lanskem letu so kolektiv tozda Izobraževalni center zahvaljuje sodelavcem v sozdu IMP, ki so sodelovali pri organizaciji in izvedbi izobraževalnih akcij v letu 1984. Zahvaljujemo se za koristne predloge, pomoč in delo, hkrati pa prosimo in vabimo k sodelovanju vse delavce, ki bi s svojim znanjem, strokovnostjo, sposobnostmi in izkušnjami obogatili naše delo na področju vzgoje in izobraževanja.

DELAVCI TOZDA IC

19. decembra 1984 je pot vodila planince PD IMP Ljubljana iz Vač na Zasavsko goro.

Na poti smo se srečevali z zgodovino še pred našim štetjem in s sodobno zgodovino iz NOB. Veliko je pomnikov z napisom o žrtvah fašističnega nasilja, kar je le skromna oddolžitev za vsa življenja, ki so jih žrtvovali. Lep je spomenik narodnemu heroju in predvojnemu revolucionarju Lojzetu Hohkrautu, ki je padel 29. 5. 1942 v Zalem Logu pri Cvetu. Težko ti je pri duši, ko se ustavljaš pred pomniki ob spominu na žrtve, po drugi strani pa zadovoljen in ponosen, da žrtve niso pozabili, saj so obeležila lepo oskrbovana.

Poleg ostalih zanimivosti nam je bila najbolj všeč v vasi Klenik vaška situla, ki jo je 20. 1. 1983 po naključju izkopal domačin Janez Gril, star 17 let in je prinesla vasi svetovno slavo. Danes stoji na kamnitem podstavku, povečana Vaška situla z vsemi ornamentami kot so na originalu. Original Vaške situle pa je shranjen v Narodnem muzeju v Ljubljani. Vaška situla, ki jo je našel Janez Gril, izhaja iz 6. stoletja pred našim štetjem, zato ima svetovno slavo in smo lahko upravičeno ponosni nanjo.

Na sliki: Naši planinci pred kočjo na Zasavski gori (Zdravko Nastran — foto: Rudi Wand).

PREJETA
za nadaljnjo medsebojno povezovanje na področju izobraževanja in proizvodnje
pokroviteljstvo
nad IZOBRAŽEVALNO DELOVNO ORGANIZACIJO
ŠOLSKI CENTER OSNOVNEGA IN SREDNJEGA IZOBRAŽEVANJA
JOSIP JURČIČ, Ivačna gorica

Ivačna gorica, 26. decembra 1984

predsednik sveta
predsednik sveta
predsednik sveta
predsednik sveta

Livarji pokrovitelji šolskega centra

»Delovna organizacija LIVAR prevzema pokroviteljstvo nad Šolskim centrom osnovnega in srednjega izobraževanja Josip Jurčič iz Ivačne gorice, se glasi sklep, sprejet zadnje dni decembra 1984 na seji delavskega sveta delovne organizacije.

Pri tem pokroviteljstvu pa ne gre samo za finančno pomoč, kot se to ponavadi razume, temveč gre za sodelovanje med šolo in združenim delom. Sodelovanje med Šolskim centrom osnovnega in srednjega izobraževanja Josip Jurčič iz Ivačne gorice in Delovno organizacijo IMP LIVAR ni nekaj novega, saj je delovna organizacija že pri gradnji šolskega centra v občini Goruplje vodila akcijo za združevanje sredstev, pri tem pa sama prispevala najvišji delež. Rezultat dobrega sodelovanja je tudi opremljena učilnica za poučevanje praktičnega pouka s tehnologijo s področja livarstva za poklic kaluparja in jedrarni. Ta učilnica se nahaja v delovni organizaciji LIVAR. Ne smemo pa pozabiti na tesno sodelovanje pri organiziranju delovne prakse in proizvodnega dela, saj vsako leto poskuša prek 100 učencev usmerjenega izobraževanja prve korake v proizvodnji.

Pokroviteljstvo delovne organizacije LIVAR nad Šolskim centrom naj bi tako medsebojno povezovanje na področju izobraževanja in proizvodnje še poglobilo.

Onkološki inštitut v Ljubljani je bogatejši za gama kamero

Tudi IMP-jevi tozdi so prispevali svoj delež

Sredi decembra 1984 so na Onkološkem inštitutu v Ljubljani inštalirali gama kamero, ki se uporablja v diagnostiki, s pripadajočim računalnikom. Oprema, ki je uvožena je stala približno 150.000 ameriških dolarjev. Zanj je odstopalo devizna sredstva vrsto ozdov z območja Slovenije, med katerimi je bil tudi IMP s tozdi Inženiring, Projektivni biro, Klima montaža, OV in Elektromontaža, ki so združili skupno 10.000 dolarjev.

Drugi ozdi združevalci so: Autocommerce Ljubljana, Brest Cerknica, Konim Ljubljana, Commerce, Ineks adria avio-promet, Industrija usnja Vrhnika, Kompas tozd Kranjska gora, Lipa Ajdovščina, Lip Bled, Lip Slovenske Konjice, Liko Vrhnika, Lesnina Ljubljana, Marles Maribor, Novoles Novo mesto, Slovenijales tozd Tovarna pohištva Radomlje. Omenjeni ozdi so skupno odstopili tudi 50.000 dolarjev za rezervne dele za staro kamero za diagnostiko na Kliničnem centru. To, da so ozdi de-

vize odstopili za nakup omenjene opreme, pomeni, da so jih tem zdravstvenim institucijam prodali po uradnem tečaju. Akcija zbiranja deviz, ki jo je sprožil finančni direktor Janez Košak, se je začela lani marca.

ZAKAJ V NAKUP OPREME?

Novo gama kamero in računalnik je Onkološki inštitut dobil kot nadomestilo za staro kamero in računalnik. Prejšnja kamera je bila stara okoli 15 let in je v zadnjih zdihljajih, računalnik pa je

že pred štirimi leti popolnoma odpovedal.

»Kamera je,« je povedal doktor Marjan Erjavec z Onkološkega inštituta, »po eni strani osnovni instrument za diagnostično delo v nuklearni medicini. Ko se je kamera začela kvariti, se je ustavilo osnovno rutinsko diagnostično delo v našem laboratoriju.

Računalnik je s kamero povezan ter zelo razširi in oplemeni paletu raziskav. Ko je računalnik odpovedal, smo iz prejšnjih sedemindvajsetih različnih preiskav zreducirali na osem osnovnih raziskav. Poleg tega pa, kar je še važnejše, se je v tem laboratoriju opravilo veliko aplikativnega in razvojno raziskovalnega dela, kar nas je držalo blizu strokovnega vrha. V zadnjih desetih letih pa je bilo vse to delo pogojeno z delom na računalniku. Ker pa se je leta 1982 računalnik ustavil, se je popolnoma ustavilo vse raziskovalno delo. Tako smo ustavili celo naloge, ki so potekale 22 let in vrnila denar, ki je bil zagotovljen za raziskovalno delo po srednjeročnem načrtu. Zato je začela naglo upadati strokovna kvaliteta laboratorija in seveda tudi morala osebja. Situacija je bila brezupna, saj je celotna medicina ostala brez kakršnihkoli reprodukcijskih sredstev za opremo.

Dinarje smo imeli, deviz pa ne. Z dinarji, ki jih je požirala še inflacija, pa se ni dalo ničesar narediti. V akcijo za devize za nakup omenjene opreme je šel najprej finančni direktor Lesnine magister Janez Košak, ki je za akcijo pridobil celo vrsto firm. Devize smo sproti odkupovali od firm. Ko jih je bilo dovolj, smo se lotili nakupa opreme. Pri nakupu nam je zelo veliko pomagala komercialna služba Lesnine in nam z rabati prihranila prek 35 odstotkov denarja. Tako smo dobili za razmeroma skromen denar prvovrstno opremo. To opremo sedaj dopolnjujemo in preizkušamo, sredi januarja pa jo bomo začeli uporabljati v vsakdanjem delu.

Oprema je namenjena dinamičnemu slikanju bolnikov z radioaktivnimi izotopi. V glavnem pa oprema služi za diagnostiko rakavih bolnikov.

MARIJA PRIMC

Srce zamenjajo, pljuč ne morejo

Prah pa kar prenašamo

Po naših delavnicah so megle prahu. V mesto ga vdihnemo za 20 milijard drobcev na dan, mi v zaprtih prostorih ga verjetno dosti več. Če bi nesnago in prah znali primerno odpravljati, bi tega imeli manj v zraku. Zakaj izzivamo 40-odstotno umrljivost zaradi pljučnih bolezni?

Zimski čas precej omejuje preživetje delovnih prostorov in smo torej lahko za polovico bolj nasičeni s prahom kot v poletnih mesecih. O tej resnici smo se po delu v tozdu Itak nedavno lahko zelo nazorno prepričali, saj je bil velik prostor delavnic tako zamegljen s prahom in plini, da se skoraj ni dalo verjeti in smo bližnji strugarno imeli za kar znošen prostor. Da pa niso občutki zaradi prahu še slabši, gre zahvala dejstvu, da so okna takšna in tudi tako visoka, da ne dovoljujejo priti do izraza vsej sliki prahu, če pa sončni žarek le kdaj poije v delavnico, se vidijo črte gostega prahu. Vidimo seveda le debelejšega, medtem ko je drobnejši 0,3 tisočinke milimetra neviden.

Takšno zaprašenost imamo pač za okolje, kjer delamo in to nas nekako ne moti. Ker pa pljuča na leto opravijo tudi do 10 milijonov vdihov, je razumljivo, koliko nesnage so deležna. Pomislimo zdaj še na kadike, ki si dodatno k tej umazaniji v desetih letih kajena po 20 cigaret dnevno privoščijo še kilograme katrana v pljuča. Potem je pot do raka do 15-krat bolj verjetna in s tem zelo načeto zdravstveno stanje prizadeh.

Navada je, da se z obstoječim stanjem in obnašanjem potolažimo, češ, tako že mora biti. Čas pa nam gre v leta, ki začno nenadoma opozarjati, da je zdravje načeto. Pjavljajo se bolezni v taki ali drugačni obliki. Takrat, že prepozno, nas začne skrbeti, a imamo še polno načrtov.

In kako bi lahko pomagali ogroženemu zdravju? Predvsem si moramo priznati, da preživetje prostorov ne damo dovolj pozornosti, niti v naravni obliki (odpiranje oken itd.), še manj pa s tehničnimi prijemi (sesalniki prahu iz prostorov, z ventilatorji in podobno). To zanemarjanje skrbi za čistost zraka (čeprav le relativno, omejeno...) povečujemo še s svojim obnašanjem pri čiščenju. Vzemimo kar mello, s katero se ne čisti tako, da bi dvignila čimmanj prahu, ampak se čisto igrakasto zamahuje z njo. S tem lahko tudi do 10 odstotkov povečamo količino prahu v ozračju. Mnogim je v obratih zelo všeč, če s stisnjenim zrakom čistijo stroje, delovna mesta, izdelke itd., ter s stisnjenim zrakom odonesanje prahu je tako prizadeta zrak. Tudi s krpami se prah briše tako, da se kar kadi naokrog in potem seveda spet sede nazaj, oziroma, se vdihuje.

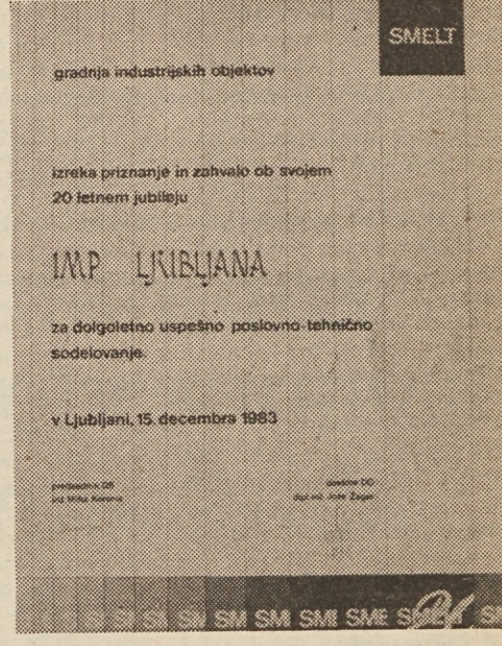
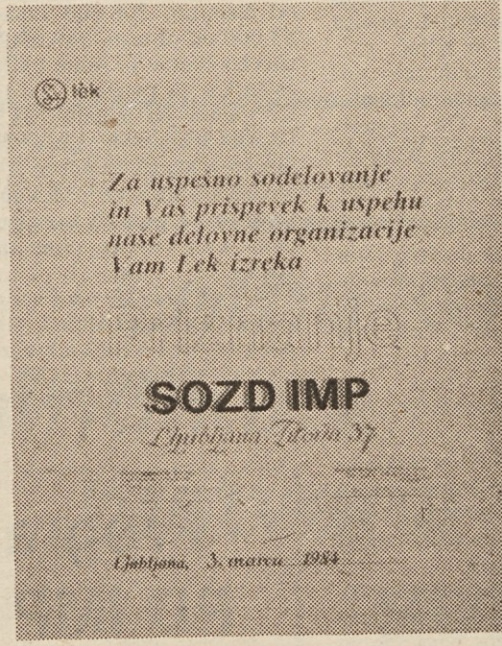
Še bi lahko naštevali čisto subjektivne napake, ki so potem vzrok različnih bolezni. Zdi se, da so v skrbi za zdravje še mnogi tako površni, da bi prej zaslužili kazni za svoje obnašanje kot pa zdravniško pomoč tam nekje v najlepših letih. Kaj mora res človek imeti težave 20, 30 let prezgodaj, ker je zdravje zanemarljivo?

Prašno okolje bi nas moralo mnogo bolj skrbeti, pa če moramo biti v njem iz nujnosti, ali pa si tako stanje neodgovorno sami pripravljamo. Da pa ne bo subjektivni faktor še naprej onesnaževal okolja in ozračja, je še vedno čas, da se takemu obnašanju upiramo in vsak trenutek pomislimo, ko se česa lotimo, ali bomo naredili vse, da ne bi onesnaževali zraka. Tako si bomo ohranili svoja pljuča dolgo zdrava in koristna — kajti teh ne moremo zamenjati.

FRAN VODNIK

Pohvala dobro dé

Spet smo dobili priznanja nekaterih organizacij, s katerimi IMP že dolga leta uspešno sodeluje. Na sliki desno zgoraj zlata plaketa Janka Lisjaka, ki nam jo je ta beograjska delovna organizacija podelila ob svoji štiridesletnici, spodaj pa Smeltova in Lekova priznanja.

Direktor Emondove splošne kadrovske službe Boris Krist je malim pacientom na Enoti za intenzivno terapijo Univerzitetnega kliničnega centra izročil TV sprejemnik, hvaležni mali bolniki pa so dali IMP-jevcem za spomin lutko zdravnika (Foto: Jolanda Kofol)

Malim pacientom je dedek Mraz prinesel televizor

Na Pediatričnem oddelku kirurških strok v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana je bila 27. decembra novoletna slovesnost, na kateri je Boris Krist, direktor splošnega sektorja Emonda temu oddelku predal barvni televizor.

Stari TV sprejemnik, ki so ga gledali otroci, je namreč tik pred novim letom odpovedal. Za nabavo novega so potem združili denar (skupno 180 tisoč dinarjev) delovna skupnost sozda, delovna skupnost Izipa, Inženiring, Marketing, Projektivni biro, OV, Klima Montaža, Elektromontaža in Ten Telekomunikacije ter ga nakazali na žiro račun Kliničnega centra.

Naj nekoliko predstavimo kliniko, kjer rešujejo četo malih bolnikov, ki se borijo za življenje od komaj rojenih, ki jih je še nekaj v inkubatorjih, pa vse do trinajstega leta starosti. Pediatrični oddelki kirurških strok, kot se imenuje ta enota kliničnega centra v Ljubljani, je usmerjen predvsem k zdravljenju otrok s kirurškimi boleznimi — torej le ti, ki morajo biti operirani. S področja kirurgije pa prihajajo v Klinični center mali bolniki zlasti s hujšimi prirojenimi napakami iz vseh otroških oddelkov ne le iz Slovenije, temveč tudi iz medicinskih centrov drugih republik. To je prav, saj je najbolj uspešno zaupati bolnika timu strokovnjakov, ki imajo največje izkušnje in tudi vsa diagnostična pomagala, s katerimi sedaj razpolagajo v ljubljanskem kliničnem centru. Obenem sprejemajo v to novo sodobno enoto UKC nahjuje bolne za hitro diagnostiko in vse otroke ne glede na osnovno bolezen z odpovedjo življenjskih funkcij — torej zelo ogrožene bolnike, ki ne dihaajo, ki jim ne utripa srce ali

so jim morda odpovedale ledvice. Te otroke zdravijo v enoti za intenzivno terapijo, ki je edina za vso Slovenijo. Izkušnje govore, da je transport bolnika, če ni strokovno voden v medicinski center, lahko nevaren. Zato so že pred mnogimi leti uvedli ob pomoči transportnega inkubatorja prevoz ogroženega novorojenčka na primer v dihalni stiski v spremstvu pediatra in medicinske sestre. Predstojnik te enote kliničnega centra, primarij doktor Pavle Kornhauser je tak pristop imenoval »evakuacija k sebi« (Naši vojni obvezniki se bodo spomnili tega izraza iz armije, ki pomeni, da gre pomoč iz višje organizirane enote na bojišče). V tej enoti za intenzivno terapijo otrok zdravijo letno že prek 500 otrok. Od teh jih je skoraj 300 prepeljejo strokovnjaki (iz centra) v UKC. Takšna organizacija je danes znana ne le v naši državi, temveč je dobila priznanje že po vsem svetu. K takšni popularizaciji naše medicine na vseh petih kontinentih je prispeval tudi prvi mednarodni simpozij pediatrične intenzivne terapije, ki so ga organizirali strokovnjaki tega centra v letu 1981 v Cankarjevem domu v Ljubljani.

S čim se zaposlijo na Pediatričnem oddelku pokretni otroci, ki so dalj časa v bolnišnici in kako preživljajo čas v bolnišnici nepokretni?

Predšolski otroci, ki so pokretni, se večji del dneva zadržujejo v igralnici pod vodstvom

vzgojiteljice. Pri nepokretnih otrocih pa se odvijajo igre in različne zaposlitve po vzgojnem programu, ki ga prav tako vodi vzgojiteljica. Tudi predšolski otroci zelo želijo spremeniti okolje in gledati otroški televizijski program. Gledajo ga tudi otroci, ki so na vozičkih in na posteljah. Najbolj si otroci želijo gledati program zvečer in šele, ko si ogledajo risanko, gredo spat. Šola na tem oddelku je razdeljena po stopnjah od prvega do četrtega razreda ter od petega do osmega razreda osnovne šole. Za tiste otroke, ki so v bolnišnici kratak čas, šola pomeni bolj razvedrilo kot pa šolsko obremenitev, za tiste, ki pa so v bolnišnici dalj časa, pa je šolsko delo pomembno zato, da otroci ne zamudijo preveč šolskega dela, da ohranijo delovne navade itd. Šola v bolnišnici skuša biti zanimiva na vseh področjih, zato uporablja vsa najmodernejša razpoložljiva učna sredstva, kamor spada tudi televizor s svojim izobraževalnim programom. Že dolgo so imeli s starim televizijskim aparatom probleme, zato je novi prišel ob pravem času.

Delavci IMP, je dejal primarij doktor Pavle Kornhauser, ki organizacijsko vodi omenjeni oddelki, »so lahko zadovoljni, da z darilom lajšajo bivanje otrok v bolnišnici.« Morda bo spet kdaj priložnost, da iz naših združenih sredstev nabavimo kliniki neko nujno potrebno medicinsko aparaturo. Primarij doktor Pavle Kornhauser s svojimi sodelavci in sodelavkami pa nas vabi, da si ogledamo, kaj so v zadnjih letih storili za zdravje hospitaliziranih otrok.

MARIJA PRIMC

ZAHVALE

Ob smrti moje mame Terezije Škof, se iskreno zahvaljujem OOS IMP DO Klimat, predvsem pa sodelavcem in prijateljem za izrečeno sožalje, pomoč in podarjeno cvetje ter spremstvu na njeni zadnji poti.

Prisrčno zahvalo tudi ženskem pevskemu zboru IMP za pesem slovesa.

DANICA GODEC

Ob boleči izgubi drage žene se iskreno zahvaljujem kolektivu in sindikatu IMP PMI Maribor za izkazano pomoč in darovano cvetje. Hvala tudi za izraženo sožalje ter spremstvo na njeni zadnji poti.

KAREL POHLEVEN

Ob smrti svoje mame Ukmar Marije, se iskreno zahvaljujem OOS v tozdu Ogrjevanje vodovod, sodelavcem in prijateljem za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje ter spremstvo na njeni zadnji poti. Vsem skupaj še enkrat hvala!

STANE UKMAR

Ob boleči praznini v našem domu, ki je nastala ob izgubi moža in očka Iva Bohteta se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste nam v dneh upanja stali ob strani, ga na njegovi zadnji poti tako številno pospremili in ga obšli s cvetjem.

Posebno se zahvaljujem kolektivu tozd Inženiring za vso nesebično pomoč.

NEVENKA BOHTE

Ob boleči izgubi moža se iskreno zahvaljujem sindikatu tozd TEN — Telekomunikacije za denarno pomoč in izrečeno sožalje.

Žena ZINKA BOLHA

Planinski izleti za vsak okus

106 ljubiteljev gora, med katerimi so bili tudi pionirji, se je udeležilo občnega zbora Planinskega društva IMP. Pregledali so delo v prihodnjem letu, sprejeli program izletov za leto 1985, izvolili nekaj namembnih članov upravnega odbora in Zdravka Nastrana za podpredsednika društva, na občnem zboru pa so podelili tudi priznanja Planinske zveze Slovenije.

O delu društva v letu 1984 je poročal njegov predsednik Lojze Kosi. Povedal je, da je imel upravni odbor 12 sej, ki so se jih člani zelo redno udeleževali, če le niso bili službeno zadržani. Izčrpno je poročal o izletih, kjer je ugotovil, da je društvo vestno izpolnjevalo program in organiziralo lepo število izletov od najmanj do najbolj zahtevnih. Posebej razveseljivo je, da ni bilo pri izletih nobenega spodrslljaja, za kar gre velika zahvala vodnikom. Zahvalil pa se je tudi harmonikarju Ivanu in Zdravku Nastranu, ki zna toliko besediti in melodij slovenskih narodnih pesmi, pa fotoreporterju Rudiju Wandu, ki s fotoaparatom ohranja trenutke z izletov.

Povedal je tudi, da je društvo navezalo stike z Osnovno šolo Vita Kraigherja. Narejen je program, da bo Planinsko društvo

IMP prevzelo skrb za vzgojo mladih, da bi nadaljevali tradicijo.

Društvo ob pomoči športnega društva Dragomer-Lukovica tudi skrbi za pot na Ključ.

Za društvo je tudi zelo pomembno, da je izpopolnilo planinsko opremo. Ob pomoči tozda Projektivni biro je nabavilo tri cepine in pet parov derez, v kratkem pa bo kupilo še dve tridesetmetrski vrvi. Kosi je tudi napovedal, da bo društvo letos dobilo sobo za administrativno-strokovna opravila v stavbi poleg upravne stavbe na Titovi. Tam bodo imeli tudi prostor za sestance upravnega odbora.

»Trudimo se, da bi nudili članstvu čim več,« je rekel Lojze Kosi. In ta trud ni bil brez odmeva, saj je društvo decembra lani prejelo Priznanje sozda IMP. »To nam bo spodbuda za nadaljnje delo,« je rekel Kosi.

Ob koncu se je še posebej zahvalil tajniku društva Robertu Kastelcu za njegov trud. Da pa bi društvo še bolj delovalo, je upravni odbor predlagal nekaj kadrovske okrepitve. Tako je bil Zdravko Nastran izvoljen za podpredsednika društva, v upravni odbor pa so bili izvoljeni poleg njega še Oto Potočnik, Ljuba Grahek, Franc Malič, Rudi Wand in Zofija Kaučič. Te dopolnitve so bile potrebne, ker

Nove članarine za planinsko društvo

Na občnem zboru Planinskega društva IMP so določili višino članarine za leto 1985.

• Člani bodo plačali 300 dinarjev, od česar mora društvo odvesti 150 dinarjev za Planinsko zvezo in 25 dinarjev za zavarovanje.

• Mladinci bodo plačali 150 dinarjev članarine, od tega pa bo 50 dinarjev za Zvezo in 25 dinarjev za zavarovanje.

• Pionirji pa bodo plačali 80 dinarjev — 30 za Zvezo in 20 za zavarovanje.

V letu 1984 je imelo Planinsko društvo 265 članov, 47 mladincev in 46 pionirjev — torej je bilo vanj včlanjenih 358 planincev.

so nekateri člani zapustili IMP, pa tudi da bi z razširitvijo upravni odbor še bolj približali članstvu. Vse kadrovske spremembe so bile potrjene soglasno.

Janez Marinko pa je kot predsednik upravnega odbora poročal o finančnem poslovanju. Povedal je, da je imelo društvo lani 902.000 dinarjev prihodkov in sicer: 211.800 prenosa, 72.000 od članarin, 208.000 dotacije, 53.000 od obresti, 349.000 prispevka članov za izlete in 2.000 zasluga s prodajo našitkov. Odhodkov pa je bilo 738.900, tako da ostaja v blagajni 163.000 dinarjev. Nadzorni odbor je pregledal vso društveno dokumentacijo in se prepričal, da je vodena skrbno in brez pomanjklivosti.

Nato je predstavnik Planinske zveze Slovenije Metod Kovač pozdravil občni zbor rekoč, da je prijetno presenečen nad vzdušjem in številom članov. Rekel je:

»To dokazuje, da ste pravi hribovci in pravi ljudje. Ne dvomim, da boste še naprej tako delali.« Nato je podelil diplome Planinske zveze Rihardu Hribarju, Francu Požarju, Tonetu Graški, Zdravku Nastranu, Marinski Zontar in Jožetu Maroltu.

Prisrčen je bil tudi pozdrav predstavnika Planinskega društva Delo tov. Gašperiča, ki je rekel: »Pozdravljam vas kot sosed. Moram reči, da dostikrat gledamo vaše avtobuse, ko odhajate na izlete, pa pravimo: »Spet so nas požgali.« Še mnogo uspehov vam želim vnaprej.«

Res je, komisija za izlete, ki jo vodi Marjan Požar, skrbno načrtuje izlete in skrbi, da bi za vsak letni čas našla kaj primerne. Tudi plan za leto 1985 je bogat in na občnem zboru je bil soglasno sprejet. Objavljen je v okviru poleg tega poročila.

LOJZE JAVORNIK

Program izletov PD IMP v letu 1985

		vodnik
13. 1.	Dražgoše	Novak, MDO Ljubljana
19. 1.	Hrastniška pot NOB	Nastran
2. 2.	Hrastniška pot NOB	Nastran
23. 2.	Stol	Požar
3. 3.	Arihova Peč, Avstrija	Klobučar
9. 3.	Snežnik	Kastelic, MDO Ljubljana
17. 3.	Hrastniška pot NOB	Nastran
24. 3.	Porezen	Kastelic
7. 4.	Ključ, tradicionalni pohod	UO PD IMP
14. 4.	Hrastniška pot NOB	Nastran
maja	Vojsko Idrija — očiščevalna akcija	UO PD IMP
11. 5.	Ob žici Ljubljana	UO PD IMP
12. 5.	Blegoš	Kastelic, MDO Ljubljana
26. 5.	Planinski tabor Lj.	UO PD IMP
1. 6.	Golica	Požar
9. 6.	Srečanje treh dežel (Italija)	Klobučar
junij	Poldašnja spica (Italija)	Klobučar
6. 7.	Ratitovec	Zontar
19.—23. 7.	Grossglockner	UO PD IMP
10.—12. 8.	Triglav	UO PD IMP
16.—18. 8.	Slovenska transverzala (od Rogovilca do Jezerskega)	Požar, Hribar
1. 9.	Tromeja	Kastelic
14. 9.	Roblek—Begunjsčica	Požar, Grčar
21. 9.	Mohor Lajše Selce	Klobučar, Novak
20. 10.	V neznano	Komisija
5. 11.	Podstorič, Križka gora	Grčar, Hribar
9. 11.	Ulovka, Zaplana	Požar
23. 11.	Slivnica	Kastelic
7. 12.	Črnuče Rašica	Grčar
14. 12.	Trojane, Čemšeniška planina	Novak

Društvo si pridržuje pravico do spremembe datuma in smeri izleta. Vse informacije lahko dobite pri svojih poverjenikih.

Anica Trop se je poslovila od sodelavk v Centralni kuhinji

Vsak dan v službo ob pol štirih

V menzi IMP-jeve Centralne kuhinje v Vojkovi je bila 11. decembra majhna slovesnost, ko se je kolektiv te kuhinje poslavljajal od svoje sodelavke Anice Trop ob njenem odhodu v pokoj. Sodelavci so ji izročili darilo in šopek, potem pa z njo ljubeznivo kramljali ob bogato obloženi mizi vse do večera.

Anica Trop je bila ena od tistih delavk te kuhinje, ki je vsak dan odhajala v službo ob pol štirih zjutraj, to je ob uri, ko večina ljudi še spi. Iz Šiške je šla z avtobusom do Centra in tam prestopila na avtobus številka 6. Delati je navadno začela ob pol petih zjutraj, po potrebi pa še prej. V centralni kuhinji se je zaposlila ob njeni otvoritvi pred enajstimi leti. Vsa ta leta je delala pri toplih malicah — pri kotlih. 15. marca bi izpolnila 24 let delovne dobe. Dosegla je določeno starost, ko se lahko starostno upokoji. Žal iz zdravstvenih razlogov ne more več delati, zato se bo namesto invalidsko upokojila starostno, čeprav bi še rada delala.

Tropova je bila preden je prišla v službo v IMP, zaposlena na Zavodu za slepo mladino.

»Povsod mi je bilo lepo,« pravi. »Na Zavodu za slepo mladino sem se težko navadila na slepe otroke, ker so se mi smilili. Ščasoma sem se vzivila v njih. Pogosto sem ostajala v službi tudi popoldne, da sem kopala otroke. Tako sem prislužila nekaj denarja, da sva si z možem kupila malo večje stanovanje. Najlepše spomine imam na IMP, kjer sem bila najdlje zaposlena.«

Službe sem zamenjala zato, da sem lahko delala dopoldne zaradi moža, ki je bil bolan in je potreboval dietno hrano ter se je moral posebno po operacijah hraniti ob določenih urah.

Rada sem zgodaj vstajala. Še sedaj, čeprav mi ni

treba, vstanem ob pol štirih in pogledam, kakšno je vreme. Potem pa grem še za nekaj časa v posteljo.

V pokoju bom gospodinja, pa pletla. Tudi na izlete bova šla z možem, če bom lahko hodila. Če me bodo v IMP še kaj potrebovali, bom rada prišla pomagat, če bom zdrava.«

Marija Primec

Anica Trop.

Vabljeni na prvenstvo občine Grosuplje v smučarskih tekih

Smučarski klub Livar in ZTKO Grosuplje prirejata odprto prvenstvo v smučarskih tekih občine Grosuplje v soboto 19. 1. 1985 ob 10. uri za vse kategorije: člani do 30 let, člani od 30 do 40 let, člani nad 40 let, članice do 25 let, članice od 25 do 35 let, članice nad 35 let, pionirji do 12 let, pionirke do 12 let, pionirji od 12 do 16 let, pionirke od 12 do 16 let, mladinci, mladinke od 16 do 18 let.

Prijave sprejema organizator 2 uri pred startom v kegljišču ČOŽ v Ivančni Gorici, štartnina člani in članice 150 din, vsi ostali 100 din.

Smučarski klub obvešča tudi vse, da so urejene proge za rekreacijo v okolici Ivančne Gorice.

Na Livarjevem turnirju zmagal Tivoli

Končan je novoletni turnir v malem nogometu v Ivančni Gorici, na katerem je sodelovalo 64 ekip in tri ekipe veteranov Križank, LB in Trboveljskega Rudarja.

Na turnirju je zmagala ekipa Tivoli, drugi je bil Komunalac. Pri veteranih je zmagala ekipa Rudarja.

Panonijini športniki tudi lani uspešni

Dosegli so tretje mesto v občini

V hotelu Diana v Murski Soboti je bila v petek, 21. decembra razglasitev najboljših športnikov Pomurja. Organizirali so jo Vestnik — Radio M. Soboti, občinski sindikalni svet in telesno-kulturna skupnost Murska Soboti.

Letos je na delavskih športnih igrah soboške občine sodelovalo 49 delovnih organizacij s 1200 športniki v enajstih športnih panogah. V kegljanju je sodelovalo 15 ekip, Panonci pa so osvojili tretje mesto in dekleta s 666 podrtimi keglji peto mesto. V malem nogometu so bili Panonci med 39 moštvi na petem mestu, prav tako v namiznem tenisu moški, kjer je nastopilo 8 ekip. Dekleta pa so v namiznem tenisu osvojila tretje mesto.

V odbojki so bili Panonijini moški najboljši med vsemi desetimi ekipami, dekleta pa v tej panogi niso nastopila. V košarki so fantje zasedli predzadnje (deveto) mesto. V streljanju moški je sodelovalo 36 ekip s 156 streli in ekipa Panonije je dosegla četrto mesto. Članice pa so med 16 ekipami zasedle 5. mesto. V šahu je Panonija med 15 sindikalnimi ekipami osvojila osmo mesto z 32 točkami. V krosu je Panonec Alojz Flisar zmagal s časom 3:28,00.

V skupnem seštevku je bila najboljša Mura pred Pomurskim trskom, IMP — Panonija pa je z 246 točkami zasedla tretje mesto!

frku

Tekači na plan!

Livarji vabijo na množični tek na smučeh

Organizacijski odbor smučarskega kluba Livar Ivančna gorica obvešča vse ljubitelje teka na smučeh, da so stekle priprave množično tekaško prireditev, ki bo 3. februarja 1985. Proga bo speljana po obronkih Ivančne gorice, Mrzlega polja, Bojanskega vrha, Sušice, Krke, Mlajave in Črneta. Traser proge je znani tekač Tone Koščak in razgovoru po trasiranju proge čiščenju, ki ga je organizirala smučarski klub, je dejal, da proga ena najbolj varnih in tako speljana, da bo omogočala udeležbo tudi manj izvežbanim rekreativcem. Proga bo dolga 20 km in bo speljana mimo območja II. grupe odredov in tudi mimo spomenika NOB na Mlajavi.

Organizacijski odbor tudi sporoča, da bo prevoz organizirano po železnici iz Ljubljane in Novega mesta. Od železniške postaje do starta bo samo 300 m.

Organizacijski odbor SK Livar

Klimini mladinci so delovni

Izlet po Dolenjski in Zagorju

Na 12. redni seji OO ZSM smo se zbrali pri hotelu Celeia. Klima Celje smo sprejeli sklenili da si za zaključek leta organiziramo izlet. Predlogov je bilo precej, vendar pa po finančni plati za nas neizvedljivih. Tako smo se odločili za izlet po Dolenjski in Zagorju.

V soboto, 8. decembra 1984 smo se zbrali pri hotelu Celeia ob 7.30. Bil nas je trinajst. Odločili smo se, da se odpeljemo kar s lastnimi avtomobili. Dobre volje smo se odpravili na pot skozi Laško, Rimske toplice, Zidanu most in Radeče do Sevnice, kjer smo imeli krajši postanek. Naslednji dan je pot vodila do Brestanice, kjer smo si želeli ogledati muzej na gradu, a žal smo bili prezmogljivo njeni.

V Čateških toplicah smo imeli zajtrk, od tu pa nas je pot vodila preko Kostanjevico. Ogledali smo stalno razstavo Forma vive razstavo Božidarja Jakca spremstvom razlagalca, ki nas je seznanil, da je samostan Plettenberg v obnovi in ni možen ogledati. Ogledali pa smo si še Kostanjevško jamo. Od tod pa smo se odpeljali preko Sotle na hrvaško stran. Prispeli smo v Klanjec, kjer smo ogledali Augustinčev atelej, se odpeljali naprej v Tuhelj, kjer smo ogledali toplice. To je najzgodnejši športno rekreacijski center v okolici Zagreba. Ima tri pokrivane in pet zunanjih bazenov, telovadnico, kegljišče, strelišče, zunanja igrišča za roket, odbojko in nogomet. Po obilnem kosilu smo se kopali v bazenu nato pa smo še kegljali.

Prišlo se je mračiti in morali smo se posloviti, kajti pot do doma ni bila kratka. Peljali smo se mimo Kumrovc, Atomskih toplic do Senteurja, kjer smo ustavili v Motelu Merx. Tu smo se ob glasbi pogovarjali o delu mladinske organizacije v letu, ki se izteka, neresljivo pa nam je ostalo vprašanje, kako pritegniti k aktivnosti ZSMS čim večje število mladih, kajti izleta se nas je udeležilo veliko premalo.

Ob koncu smo se poslovili in se obljubili, da ta izlet za vse nas bil zadnji in da se ob koncu leta še enkrat sestanemo, sprejemamo akcijski program dela za leto 1985, s tem pa bi bilo vsaj po našem delu OO ZSMS Klima zadovoljivo.

BOJAN BOMBAC

V januarju in februarju po Hrastniški poti NOB

Prvi pohod po poti spominov NOB občine Hrastnik, bo v soboto, 19. januarja 1985. Zbrali se bomo pod uro pred Železniško postajo ob 6. uri. Z vlakom se bomo odpeljali ob 6. uri 30 min. do Hrastnika.

Knjižice za odtis žigov o prehojeni poti, bo imel tov. Robert Kastelic. Ko bomo odtisnili vseh 15 žigov, prejmemo od PD Hrastnik lepo značko.

Druga etapa poti NOB Hrastnik bo v soboto, 2. februarja 1985. Zbrali se bomo ob 6. uri pod uro pred železniško postajo. Z vlakom se bomo odpeljali ob 6. uri 30 min. do Hrastnika.

Pot nas bo vodila po zasneženih zasavskih hribih, zato je potrebna primerna zimska oprema. Pot ni preveč zahtevna, zato vabimo vse planince in tudi ostale, ki si želijo rekreacijskih pohodov, da se pohodov udeležijo v čim večjem številu.

Z. N.

Prijetno doživetje

Na Vojskem je lepo

Praznik 29. november je tu in z ženo sva se odločila, da greva za nekaj dni v naš dom na Vojsko.

Ob prihodu na Vojsko so nas obkrožale lepe planine in pašniki ter krasen pogled na Triglav in Kamniške Alpe. No, to pa ni vse! V domu nas je zelo lepo sprejela upravna Marica, ki je tu na Vojskem že celih 14 let večinoma sama.

Dom je zelo lepo urejen, upravna prijazna, pa tudi domačini so zelo gostoljubni. Poleg upravnice pa pomaga honorarno popoldan še domačin Maks, vsem skupaj pa dela družbo prijazni kuža, ki mu je ime Medo. Najbolj smo se veselili njega, saj nas je vsak dan čakal in nas spremljal, ko smo šli na sprehod. Postrežba v domu je zelo dobra, hrana odlična, da ne govorimo o prijaznosti upravnice do nas ali do vsakega gosta, ki zahaja v naš dom. To so v glavnem domačini ko pridejo z dela iz doline ali pa iz gozdnega gospodarstva. So zelo veseli radi pokramljajo, pa tudi veselo zaigrajo na harmoniko.

Zdaj, ko sem opisal lepote in doživetja v domu in okolici, naj povem tudi o težavah upravnice Marice. Marica ima že 57 let. Večinoma je v domu sama, le kadar je več ljudi, dobi v pomoč ženske iz Idrije. Dela pa vsak dan od jutra do večera: nabavlja, čisti, kuha, pere, lika za zabavo ji pač zmanjka časa. Težava je še v tem, da mora likati na roke, saj nima stroja za likanje, ki bi ji olajšalo to delo, saj ima dovolj perila za likanje. Tudi televizije ni, saj je že štiri mesece na popravilu, sesalec za prah je pokvarjen. Edino kar ima, je stari radio, da lahko posluša vsaj poročila. Mislim, da bi morali naši, ki v sozdu skrbijo za naš dom, malo bolj gledati na delavce v domu in jim omogočiti potrebne stroje, da bi jim olajšali delo.

Svetujem vsem našim sodelavcem v IMP-ju, ki še niso bili na Vojskem, naj obiščejo naš dom in se sami prepričajo o gostoljubju in lepotah na Vojskem in okolici.

Upam, da bo tudi Marica dobila naš Glasnik, pa še enkrat prav lepe pozdrave Marici, Maksu in zvestemu kužku Medu.

Na svidenje prihodnje leto na Vojskem!

IVAN PAVLIN,
tozdr Dvigalo